

ตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานมากันจนอาจเกิดผลกระทบหรือความเสียหายในดำเนินการตามกฎหมายได้

(2) จัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดขึ้น โดยการนำเอามาตรการต่าง ๆ ข้างต้นมากำหนดไว้ให้เกิดความสอดคล้อง กลมกลืนต่อการปฏิบัติที่เกิดผลอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังควรรวมถึงการจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาความยาเสพติดขึ้นมาเพื่อปรับใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดเป็นการเฉพาะที่มีความแตกต่างจากหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3) จัดทำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมขึ้น โดยการนำเอามาตรการพิเศษต่าง ๆ มากำหนดไว้ รวมถึงกำหนดกลไกที่เป็นเอกภาพในการดำเนินการทั้งภายในและระหว่างประเทศ และให้ความผิเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานหนึ่งของกฎหมายนี้

(4) หากมิสามารถดำเนินการตาม (1) – (3) ได้ ก็สมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละมาตรการให้เกิดความสมบูรณ์ สอดคล้องกับการปฏิบัติภายใต้หลักการพื้นฐานสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทย

(5) จัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมให้กับภาครัฐ เอกชน ประชาชนทั่วไป เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อมหันตภัยขององค์กรอาชญากรรม รวมถึงเพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีต่อการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จิรนิติ หะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์
วิญญูชน จำกัด, 2543.

จิตติ ดิงศภัทัย. กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษาแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2531.

พลกุล อังกินันท์. บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ 3, ประจักษ์การพิมพ์, กรุงเทพฯ, 2515. —

ไชยเจริญ ทันติศิริ และจิตติ ดิงศภัทัย. แนวคำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร
: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2497.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.

หยุต แสงอุทัย. กฎหมายอาญาภาคที่ 2 และ 3. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2515.

วารสาร

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. "โทษริบทรัพย์", วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม 2531.

บุญญูวิจักขณ์ เหล่ากอทิ. พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด : มาตรการกฎหมายและกระบวนการ
ยุติธรรม. วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. 2 (กันยายน 2544 - กุมภาพันธ์ 2545), กรุงเทพฯ :
ครุสภาลาดพร้าว, 2544.

รัชนิกร โชติชัยสถิตย์. "องค์กรอาชญากรรม". วารสารอัยการ. 9 (กุมภาพันธ์ 2529)

สนธิ ลิ้มทองกุล. "ว่าด้วยปัญหาเจ้าพ่อ". ผู้จัดการรายสัปดาห์ ฉบับพิเศษ 21- 27 พฤษภาคม 2533.

ภา สารสิน, พล.ต.ต. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ เอกสารประกอบการฝึกอบรม
บุคลากรเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้โทษ รุ่น 1-2, กองป้องกัน และเผยแพร่,
คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ, วังปารุส กรุงเทพมหานคร, 2517-2518.

สุคิด ถิ่นซ้าย. "การเมืองเรื่องยาเสพติด" วารสาร ป.ป.ส.10 มีนาคม-สิงหาคม, 2536.

อรรถพร ลิขิตจิตตะ. มาตรการและแนวทางดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
ยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : ป.ป.ส. ,2539.

วิทยานิพนธ์

กมลชัย รัตนสกาวงศ์และวรพจน์ วิสชุดพิชญ์. รายงานการศึกษาเรื่องแนวทางในการยกร่างกฎหมายที่
เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2540.

ศิริเมชล พงษ์ไพจิตร. การนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.
: ศึกษาเฉพาะกรณีการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณีวิทยา
นิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539.

นิจรินทร์ องค์พิสุทธิ. การต่อรองคำรับสารภาพ.วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
นิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2527.

บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอทิ. ปัญหาสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญกับการบังคับบำบัดรักษา
ผู้ติดยาเสพติด.วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ปิยะพันธุ์ สารากรบริรักษ์. การกำหนดความผิดอาชญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน.วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

เปรมจิต ชลวิถี. เยาวชนกับยาเสพติดให้โทษ : มูลเหตุจูงใจให้มารับการรักษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.

อัจฉรา กุมุทพิสมัย. นักเลงในสังคมไทย :กรณีศึกษานักเลงเมืองชล.ขอนแก่น :สถาบันวิจัยและ
การพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2536.

สมชัย สงวนนภาพร. ความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษ.วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิ
ชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539.

สนม อุไรรักษ์, ร.ด.ด. ผู้มีอิทธิพล ชนชั้นนำ และโครงสร้างอำนาจชุมชนอำเภอชายแดนภาคใต้.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย,2531.

สุรจิต พัฒนสาร. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญา : ช่องโหว่ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พิพัฒน์ จักรางกูร. การริบทรัพย์สิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มปป.

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. สมาคมลับอาชญากรรมในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ไวทยา สามีบัติ. การนำหลักการสมคบ กันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2525.

เวียงรัฐ เนติโพธิ์. เข้าพ้อในทัศนะของข้าราชการฝ่ายปกครองและตำรวจ, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ภาษาอังกฤษ

Paul Chrastina. Emperor of China Declares War on Drugs. ninth published,
Susquehanna Times & Magazine, Inc., 1958.

Edwin Schur. Crime without Victims. Engle Wood Cliefs, Newjersey: Prentice-Hall, 1965.

President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice, The Challenge Of
Crime in a Free Society. New York: Avon Books, 1973.

Hartjen, Clayton A. Crime and Criminalization. 2 th ed., New York : Robert E. Kriger
Publishing Co., 1978.

Sutherland, Edwin H and Cressey. Principle of Criminology. 6 th ed. , Philadelphia : J.E.
Lippincott Co., 1968.

Allen, Harry E. and Paul C. Friday. Crime and Punishment. New York : Macmillan
Publishing Co., 1981.

Gibbons, Don C. Society, Crime, and Criminal Behavior. New Jersey : Prentice-Hall
Co., 1982.

Cavan, Ruthshonle. Crimnology. New York: Thomas Y. Crowell Co., 1953.

President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. **Organized.
Crime.** New York: Avon Book Co., 1968

L.F.Comber. **Chinese Secret Societies in Malaya : A Survey of the Traid Society
from 1800 to 1900.** New York : J.J.Augustin Incorporated Publisher.
1959.

Goldstein,Joseph,Alan M.Dershowitz and Richard D. Schwartz. **Criminal Law : Theory
and Process.** New York : The Free Press Co.,1974.

Miller Justin. **Handbook of Criminal Law.** Minnesota : West Publishing Co.,1934

Kadish. **Legalines Criminal Law.** California : 1976.

Emily R Donovan. **Racketeer Influenced and Corrupt Organization.American.
Criminal Law Review.** Tenth survey of white collar-crime 32, 1995

Kelly McClure. **Federal civil forfeiture of assets: How it works and why it must.**
University of Bridgeport Law Review Association., 1991.

Sonia C.Jaipaul. **Asset forfeiture: A federal prosecution's view taking the profit out of
White Collar Crime.** Federal Bar Association,March/April,1993.
(Mimeographed)

Michael F. Zeldin and Roger G. Weiner. "Innocent third parties and their rights in
forfeiture proceeding," **American Criminal Law Review.** 1991.

John Brew. "State and Federal forfeiture of property involved in drug transaction,"
Dickinson Law Review .Winter, 1988.

Elizabeth M. Jarrell. **Drug agents' guide to forfeiture of assets (1987 Revision) with
supplement.** United States: U.S. Government Printing Office,1990.

Paul MULLER. **Le principe de la proportionnalite, Revue de droit suisse, Bale, 1978.**

เว็บไซต์

<http://www.pbs.org>. Nixon's War on Drugs :Thoughts on dumbass drugs worriors.

<http://www.4.law.collnell.edu/uscode/> United State Code

กลุ่มที่ 2

ปัจจัยที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร
(ปัญหาการดำเนินคดีค้าหญิงและเด็ก : ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน)

แม้ว่าปัจจุบันจะมีกฎหมายและมาตรการหลายอย่างในการปราบปรามผู้กระทำความผิดในเรื่องการค้าหญิงและเด็ก แต่ปรากฏว่ายังทำได้เพียงการดำเนินคดีระดับปัจเจกและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถขยายผลการปราบปรามไปถึงองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลที่เป็นเครือข่ายและอยู่เบื้องหลังอันเป็นเป้าหมายหลักของการปราบปรามได้ การศึกษาวิจัยมุ่งเน้นในข้อเสนอที่จะปรับปรุงกฎหมายและการจัดการในมิติของสังคมไทย

ประธาน

(อยู่ระหว่างการติดต่อ)

ผู้วิพากษ์

1. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์

ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

2. นายประวิทย์ ร้อยแก้ว

อัยการจังหวัดประจักษ์ศิลปาคม สำนักงานอัยการสูงสุด

ผู้นำเสนอ

นางสุภารัตน์ เสรีวัฒน์

ผู้อำนวยการมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก

ปัจจัยที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร
(ปัญหาการดำเนินคดีค้าหญิงและเด็ก : ประสบการณ์การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน)

เรียบเรียงโดย

คณะผู้ศึกษา

นางสุภารัตน์ เสรวิวัฒน์	มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE)
นางสาววาสนา เก้านพรัตน์	มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (CPCR)
ดร.พิศวาท สุคนธ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	และศูนย์กฎหมายภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (MRLC)

มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE)

นางสาวยุวดี สารคำ
นางสาวศิราพร แก้วสมบัติ

หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน (TRAFCORD)

นายสุริยา เกษมสิริสวัสดิ์
นางสาวเดือน วงษา

ศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน (DEPDC)

โครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่าลุ่มน้ำโขง (MRICRH)

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (FCD)

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	2 : 1
บทที่ 2 พัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก	2 : 6
บทที่ 3 ประสิทธิภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการเข้าร่วมช่วยเหลือเหยื่อของ การค้ามนุษย์และในกระบวนการดำเนินคดีผู้กระทำผิด	2 : 19
บทที่ 4 กรณีศึกษาการค้าหญิงและเด็ก	2 : 30
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	2 : 59

บรรณานุกรม

บทที่ 1

บทนำ

1.1 เหตุผลและความจำเป็น

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ยากจะแก้ไขหรือทำให้หมดไปจากสังคมได้ พฤติการณ์การก่ออาชญากรรมอาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัย ในยุคสมัยนี้ที่สังคมมีความก้าวหน้าทั้งทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม และเศรษฐกิจ ทำให้รูปแบบและพฤติการณ์ของการกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงไป มีลักษณะสลับซับซ้อน รุนแรง และไร้พรมแดนกว่าที่เป็นมา โดยอาศัยประโยชน์ของความก้าวหน้าดังกล่าวเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยในการก่ออาชญากรรม และจากการก่ออาชญากรรมโดยปัจเจกบุคคลได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การก่ออาชญากรรมโดยกลุ่มบุคคล มีการจัดการ สังการ ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรที่เรียกว่าองค์กรอาชญากรรม หรือมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนืออีกบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า ที่เรียกว่าผู้มีอิทธิพล ต่างมีเป้าหมายร่วมกันในการแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พฤติการณ์ขององค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลนั้นมีเป้าหมายที่จะแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายให้มากที่สุด อาทิ ... การค้าหญิงและเด็ก ... พฤติการณ์ต่างๆ เหล่านี้ได้สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบสุขของสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

กฎหมายของประเทศไทยนั้นมุ่งเน้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดของปัจเจกบุคคล มิได้สร้างขึ้นเพื่อปราบปรามการกระทำผิดโดยองค์กรอาชญากรรมที่มีโครงสร้างมีระบบการจัดการที่สลับซับซ้อน มีอิทธิพล และปกปิดวิธีดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การปราบปรามไม่ได้ผล เพราะกลุ่มองค์กรอาชญากรรมสามารถอาศัยช่องว่างของกฎหมายรวมถึงการคอร์รัปชัน และการใช้อิทธิพล และเส้นสายหลบหนีการถูกดำเนินคดีโดยไม่ยาก การพัฒนามาตรการในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลจึงเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหามิให้ถูกคามต่อความสงบสุขของสังคมต่อไป

โดยที่กระทรวงยุติธรรมมีบทบาทในการเป็นหน่วยงานหลักของกระบวนการยุติธรรมในการทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การพัฒนากฎหมายและการพัฒนาระบบบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานประสานเชื่อมโยงองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ในการประชุมวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งนี้จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะนำแนวคิดทางวิชาการมาช่วยเสริมกลไกต่าง ๆ ในกระทรวงยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรมให้มีองค์ความรู้ที่เข้มแข็งในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กระทรวงยุติธรรมร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงเห็นสมควรจัดให้มีการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 เรื่อง

“มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล” ขึ้น เพื่อที่จะนำเอาผลสรุปที่ได้มาจากการประชุมไปเป็นกรอบแนวทางของการนำเสนอและปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและแนวทางการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ การศึกษาวิจัยและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป”

“การค้าเด็กและสตรี” เป็นหัวข้อสำคัญหนึ่งในสิบสองหัวข้อ ที่คณะผู้จัดการประชุมเลือกที่จะให้มีการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องโยงใยกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลและจะนำผลการศึกษาไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมทางวิชาการระดับชาติต่อไป

คณะผู้ศึกษาจึงเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนทำงานเกี่ยวกับการป้องกันช่วยเหลือและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กได้มีโอกาสทำงานร่วมกับทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ พบว่าการค้าหญิงและเด็กส่วนใหญ่เป็นการกระทำโดยบุคคลมากกว่าสองคนขึ้นไปซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นองค์กรอาชญากรรม (organized criminal group) ตามที่นิยามไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ว่า

“กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร หมายถึงกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการก่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรงตั้งแต่หนึ่งฐานความผิดขึ้นไป ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

อาชญากรรมร้ายแรง หมายถึง การกระทำที่เป็นความผิด ซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อยสี่ปีหรือโดยโทษที่รุนแรงกว่า

กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง หมายถึง กลุ่มที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นโดยความบังเอิญเพื่อกระทำความผิดโดยทันที และไม่จำเป็นต้องกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างเป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพ หรือมีโครงสร้างที่พัฒนาแล้ว”²

นอกจากนี้ยังพบว่าการปราบปรามผู้ที่กระทำความผิดในกระบวนการค้าหญิงและเด็กที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความก้าวหน้ามากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต แต่การดำเนินการที่ผ่านมาก็ยังทำได้เพียง การดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดในระดับปัจเจกและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนมากกว่าเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถปราบปรามองค์กรอาชญากรรม หรืออาชญากรรมที่มีผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังได้

¹ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. โครงการจัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 เรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล (ร่าง) เวทีหารือปรับปรุงโดยคณะผู้ศึกษา

² ข้อ 2 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ด้วยเหตุข้างต้น คณะผู้ศึกษาประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์กรณีที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้ฐานข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 6 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (CPCR) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (FCD) หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน (TRAFCORD) และศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน (DEPDC) โครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่ากลุ่มแม่น้ำโขง (MRICRH)³ ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีที่ได้รับการช่วยเหลือที่ใช้ในการศึกษา เป็นกรณีที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2540 – ปัจจุบัน จำนวนคดีประมาณ 200 คดี คณะผู้ศึกษาเลือกเป็นกรณีศึกษาในงานชิ้นนี้พอเป็นตัวอย่างเพียง 6 คดี ด้วยความหวังว่าผลของการศึกษา ในหัวข้อ “ปัญหาการดำเนินคดีค้าหญิงและเด็ก : ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน” จะเป็นแนวทางในการศึกษาระดับลึกต่อไป เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขนโยบาย กฎหมายและกลไกในการดำเนินการปราบปรามการกระทำผิดฐานค้าหญิงและเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมหรือผู้มีอิทธิพล

1.2 ขอบเขตการศึกษา

งานศึกษานี้กล่าวถึงประเด็นการค้าหญิงและเด็กเท่านั้น แม้ว่าในระยะหลังจะมีการกล่าวถึง “การค้ามนุษย์” ซึ่งรวมถึงการค้าผู้ชายด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกรอบที่ทางโครงการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2 ได้ตั้งไว้ กอปรกับข้อเท็จจริงที่ว่า ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องแค่เพียงการค้าหญิงและเด็กเท่านั้น คือ พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับ “การค้ามนุษย์” โดยรวม ในขอบเขตดังกล่าว

นอกจากนั้นแล้ว คณะผู้ศึกษามุ่งเน้นการศึกษากรณีที่เกิดขึ้นจริงที่ได้มาจากการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน มากกว่าที่จะศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย (ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศหรือกฎหมายภายใน) เพราะ มีการวิจัยหรือศึกษาด้านนี้บ้างแล้ว สำหรับประสิทธิภาพของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหาเหล่านี้ มี 2 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ การช่วยเหลือดูแลหญิงและเด็กผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเป็นพยานในการดำเนินคดีผู้กระทำผิดด้วย ดังนั้นประสิทธิภาพอีกส่วนหนึ่ง จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินคดีอย่าง

³ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานเอกชน 6 หน่วยงานจาก เว็บไซต์

มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE) www.un.or.th/TraffickingProject/FACE/face_home.html

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (CPCR) www.thaichildrights.org

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (FCD) www.iamchild.org

หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน (TRAFCORD) www.trafcord.org

ศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน (DEPDC) www.depdc.org

โครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่ากลุ่มแม่น้ำโขง (MRICRH) WWW.depdc.org/halfwayhome/index.html

เลี้ยงไม่ได้ คณะผู้ศึกษาจำกัดขอบเขตการศึกษาไว้ที่ประสบการณ์การทำงานโดยมิได้ก้าวไปถึงการชี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งหมดหรือมาตรการต่าง ๆ และด้วยทฤษฎีหมายทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (action oriented study) โดยการทำงานติดตามและประสานคดีการค้าหญิงและเด็ก (monitoring cases) ในงานขององค์การพัฒนาเอกชน 6 องค์การดังกล่าวข้างต้น มีการประชุมสรุปข้อมูลและปัญหาที่พบในการทำงานทางคดี รวบรวมข้อมูลทั้งทางโดยตรงและโดยอ้อมจากการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเฉพาะงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี (พคส.ตร.) กองปราบปราม ตำรวจนครบาล ตำรวจภูธร สำนักงานอัยการสูงสุด สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

อีกประการหนึ่ง การศึกษานี้จะไม่พุดรายละเอียดถึงความหมายของคำว่าองค์กรอาชญากรรม สภาพปัญหาขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล ซึ่งมีผู้ศึกษากันอยู่บ้างแล้ว เช่น งานวิจัย เรื่อง “องค์กรอาชญากรรม: ผลกระทบต่อสังคมและความมั่นคงและมาตรการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ”⁴ ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจะนำข้อมูลเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็กมาประกอบในการศึกษานี้ด้วย

1.3 แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลหลักที่ใช้ นั้น คณะผู้ศึกษาใช้ข้อมูลเชิงปฏิบัติการขององค์กรพัฒนาเอกชน 6 องค์กรซึ่งทำงานให้ความช่วยเหลือคุ้มครองหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และติดตามคดีเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กเป็นหลัก ได้แก่ข้อมูลของ

- มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE)
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (CPCR)
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (FCD)
- หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคหรือคอนบน (TRAFCORD)
- ศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน (DEPDC)
- โครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่าลุ่มแม่น้ำโขง (MRICRH)

สำหรับข้อมูลอื่นที่คณะผู้ศึกษาใช้ ได้มาจากการทำงานประสานคดีร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานพิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี (พคส.ตร.) กองปราบปราม ตำรวจนครบาล ตำรวจภูธร สำนักงานอัยการสูงสุด สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กอง

⁴ ศึกษาโดยนายวันชัย รุจนวงศ์ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งผลงานของ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันอาชญากรรมภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 16 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2546-2547

หนังสือเดินทาง และกองคุ้มครองดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

2. ข้อมูลที่เป็นเอกสาร คณะผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและรายงานการประชุมต่าง ๆ ข้อมูลส่วนหนึ่งได้มาจากผลการศึกษาตามโครงการ “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร” (ทั้งระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2) ของสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในหัวข้อ “มาตรการในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก”⁵ “มาตรการในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์โดยทางบก ทะเล และอากาศ”⁶ และ “การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย”⁷ นอกจากนั้นแล้ว คณะผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากร่างผลการศึกษาเรื่อง “ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล”⁸ ผลของการเสวนา เรื่อง “ความเข้าใจต่อกฎหมายเพื่อไขปัญหาค้ามนุษย์และการบังคับใช้ที่มีประสิทธิผล”⁹ รวมทั้งผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การค้ามนุษย์” ที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งจัดเมื่อวันที่ 13 – 14 พฤษภาคม 2547¹⁰

⁵ ศึกษาโดย นายสรรพสิทธิ์ คุ้มประพันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

⁶ ศึกษาโดย ผศ. ดร. พิศาวท สุคนธ์พันธุ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁷ ศึกษาโดย วิจัยโดย ดร.สุทธิพล ทวีชัยการ เลขาธิการศาลแพ่ง

⁸ ศึกษาโดย ดร. อู๊ด อาทิวราห์ และนายศศิณ กุญชรวิทย์ และเสนอต่อสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

⁹ จัดโดยมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (CPCR) หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน (TRAFCORD) มูลนิธิเอเชีย งานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อวันที่ 13-14 มีนาคม 2547 ณ โรงแรมสยาม ซิตี้ กรุงเทพฯ

¹⁰ จัดโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บทที่ 2

พัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก

ประเทศไทยมีกฎหมายว่าเกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็กมีมานานกว่าเจ็ดทศวรรษแล้ว เพราะในปี พ.ศ. 2471 มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2471 เพื่อปราบปรามการค้าหญิงและเด็กหญิงซึ่งมีผู้นำเข้ามาหรือพาออกไปจากประเทศไทย (ในขณะนั้นใช้ชื่อว่าประเทศสยาม)¹¹ กฎหมายฉบับดังกล่าวไม่ได้นิยามคำว่า “การค้าหญิงและเด็กหญิง” แต่กำหนดฐานความผิดไว้โดยตรงในมาตรา 4 ว่า

“ผู้นำหรือให้ผู้อื่นนำหญิงหรือเด็กหญิงเข้ามาในประเทศสยามเพื่อการรับจ้างให้เขาทำเมตกรรมก็ดี พาหรือให้ผู้อื่นพาหญิงหรือเด็กหญิงออกไปจากประเทศสยามเพื่อการรับจ้างให้เขาทำเมตกรรมก็ดี รับ หรือจำหน่าย โดยที่ตนรู้หรือว่ามีผู้นำเข้ามาในประเทศสยามเพื่อการตั้งว่ามนั้นก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำและปรับทั้งสองสถาน

ถึงแม้กรรมทั้งหลายซึ่งประกอบกันเป็นความผิดนั้นได้กระทำไว้ในประเทศต่างกัณก็ตาม ผู้กระทำความผิดนั้นก็อาจถูกฟ้องร้องและลงโทษได้”

นอกจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2471 แล้วยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็กซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น ได้แก่ พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ซึ่งภายหลังถูกยกเลิกและมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 แทน และประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 ได้กำหนดโทษแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปซึ่งบุคคลใดให้เพื่อบุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี ซึ่งการค้า-ประเวณีถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้ามนุษย์ มีการกล่าวถึงเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนี้

“โดยที่พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ได้ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และโดยที่การค้าประเวณีมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้กระทำการค้าประเวณีส่วนมากเป็นผู้ที่ด้อยสติปัญญาและการศึกษา สมควรลดโทษผู้กระทำการค้าประเวณีและเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการคุ้มครอง

¹¹ อันที่จริง กฎหมายตราตามดวงเกล้าถึงการห้ามและการลงโทษการลักพา “เจ้าของคนอื่น” ไปขาย ด้วย

ครองและพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรม ฟันฟูจิตใจ การ
บำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตและ ในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการปราบปรามการค้าประเวณี และ
เพื่อคุ้มครองบุคคล โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และบิดามารดา หรือผู้
ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจในการจัดหาผู้อยู่ในความปกครอง
ไปเพื่อการค้าประเวณีกับให้อำนาจศาลที่จะถอนอำนาจปกครองของ
บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก เพราะเหตุที่
มีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อยู่ในความปกครองกระทำการค้าประเวณี
นอกจากนั้นในปัจจุบันปรากฏว่าได้มีการ โฆษณาชักชวนหรือแนะนำตัว
ทางสื่อมวลชนในลักษณะที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องการติดต่อในการ
ค้าประเวณีกันอย่างแพร่หลาย สมควรกำหนดให้การกระทำความดังกล่าวเป็น
ความผิด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”¹²

ประมวลกฎหมายอาญา มีการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการค้าหญิงและเด็ก
ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2540 ในการแก้ไขเพิ่มเติมนี้
ได้มีการกล่าวถึงเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

“เนื่องจากได้ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดต่อหญิงและเด็ก โดยการซื้อ
ขาย จำหน่าย พา หรือจัดหาหญิงหรือเด็กนั้น ไปด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสำเร็จ
ความใคร่ทั้งแก่ตนและผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นอันมิ
ชอบ ไม่ว่าโดยการขายเด็กให้เด็กเป็นขอมาน หรือทำงานในสภาพที่ไร้แรง
งานโดยทารุณ โหดร้าย สมควรกำหนดบทกำหนดความผิดใหม่ให้ครอบคลุม
การกระทำความดังกล่าว นอกจากนั้นในปัจจุบันการกระทำความดังกล่าวไม่จำกัดเฉพาะ
การกระทำต่อหญิงหรือเด็กหญิงเท่านั้น แต่ได้ขยายไปยังเด็กชาย และมีแนว
โน้มเป็นการกระทำต่อบุคคล โดยไม่จำกัดเพศ สมควรแก้ไขฐานความผิดใน
บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้กว้างขวางขึ้น และสมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 282
และมาตรา 283 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติให้ศาลไทยมีอำนาจลง
โทษการกระทำความผิดดังกล่าว แม้จะกระทำในต่างประเทศ โดยแยกไว้เป็น
เอกเทศให้เห็นเด่นชัดในมาตรา 7 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจไทยในการ
ลงโทษการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นความผิดอาญาระหว่างประเทศ จึง
จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ”¹³

¹² หมายเหตุตอนท้ายของพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539

¹³ หมายเหตุตอนท้ายของพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2540

ต่อมาพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2471 ถูกยกเลิกและแทนที่โดยพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 แต่กฎหมายฉบับใหม่นี้ก็ไม่ได้กำหนดฐานความผิดไว้โดยตรงดัง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2471 เพียงแต่กล่าวถึงกรณีที่ได้ถือว่าเป็น "การค้าหญิงและเด็ก" ว่าเป็นเช่นไรเท่านั้น โดยบัญญัติใน มาตรา 5

"ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง ซึ่งหญิงหรือ เด็กรับ หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการหรือยอมรับการกระทำใดเพื่อสนอง ความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจารหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควร ได้ โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่นไม่ว่าหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือ พระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้"

พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นพระราชบัญญัติที่กำหนดมาตรการพิเศษในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก มีการกำหนดในเรื่องการดูแลผู้เสียหายจากการค้าหญิงและเด็กทั้งในเรื่องการให้ที่พักที่ปลอดภัย การฟื้นฟู เยียวหาการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการคืนสู่สังคม ในส่วนของการดำเนินการในกระบวนการ ยุติธรรม มีการกำหนดให้มีการสืบพยานไว้ก่อน ตามมาตรา 12 เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นในช่วงการเริ่มต้น บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่ไม่ตรงกันส่งผล ให้การดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครองหญิงและเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด รวมถึงการดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดก็ไม่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยสำคัญประการ หนึ่งคือ ผู้บังคับใช้กฎหมายทุกระดับ ตั้งแต่ ตำรวจ พนักงานอัยการ ตลอดจนถึงศาล ต่างก็ไม่มีตัวบท กฎหมาย ฉบับนี้ ในช่วงปีแรกหลังจากกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ เวลาที่องค์กรพัฒนาเอกชนไปประสาน คดีค้าหญิงและเด็ก ต้องนำตัวบทกฎหมายดังกล่าวไปให้เจ้าหน้าที่ด้วย

ต่อมาในการประชุมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้กำกับการและรองผู้กำกับการเกี่ยวกับ ปัญหาการค้าเด็กและหญิงข้ามชาติ เมื่อเดือนธันวาคม 2541 ที่ประชุมเห็นร่วมกันว่าควรจะให้การดูแล ช่วยเหลือแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และนำผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยกำหนดเป็นขั้นตอนปฏิบัติ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ร่วมกัน เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและให้นำประมวลกฎหมาย อาญา พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินการ และเพื่อให้งานนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงได้มี

การลงนามร่วมกันในบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2542 โดยมีการลงนามร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ (ในขณะนั้น) ประธานคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ และผู้แทนเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2543 ณ ห้องประชุมสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และชื่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับบันทึกข้อตกลงฯ ดังกล่าวได้ใช้ปฏิบัติมาเป็นเวลาเกือบสี่ปี พบข้อบกพร่องหลายประการซึ่งรวบรวมจากข้อคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการทำงานประเด็นนี้ ทั้งตำรวจภูธร ตำรวจนครบาล ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ (ในขณะนั้น) พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกระทรวงมหาดไทยและผู้แทนจากองค์กรเอกชน ซึ่งมีการจัดอบรมร่วมกัน ร่วมสัมมนากัน เพื่อรับทราบข้อขัดข้องในการปฏิบัติและประเด็นที่ควรปรับปรุงบันทึกข้อตกลงฯ ให้เป็นปัจจุบันและเหมาะสมขึ้น คณะอนุกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิง ได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการฝึกอบรมและข้อคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานตามบันทึกข้อตกลงฉบับแรกดำเนินการปรับปรุงให้มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นบันทึกข้อตกลงฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546¹⁴ นอกจากนี้ยังมีบันทึกข้อตกลงระหว่างภาครัฐและเอกชน¹⁵ และบันทึกข้อตกลงองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง¹⁶ ด้วย

บันทึกข้อตกลงฯ ทั้งฉบับที่ 1 และ 2 มีส่วนช่วยให้กระบวนการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์พัฒนาดีขึ้น โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างไรก็ตาม การศึกษาจะไม่ได้ลงรายละเอียดในส่วนนี้

การดำเนินการปราบปรามที่ผ่านมา โดยเฉพาะในระยะแรก ๆ มิได้ให้ความสนใจกับประเด็นปัญหาการค้าหญิงและเด็กเท่าใด อาจเป็นด้วยทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ ไปมองว่าเป็น “ปัญหาโสเภณี” “ปัญหาการค้าประเวณี” เท่านั้น มิใช่เป็นการค้ามนุษย์หรือค้าหญิงและเด็ก กอปรกับในช่วงแรกนั้นมี “ความผิดฐานค้าประเวณี” ด้วย หญิงและเด็กที่ “ถูกจับ” หรือ “ได้รับการช่วยเหลือ” จึงมักถูกตั้งข้อหา “มั่วสุมในสถานค้าประเวณี” และกลายเป็นผู้ต้องหาไปด้วยตามมาตรา 6 ของ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งหากเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จะต้องถูกส่งไปรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ หรือถ้าเป็นเด็กหรือเด็กหญิงต่างด้าวถูกนำ

¹⁴ บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546

¹⁵ บันทึกข้อตกลง เรื่อง การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546

¹⁶ บันทึกข้อตกลง เรื่อง การดำเนินงานขององค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546

เข้ามา ก็จะถูกตั้งข้อหาหลบหนีเข้าเมือง และอื่นๆ ตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พ่วงเข้าไปด้วย

ในการให้ความช่วยเหลือกรณีการค้าหญิงและเด็กซึ่งถือได้ว่าเป็นการค้ามนุษย์จากประสบการณ์ของคณะผู้ศึกษาในทางปฏิบัติที่ผ่านมามีปัญหาในเรื่องความหมายของ เหตุการค้ามนุษย์ เนื่องจากในพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ไม่ได้นิยามความหมายของการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจึงมักจะมีปัญหาในทางปฏิบัติว่ากลุ่มเด็กและหญิงที่เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือนั้น เป็นเหตุการค้ามนุษย์ หรือไม่ ปัญหาในส่วนนี้มีการพยายามทำความเข้าใจให้ตรงกัน โดยในบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง ทั้งฉบับ 1 (พ.ศ. 2542) และฉบับที่ 2 ปรับปรุง พ.ศ. 2546 ได้กล่าวว่าคำว่า “การค้ามนุษย์” ในเชิงบรรทัดฐานว่า “เด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์” ว่า

“ให้หมายรวมถึง การกระทำความผิดต่อเด็กและหญิงโดยการ ซื้อ ขาย จำหน่ายพา หรือ จัดหาเด็กและหญิงนั้นด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสำเร็จความใคร่ทั้งแก่ตนและผู้อื่น เพื่อการอนาจารหรือเพื่อประโยชน์อันมิชอบ ไม่ว่าโดยการขายเด็ก ให้เด็กเป็นขอทาน หรือ ทำงานในสภาพที่ใช้แรงงานโดยทารุณโหดร้าย” (นำมาจากหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2540)

นอกจากนี้ในบันทึกข้อตกลงฯ ยังได้กล่าวถึง “เหยื่อของการค้ามนุษย์” ไว้ว่า

“ กรณีถือว่าเด็กและหญิงตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และพึงได้รับ การช่วยเหลือ

2.1 เด็กหรือหญิงที่ถูกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กร เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่ายพาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ซ่อนเร้นซึ่งเด็กหรือหญิง โดยใช้อุบายล่อลวง ขู่เข็ญ ประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำภายในหรือนอกราชอาณาจักรและการกระทำความผิดที่ทำให้เด็กหรือหญิงนั้นตกอยู่ในสถานะจำยอม กระทำ หรือยอมรับการกระทำใดๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การค้าบริการทางเพศ การข่มขู่บังคับจิตใจ การใช้แรงงานโดยกคชั้ทารุณ บังคับขู่เข็ญให้เป็น ขอทาน หรือการกระทำอื่นใดที่ไร้คุณธรรม

2.2 มีพฤติการณ์ตามที่กำหนดไว้ใน 2.1 กระทำต่อเด็กหญิงและชาย หรือหญิงที่มีอายุเกิน 18 ปี ว่าเด็กหรือหญิงนั้นจะยินยอมหรือมีส่วนรู้เห็นต่อการกระทำในเบื้องต้นหรือไม่ก็ตามให้ถือว่าเด็กหรือหญิงนั้นตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

และได้กำหนดไว้ว่า

“เด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. เด็กและหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์
2. เด็กและหญิงต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และ ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์
3. เด็กและหญิงต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมายแต่ภายหลังตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์
4. เด็กและหญิงที่มีได้สัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

แม้ว่าจะมีความพยายามจะอธิบายความหมายของการค้ามนุษย์ไว้บันทึกข้อตกลงฯ แต่ผู้บังคับใช้กฎหมายจำนวนหนึ่งใช้กฎหมายโดยยึดถือตามลายลักษณ์อักษร โดยไม่พิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งให้การช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าความผิดฐานค้ามนุษย์ คืออย่างไร และเพื่อเป็นการปรับปรุงข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 จึงมีการร่างกฎหมายฉบับแก้ไขปรับปรุง “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.” ขึ้นมาในร่างพระราชบัญญัตินี้ให้คำจำกัดความของคำ “ค้ามนุษย์” และฐานความผิดไว้ในมาตรา 6 ดังนี้

“ผู้ใดปฏิบัติต่อบุคคลอื่นดังต่อไปนี้เป็นการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์

- (1) การจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด
- (2) ด้วยวิธีการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวงใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยอาศัยความอ่อนด้อยประสบการณ์หรือความรู้ของบุคคล หรือโดยการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้รับความยินยอมของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น และ
- (3) โดยเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ในกรณีที่เป็นการค้าต่อเด็ก ให้ถือว่าเป็นการค้ามนุษย์ แม้จะ ไม่ได้กระทำด้วยวิธีการตาม (2) และแม้ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”

ต่อมาเมื่อมีการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และมีพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กเพิ่มเติมได้มีการใช้คำนิยาม “การค้ามนุษย์” ในข้อ 3 ของพิธีสารซึ่งบัญญัติว่า

“(ก) “การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขน การส่งต่อ การจัดให้ที่อยู่อาศัยหรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลังหรือ

ด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใดด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวงด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่าหรือด้วยการใช้สถานะความอ่อนแอต่อกับของบุคคล หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลหนึ่งผู้มีอำนาจควบคุมอีกบุคคลหนึ่งเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี หรือการแสวงหาทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาส หรือการกระทำอื่นเหมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ภายใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

(ข) ความยินยอมของผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ที่ให้การแสวงหาประโยชน์โดยเจตนาดังที่ระบุไว้ในวรรค (ก) ของข้อนี้ ให้ถือว่าไม่มีผลเกี่ยวข้องกัน ในกรณีที่มีการใช้วิธีการใดๆ ที่ระบุไว้ในวรรค(ก)

(ค) ให้ถือว่าการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็ก เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ เป็นการค้ามนุษย์แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีใดๆ ที่ระบุไว้ในวรรค (ก) ของข้อนี้

(ง) เด็กหมายถึงบุคคลใดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

สำหรับคำว่า trafficking ที่หมายถึง “การค้ามนุษย์” นั้น เท่าที่ผู้ศึกษาพบ ได้เคยมีการใช้มาตั้งแต่ พ.ศ 2526 ในการประชุมที่เมืองรอตเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ชื่อ International Feminism : Networking Against Female Sexual Slavery รายงานของการประชุมครั้งนั้นเรียกว่าเป็น “Report of the Global Feminist Workshop to Organize Against Traffic in Women, Rotterdam, the Netherlands April 6-15, 1983” และเมื่อเอ่ยถึงประเด็นการค้าหญิงและเด็ก จะใช้คำว่า “international traffic in women and Children” แต่ก็ดูเหมือนคำนี้ไม่ได้ใช้อย่างแพร่หลายเท่าใด กระทั่งในช่วงสิบปีที่ผ่านมาในเวทีระหว่างประเทศมีการใช้คำว่า “Trafficking” ซึ่งแปลต่างๆ ไปว่า การค้าหญิงและเด็ก ต่อมาจึงมีการเน้นใช้คำว่า “human” trafficking หรือ trafficking in persons ให้หมายถึง “การค้ามนุษย์”

การค้าหญิงและเด็กกับองค์กรอาชญากรรม

ปัญหาการค้าหญิงและเด็กมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม และปัญหาเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น นายวันชัย รุจนวงศ์ ได้ศึกษา เรื่ององค์กรอาชญากรรม : ผลกระทบต่อสังคมและความมั่นคงและมาตรการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ¹⁷ มีการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของคำว่าองค์กรอาชญากรรม และสภาพปัญหาขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย ดังนี้

¹⁷ ศึกษาโดยนายวันชัย รุจนวงศ์ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งผลงานของ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันอาชญากรรมระหว่างประเทศ รุ่นที่ 16 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2546-2547

ความหมายของคำว่าองค์กรอาชญากรรม

ก่อนปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) มีการให้ความหมายหรือคำนิยามของคำว่าองค์กรอาชญากรรมไว้มากมายตามความเข้าใจ ตามสถานการณ์และประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ทั้งที่เป็นคำนิยามในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ และคำนิยามที่ใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกรณีที่ไม่มีคำนิยามในกฎหมายจากคำนิยามที่หลากหลายทำให้เกิดความแตกต่างและสับสนในวงการผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมร่วมกัน และทำให้เกิดความแตกต่างในการจัดว่าอาชญากรรมประเภทใดเป็นองค์กรอาชญากรรม แต่ในระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543 องค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมประเทศภาคีสมาชิกเพื่อร่างอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะเป็นองค์กร และได้จัดให้มีประเทศภาคีสมาชิกลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว ในเดือนธันวาคม 2543¹⁸ ในอนุสัญญาฯ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าองค์กรอาชญากรรม ว่า

“องค์กรอาชญากรรม” หมายถึงกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

นอกจากนิยามหลักนี้แล้ว อนุสัญญาฯ ยังมีคำนิยามที่อธิบายคำนิยามนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกคือ

“อาชญากรรมร้ายแรง” หมายถึงการกระทำที่เป็นความผิด ที่มีโทษจำคุกขั้นสูงสุดตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป

“กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง” หมายความว่ากลุ่มที่มีได้มารวมกันเป็นครั้งคราวเพื่อกระทำความผิดอันใดอันหนึ่งและไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทอย่างเป็นทางการสำหรับสมาชิกของกลุ่ม ไม่จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องของการเป็นสมาชิก หรือไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่พัฒนาเป็นองค์กรอย่างเป็นระบบ

จากคำนิยามของอนุสัญญาฯ ดังกล่าวทำให้เกิดคำนิยามสากลขึ้นเนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติดังกล่าวมีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกจะต้องนำเอาคำนิยามและมาตรการต่าง ๆ ในอนุสัญญาฯ ไปปรับให้เป็นกฎหมายภายในของแต่ละรัฐเพื่อให้สามารถปฏิบัติการได้ตามพันธระณหน้าที่ระบุในอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ซึ่งรวมทั้งต้องใช้คำนิยามที่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ด้วย ปัจจุบันมีประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาฯ มากกว่า 140 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังนั้นคำนิยามว่าอะไรคือองค์กรอาชญากรรมจึงเป็นคำนิยามสากลที่มีความชัดเจนและเป็นคำนิยามที่กำหนดโดยกฎหมายระหว่างประเทศ

¹⁸ อนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ของสหประชาชาติ (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime = Palermo Convention 2000) และพิธีสารต่อต้านอาชญากรรมฯ อีก 3 ฉบับ ได้แก่ 1. พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก 2. พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเลและอากาศ และ 3. พิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและการลักลอบค้าอาวุธ รันส่วนและอุปกรณ์และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย

สภาพปัญหาขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งมีลักษณะร้ายแรงและยากต่อการปราบปรามซึ่งปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อดำเนินการต่อต้านปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอย่างชัดเจนและจริงจังแม้ว่าจะมีกฎหมายต่อต้านยาเสพติดหลายฉบับ กฎหมายมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีและกฎหมายต่อต้านการค้าหญิงและเด็กแต่กฎหมายเหล่านี้และกฎหมายที่มีอยู่เดิมล้วนถูกบัญญัติขึ้นเพื่อดำเนินการต่อต้านอาชญากรรมที่เป็นปัจเจกบุคคล ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อดำเนินการกับกลุ่มอาชญากรรมจัดตั้งในลักษณะองค์กร จะมียกเว้นก็เฉพาะกฎหมายบางมาตรา เช่นกฎหมายอาญาบทที่ว่าด้วยอั้งยี่ซึ่งเป็นกฎหมายเดี่ยวไม่มีมาตรการทางกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอื่นที่จะมาส่งเสริมให้การใช้กฎหมายมาตราดังกล่าวมีประสิทธิภาพ การนำเอามาตราเดี่ยว ๆ มาใช้จัดการกับองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีระบบการจัดการและโครงสร้างภายในองค์กรซับซ้อน มีอิทธิพลและวิธีการปกปิดการกระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ มีการคิดสินบนเจ้าหน้าที่เพื่อให้ช่วยเหลือในการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรม รวมทั้งมีการวางแผนมาอย่างดี ทั้งมีการตัดตอนการกระทำความผิดไม่ให้สวไปถึงตัวการที่แท้จริงได้ ดังนั้นการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีดังกล่าวจึงไม่ได้ผล อีกทั้งองค์กรอาชญากรรมเหล่านั้นยังสามารถอาศัยช่องว่างกฎหมาย รวมไปถึงการคอร์รัปชันและอิทธิพลเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายได้และไม่เกรงกลัวการบังคับใช้กฎหมาย

การเจริญเติบโตขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยเริ่มต้นมาจากการกระทำความผิดเล็กน้อยแล้วขยายตัวไปกระทำความผิดอย่างอื่นที่ให้ผลกำไรมากกว่า มีการสร้างบารมีสะสมสมัครพรรคพวกเพื่อขยายการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ มีการเข้าหาผู้มีอำนาจเพื่อให้การคุ้มครองหรือช่วยเหลือ โดยมีการคิดสินบนด้วยวิธีการต่างๆ อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนของที่ขาดจรรยาบรรณ อาศัยโอกาสอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ร่วมขบวนการหรือกระทำการเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลเหล่านั้น เพราะต้องการผลประโยชน์ตอบแทน มีการคิดสินบนหรือพยายามซื้อสื่อมวลชนเพื่อป้องกันธุรกิจของตนเอง และโจมตีผู้อื่น ขยายตัวเข้าไปครอบครองธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เพื่อฟอกเงิน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี หรือเพื่อเป็นฐานระยะยาวทางการเงิน เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองทุกระดับเพื่อปกป้องธุรกิจ ทั้งผิดและถูกกฎหมายและเพื่อการทุจริตในรูปแบบต่างๆ ใช้อิทธิพลและความรุนแรงเพื่อธุรกิจที่ถูกกฎหมายของคนทำให้ได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้า มีการใช้วิธีการรุนแรงเพื่อปกป้องธุรกิจที่ผิดกฎหมายของคนหรือเพื่อกำจัดคู่แข่ง สำหรับอาชญากรรม ที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กร หรือองค์กรอาชญากรรม ในประเทศไทยนั้น มีรูปแบบลักษณะที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เจ้าพ่อ หรือผู้มีอิทธิพลเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในเขตพื้นที่ที่แน่นอนและมีผลประโยชน์จากการกระทำความผิดกฎหมาย รัฐบาลปัจจุบันของนายกรัฐมนตรีนายพลประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้มีนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ซึ่งตามคำนิยามของอนุสัญญา ว่าด้วย การต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติของสหประชาชาตินั้นใกล้เคียง

เคียงกันอย่างยิ่งกับความหมายของคำว่า “ผู้มีอิทธิพล” ที่รัฐบาลได้ให้คำนิยามไว้และมุ่งมั่นที่จะปราบปราม ซึ่งตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546¹⁹ ได้ระบุความหมายของผู้มีอิทธิพลและพฤติกรรมที่เข้าข่ายผู้มีอิทธิพลไว้ในผนวก ก ของคำสั่งดังกล่าวว่า

“ผู้มีอิทธิพล” หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตนด้วยการกระทำการด้วยตนเอง หรือใช้จ้างวาน สนับสนุนการกระทำการใด ๆ ที่ผิดกฎหมายหรืออยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งโดยปกติพฤติกรรมดังกล่าวเป็นความผิดอาญาอยู่แล้ว แต่ผลของการกระทำนั้นเป็นการก่อกวนองส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสังคม ก่อให้เกิดความรำคาญ ความเสียหาย ความหวาดกลัว หรือการสร้างเครือข่าย ขยายผล ซึ่งบ่อนทำลายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ผู้ซึ่งมีอิทธิพลอาจมีการดำเนินการเป็นเครือข่าย ประกอบด้วยผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง กองกำลังหรือเครื่องมือ (มือปืนรับจ้าง บริวาร) แนวร่วมหรือผู้สนับสนุน (ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองระดับต่าง ๆ)

พฤติกรรมที่เข้าข่ายผู้มีอิทธิพลที่สำคัญ ได้แก่

- (1) ผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- (2) ผู้มีอิทธิพลในการฮั้วประมูลและ ขัดขวางการเสนอ/แข่งขันราคาในการประมูลงานของทาง

ราชการ

- (3) ผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากกิจกรรมจรรยาบรรณ และรถยนต์รับจ้างผิดกฎหมาย
- (4) ผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากโรงงาน ร้านค้า สถานบริการและสถานประกอบการต่าง ๆ
- (5) ผู้มีอิทธิพลลักลอบขนสินค้าหนีภาษีน้ำมันเถื่อน น้ำมันปาล์มเถื่อน บุหรี่/สุราเถื่อน และรับ

ใกล้เคียงการนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย

- (6) ผู้มีอิทธิพลลักลอบจัดให้มีบ่อนการพนัน โด๊สพนันบอล หวยใต้ดินจับยี้ก คุ้ม้า ตู้จักรกลไฟฟ้า

ผิดกฎหมาย

- (7) ผู้มีอิทธิพลค้าหญิงและเด็ก บังคับค้าประเวณีโสเภณีเด็ก
- (8) ผู้มีอิทธิพลลักลอบนำคนเข้า-ออกและอยู่ในราชอาณาจักร โดยผิดกฎหมาย
- (9) ผู้มีอิทธิพลฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ
- (10) ผู้มีอิทธิพลหลอกลวงค้ำคูนนักท่องเที่ยว
- (11) ผู้มีอิทธิพลมือปืนรับจ้าง
- (12) ผู้มีอิทธิพลรับจ้างทวงหนี้ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง
- (13) ผู้มีอิทธิพลลักลอบค้าอาวุธ
- (14) ผู้มีอิทธิพลที่บุกรุกที่ดินสาธารณะ และหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- (15) ผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากการรับใกล้เคียงหรือคุ้มครองการกระทำผิดบนเส้น

ทางหลวงและหรือสาธารณะ

¹⁹ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 139/2546 เรื่องการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2546.

จากลักษณะผู้มีอิทธิพลที่กระทำความผิดทั้ง 15 ประการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่จะกระทำความผิดดังกล่าวได้ต้องเป็นขบวนการที่มีการกระทำเป็นเครือข่ายตั้งแต่สามคนขึ้นไปซึ่งต้องมีการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มกันชั่วระยะเวลาหนึ่งโดยมีการแบ่งหน้าที่กันทำและมีจุดประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมดังนั้นการที่รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ประกาศนโยบายและดำเนินการปราบปรามผู้มีอิทธิพลก็คือการดำเนินการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เพียงแต่เป้าหมายในการปราบปรามยังจำกัดอยู่เพียงในความผิดสิบห้าประเภทไม่ครอบคลุมความผิดอื่นที่เข้าข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่อยู่นอกเหนือจากสิบห้าประเภทที่ประกาศไว้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้มีอิทธิพลในความหมายของคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 ก็คือองค์กรอาชญากรรมที่ปฏิบัติการอยู่ในประเทศไทยนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรอาชญากรรมในประเทศหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากองค์กรอาชญากรรม

ผลกระทบขององค์กรอาชญากรรม นั้นมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านความมั่นคงและรายได้ของรัฐ ทำให้องค์กรอาชญากรรมกลายเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางการเงิน การเมือง และสังคม แต่ในการศึกษานี้จะนำเสนอเฉพาะผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก

1. ผลกระทบด้านความเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเรื่ององค์กรอาชญากรรม:ผลกระทบต่อสังคมและความมั่นคงและมาตรการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ ได้ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็กว่าการค้าหญิงและเด็กไปเพื่อค้าประเวณียังต่างประเทศทำรายได้มหาศาลประมาณว่าองค์กรอาชญากรรมได้เงินจากการส่งหญิงไปค้าประเวณีไม่ต่ำกว่า 1,000,000 บาทต่อหญิง 1 คน ซึ่งมีหญิงไทยที่ถูกนำไปค้าประเวณียังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกไม่น้อยกว่า 50,000 คน คิดเป็นเงินประมาณ 50,000 ล้านบาท ทั้งนี้หากรวมเครือข่ายการค้าประเวณีในประเทศซึ่งมีตัวเลขประมาณการขั้นต่ำอยู่ที่ 200,000 คน จะเป็นจำนวนเงินที่องค์กรอาชญากรรมได้ไปเป็นจำนวนมหาศาล²⁰

2. ผลกระทบด้านสังคม

ผลกระทบที่เกี่ยวกับการค้าประเวณีทั้งผู้ค้าและผู้รับบริการการค้าประเวณีที่ประสบการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์ ต้องเป็นภาระของครอบครัวในการดูแลรักษาจากการศึกษาขององค์กร Human Right Watch ซึ่งได้ทำการศึกษาค้าหญิงและเด็กสาวชาวพม่าในประเทศไทยในรายงานเรื่อง “รูปแบบใหม่ของการค้าทาส” พบว่าหญิงและเด็กชาวพม่าส่วนใหญ่ที่ถูกล่อลวงมาค้าประเวณีในประเทศไทยนั้น มักจะเข้ามาอย่างสาวพรหมจรรย์ แต่ต้องกลับประเทศพร้อมโรคเอดส์ สำหรับตัวเลขการติดเชื้อที่มีในประเทศไทย จากการรายงานของกองระบาดวิทยา สำนักปลัดกระทรวง

²⁰ ศักดา โกลน หวันชัย จุลนาค อธิปติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม รายงานชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของ รายงานวิจัยของ นักศึกษา วิทยาลัยป้องกันทหาร อาสาสมัคร หลักสูตรการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกและเยาวชน รุ่นที่ 16 ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๖-๒๕๔๗

สาธารณสุข พบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 มีผู้ป่วยโรคเอดส์ จำนวน 149,612 รายและมีผู้เสียชีวิตจำนวน 41,281 ราย ในจำนวนผู้ติดเชื้อทั้งหมดแยกเป็นผู้ป่วย ชายจำนวน 115,612 ราย และเพศหญิงจำนวน 33,654 ราย เมื่อเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนแล้วพบว่าอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 3.4: 1 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อปี พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการรายงานอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 9:1 ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีผู้หญิงติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ผลกระทบทางสังคมที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสังคมและทางศีลธรรมที่นับวันจะมีให้เห็นกันมากขึ้น ได้แก่หญิงและเด็กรวมทั้งเด็กชายวัยรุ่น ที่เต็มใจทำงานให้บริการทางเพศมากขึ้นโดยไม่ต้องบังคับ นอกจากนี้ยังเกิดผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัยของประชากร เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมบางอย่างขององค์กรอาชญากรรม เช่นการลักลอบการค้าเด็กและหญิงรวมถึงการค้าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ซึ่งบางครั้ง แรงงานต่างด้าวที่ได้รับการช่วยเหลือจาก องค์กรอาชญากรรม ช่วยลักลอบให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนการตรวจโรคก่อนเข้าประเทศ ซึ่งแรงงานเหล่านี้มาจากประเทศเพื่อนบ้าน การดูแลสุขภาพอนามัยอาจจะไม่ดีเท่าประเทศไทย ยังมีโรคติดต่ออยู่หลายโรคที่ยังแพร่ระบาดอยู่ในประเทศเหล่านั้น เมื่อเข้ามาในประเทศไทยบุคคลเหล่านั้นได้นำโรคติดต่อเข้ามาด้วย เช่น โรคไข้มาลาเรีย โรคเท้าช้าง โรคเอดส์ กามโรค และวัณโรค

ปัญหาขององค์กรอาชญากรรมก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ทำให้ประชาชนหวาดผวาและเกรงอิทธิพลอาชญากรที่มีองค์กรอาชญากรรมหนุนหลัง บุคคลซึ่งตกเป็นเหยื่อขององค์กรอาชญากรรมอาจเสียสภาพที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่ตกเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องดูแลรักษาเยียวยาเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต้องทำงานหนัก และการควบคุมสังคมโดยกฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควรจะเป็นเมื่อการทำงานไม่ได้ผล เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมักก็จะท้อแท้กับการต่อสู้กับปัญหาองค์กรอาชญากรรมทำให้ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้อยลง จึงทำให้ประชาชนไม่เชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมและไม่ให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะกลัวภัยมีอันตรายเกิดจากองค์กรอาชญากรรม

นอกจากความไม่เชื่อถือศรัทธาของประชาชนแล้ว กระบวนการยุติธรรมไทยยังมีปัญหาเรื่องการร่วมมือและรวมกำลังของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมเพื่อปราบปรามองค์กรอาชญากรรมไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุการณ์และประวัติศาสตร์ในอดีตชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการติดอยู่กับความยึดถือโครงสร้างเชิงอำนาจไม่ร่วมมือกันเท่าที่ควร มีการทำงานแบบแยกส่วนและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันและหวงแหนอำนาจหน้าที่ ไม่อยากให้หน่วยงานอื่นเข้ามาก้าวล้ำและไม่ชอบการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในลักษณะเป็นทีม ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาในลักษณะที่มีการแย่งอำนาจกันในอดีตมาจนปัจจุบัน ทำให้กฎหมายโดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถูกอิทธิพลทางความคิดดังกล่าวจนมีโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินคดีที่ซับซ้อนหรือผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพลหรือองค์กรอาชญากรรม และไม่สามารถแก้ไขได้เพราะทุกฝ่ายต่างหวงอำนาจและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงจนอาจกล่าวได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ของไทยทำให้กฎหมายไทยไร้ประสิทธิภาพ ในการดำเนินคดีกับผู้ที่มีอิทธิพลและองค์กรอาชญากรรม จึงต้องให้ความสำคัญพัฒนาทางด้านนี้เป็นพิเศษในการแก้ไขทัศนคติของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

บทที่ 3

ประสบการณ์ขององค์กรพัฒนาเอกชน

ในการเข้าร่วมช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์และในกระบวนการดำเนินคดีผู้กระทำผิด

การป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และเด็กเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและมีการทำงานที่เกี่ยวข้องในหลายส่วน แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะมีความพยายามที่จะเข้าไปดูแลปัญหาดังกล่าวแต่ทางปฏิบัติ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO หรือ Non-Government Organization) ได้เข้าไปมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย มีหลายหน่วยงาน ซึ่งมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันไป องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหาการค้ามนุษย์มีทั้งหน่วยงานด้านเด็กและผู้หญิง ในงานศึกษานี้เลือกศึกษาเฉพาะบางหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กและมีการประสานการทำงานกันอย่างใกล้ชิด 6 หน่วยงาน ได้แก่ มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (CPCR) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (FCD) หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน (TRAFCORD) และศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน (DEPDC) โครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่ากลุ่มแม่น้ำโขง (MRICRH)

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยทั่วไปแล้วจะเข้าไปให้การสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในด้านต่าง ๆ ซึ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ บทบาทในการให้ความช่วยเหลือดูแลหญิงและเด็ก และบทบาทร่วมติดตามดูแลประสานงานคดี

1. บทบาทในการให้ความช่วยเหลือและดูแลหญิงและเด็ก

ก. การให้ความช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

การที่จะได้รับรู้กรณีที่หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ต้องการความช่วยเหลือนั้นมักเริ่มต้นที่มีการแจ้งเรื่องต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่มีบางกรณีเริ่มต้นจากการที่องค์กรพัฒนาเอกชนรับแจ้งเบาะแสกรณีของเด็กและหญิงตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ การทำงานของแต่ละหน่วยงานจะมีความแตกต่างกันบ้าง เช่น บางหน่วยงานติดต่อประสานงานส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ บางหน่วยงานจะส่งพนักงานหรืออาสาสมัครเข้าไปตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับแจ้งมีกรณีที่เด็กและหญิงตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์จริงตามที่รับแจ้งหรือไม่ หลังจากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายและดำเนินคดีแก่ผู้ที่กระทำความผิดต่อไป

เมื่อมีการกำหนดภารกิจในการเข้าช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมามักจะเป็นสถานคำปรึกษา หรือ โรงงาน บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนจะเข้าไปในฐานะผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักสังคมสงเคราะห์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติการร่วมกัน เนื่องจากในขั้นตอนการปฏิบัติการให้ช่วยเหลือ

จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของแต่ละคนว่าใครจะต้องทำอะไร ในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือเด็กและหญิงซึ่งโดยปกติจะมีจำนวนมาก การกิจสำคัญสิ่งหนึ่ง คือ จำแนกว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ เพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องตามแนวทางที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงฯ การหาที่พักที่ปลอดภัย การพัฒนาและการฟื้นฟูเยียวยา การส่งกลับคืนสู่สังคมนั้น ถือเป็นภารกิจหลักของสถานดูแลเด็กและหญิงในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านเกร็ดตระการ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านสองแคว เป็นต้น องค์การพัฒนาเอกชนหลายหน่วยงานเข้าไปบทบาทในการทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานดูแลเด็กดังกล่าว

ข. การสนับสนุนการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจะเป็นหน้าที่หลักของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม แต่จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา องค์การพัฒนาเอกชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนพนักงานเจ้าหน้าที่ในหลาย ๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่การแจ้งเบาะแสตามที่กล่าวข้าง การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีและประการสำคัญคือการดูแลพยานในการเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรม (child witness support) รวมทั้งการคุ้มครองพยาน ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เนื่องจากบุคลากรสถานดูแลเด็ก หรือ พนักงานขององค์การพัฒนาเอกชนทำงานใกล้ชิดกับเด็กหรือผู้หญิง โอกาสที่จะได้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแสเกี่ยวกับเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์จะมีมากกว่า ดังนั้น ถ้ามีการส่งต่อข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ การขยายผลดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการค้ามนุษย์น่าจะทำได้มากขึ้น

ในบันทึกข้อตกลงฯ ได้กำหนดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนไว้หลายส่วน ในส่วนของการให้การคุ้มครองฟื้นฟูและให้ที่พักอาศัย ระบุไว้ใน ข้อ 3.2

“ 3.2 การคุ้มครองฟื้นฟูและให้ที่พักอาศัย

3.2.1 การกำหนดว่าจะส่งตัวเด็กหญิงในกลุ่มเป้าหมายไปคุ้มครองดูแลบำบัดฟื้นฟูและพักอาศัย ณ สถานที่ใดในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ระยะเวลาานเพียงไร ให้กระทำโดยการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาตามความเหมาะสมโดยเร่งด่วน

หน่วยงานที่แจ้งเรื่องซึ่งมีสถานที่และบุคลากรเหมาะสมในการคุ้มครองดูแลบำบัดฟื้นฟู และพักอาศัยตามวรรคหนึ่ง จะได้รับการพิจารณาให้รับผิดชอบเรื่องนี้ เป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนก็ตาม

3.2.2 หากมีความจำเป็น หน่วยงานที่ดูแลคุ้มครองเด็กหรือหญิงนั้นอยู่ จะขอส่งต่อความรับผิดชอบตามข้อ 3.2.1 ไปยังหน่วยงานอื่นๆ ที่เหมาะสม และยอมรับ โดยที่หน่วยงานแรกจะยังคงเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยรวม หรือโอนความรับผิดชอบหลักโดยรวมต่อไปให้หน่วยงานที่สองก็ได้แล้วแต่ประโยชน์ของผู้รับบริการ และการตกลงระหว่างหน่วยงาน

3.2.3 กรณีที่หน่วยงานรับผิดชอบหลักโดยรวม และหน่วยงานที่ดูแล
คุ้มครองเด็กและหญิงมิใช่หน่วยงานเดียวกัน หน่วยงานใดที่เกี่ยวข้อง อาจริเริ่ม
จัดประชุมเพื่อประเมินสภาวะกลุ่มเป้าหมายกับครอบครัว และกำหนดแนว
ทางปฏิบัติงานเฉพาะกรณีนั้นร่วมกันได้เป็นระยะๆ ทั้งนี้ ให้รวมถึงการประชุม
เพื่อติดตามผล ติดตามสถานการณ์ ประเมินผลและแก้ไขบททวนแผนงาน
ข้อตกลงหรือแนวทางปฏิบัติใด ๆ ด้วย

2.2.4 ให้คณะทำงานร่วมแสวงหาและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน
หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ”

ส่วนขั้นตอนการคืนหญิงและเด็กกลับคืนสู่สังคม ระบุไว้ใน ข้อ 3.3

“3.3 การรับหรือส่งตัวเด็กและหญิงเข้ามาในหรือออกไปจากราชอาณาจักร

3.3.1 กรณีมีการช่วยเหลือเด็กหรือหญิงไทยที่มีภูมิลำเนาหรือมีถิ่นพำนัก
ในประเทศไทยหรือในสถานทูตสถานกงสุล ส่งบันทึกการส่งปากคำ (เฉพาะกรณี
เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ) ให้กรมการกงสุลเพื่อประสานงานกับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการรับตัวและให้ความช่วยเหลือเด็กหรือหญิงนั้น เมื่อเดินทาง
มาถึง

ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ประสานงานกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ในการสอบปากคำเพื่อช่วยเหลือละคุ้มครองหรือสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์
การสืบสวนหรือสอบสวนแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นเด็กต้องดำเนินการตามกระบวนการ
การที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542 หลังจากนั้นให้ร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงานตาม
วรรคสอง เช่น ประสานงานกันในการรับตัว การส่งตัวไปสถานสงเคราะห์ หรือ
สถานพักฟื้นเพื่อฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การส่งตัวกลับภูมิลำเนาและการให้ความ
คุ้มครองความปลอดภัย ตลอดจนการฝึกอาชีพ เพื่อให้สามารถกลับคืนสู่สังคม และ
ป้องกันไม่ให้เด็กและหญิงไทยถูกล่อลวงให้เดินทางไปต่างประเทศอีก

3.3.2 กรณีที่ส่งตัวเด็กและหญิงกลับคืนภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ออกนอก
ราชอาณาจักร หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องติดต่อกับสถานทูต
สถานกงสุล ของประเทศซึ่งเด็กและหญิงนั้นมีภูมิลำเนา เพื่อให้สถานทูต สถานกงสุล
นั้น ๆ รับรอง และแจ้งให้หน่วยงานในประเทศของตนรับโอนความรับผิดชอบโดย
รวม จากหน่วยงานในประเทศไทย ในการคุ้มครองดูแลบำบัดฟื้นฟูและให้ที่พักอาศัย
แก่เด็กและหญิงนั้น

ทั้งนี้ โดยอาจขอหรือมอบหมายให้หน่วยงานใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน
ภาครัฐหรือเอกชน ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องหรือเหมาะสมให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งก็ได้

3.3.3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะประสานงานให้เด็กและหญิงตาม ข้อ 3.3.1 และ 3.3.2 เดินทางเข้ามาในหรือออกไปราชอาณาจักรไทยด้วยความสะดวกเรียบร้อย กรณีที่พบว่า การส่งตัวกลับภูมิลำเนาจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของเด็กและผู้หญิง ให้ประสานกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเข้าร่วมพิจารณาให้ความช่วยเหลือ”

นอกจากนี้ ในส่วนของการติดตามประเมินผล “บันทึกข้อตกลงฯ” ระบุไว้ในข้อ 4 ดังนี้

2. บทบาทร่วมติดตามดูแลประสานงานคดี (Monitoring)

นอกเหนือจากการร่วมทำงานในการดูแลช่วยเหลือเหยื่อผู้เสียหาย รวมทั้งการร่วมสนับสนุนการทำงานของพนักงาน เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยดูแลให้พยานผู้เสียหายร่วมมือให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินคดีและขยายผลไปสู่เครือข่ายอาชญากรรมข้ามพรมแดน ดังกล่าวข้างต้นแล้ว องค์การพัฒนาเอกชนยังมีบทบาทร่วมติดตามความคืบหน้าของคดี และช่วยประสานงานคดี ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในกระบวนการยุติธรรม คือผู้กระทำผิดที่แท้จริงถูกลงโทษ และผู้เสียหายได้รับความยุติธรรม และการชดเชยความเสียหาย เนืองจากในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานหลักประสานงานคดีที่เด็กและหญิงเป็นผู้เสียหายในคดีข้ามพรมแดนและคดีละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นคดีใหญ่เกี่ยวข้องกับขบวนการเครือข่ายกว้างขวางสลับซับซ้อนขององค์กรอาชญากรรมทั้งข้ามชาติและไม่ข้ามชาติด้วย จึงจำเป็นต้องมีกลไกประสานงานไปพลาง ๆ ก่อน องค์การพัฒนาเอกชนจะทำหน้าที่ดังกล่าว องค์การพัฒนาเอกชนกลุ่มที่ทำงานด้านนี้โดยปกติจะมีนักกฎหมายที่สามารถช่วยดูแลประเด็นทางกฎหมายร่วมกับตำรวจ กัยการ และช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายของรัฐได้ เป็นลักษณะ “ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน” ของรัฐ ในด้านการดำเนินคดี การทำงานที่ผ่านมาได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐอย่างไม่เป็นทางการ ต่อมาเมื่อมีการทำบันทึกข้อตกลง เรื่อง การดำเนินการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน กรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2542 และมีการปรับปรุงเป็น พ.ศ. 2546 ซึ่งมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนเป็นแนวทางในการทำงานขององค์กรเอกชนร่วมกับองค์กรภาครัฐ

ในช่วงก่อนที่จะมีบันทึกข้อตกลง เรื่อง “การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546” องค์การพัฒนาเอกชนได้ช่วยงานตำรวจ และอัยการในฐานะ “พลเมืองดี” แต่เมื่อมีบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ขึ้นมาทำให้้องค์กรพัฒนาเอกชน มี “หน้าที่” ที่ควรจะต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หลักของ “บันทึกข้อตกลงฯ” ใน “หลักการทั่วไป” ที่ว่า :

“2.1 บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ของหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนในการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิง รวมทั้งมุ่งลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ”

ทั้งยังกำหนดให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการในข้อ 2.3 ดังนี้

“2.3 หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่ร่วมลงนามเห็นควรให้มีคณะ

อนุกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

(กยช.)

เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการในบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ (คู่มือการปฏิบัติงาน) และให้มีบทบาทหน้าที่หลักในการประสานงานและติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติรวมทั้งดำเนินการในการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในกรณีปัญหาการค้าเด็กและหญิง

ในส่วนของการร่วมมือกับภาครัฐในด้านการดำเนินงานที่เกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายมี กระบวนการไว้ในข้อ 3 ดังนี้

“3. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรเอกชน

3.1 การค้นพบเด็กหรือหญิงที่ถูกค้าและสืบค้นข้อเท็จจริงรวมทั้งการ ดำเนินงานที่เกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมาย

3.1.1 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบในการชี้ขาด ว่าเด็กหรือ หญิง (ไม่ว่าจะเป็นคนต่างด้าวหรือไม่) เป็นผู้เสียหายในคดีหรือไม่ โดยรับฟัง ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดูแลเด็กหรือหญิง นั้นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน

หากความเห็นของพนักงานสอบสวน แตกต่างจากความเห็นของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้หัวหน้าสถานีตำรวจในเขตรับผิดชอบนั้นๆ เป็นผู้ชี้ ขาด รวมทั้งทำบันทึกเหตุผลและความเห็นแจ้งไปยังหน่วยงานดังกล่าว ใน กรณีความเห็นแย้ง

3.1.2 กรณีที่เด็กหรือหญิงเป็นผู้เสียหายหรือพยานในคดีค้าเด็กและ หญิง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยเหลือและร่วมมือกับหน่วยงานที่ดูแลเด็ก และหญิงนั้น เพื่อคุ้มครองในระหว่างการดำเนินการทางกฎหมาย รวมทั้งเพื่อ ส่งตัวเด็กและหญิงนั้นกลับคืนภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่โดยสวัสดิภาพ

3.1.3 ในการสืบสวนสอบสวนคดีค้าเด็กและหญิง หากหน่วยงานที่ดู แลเด็กและหญิงนั้นมีข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน และความเห็นสำหรับการ ขยายผลการสืบสวนสอบสวน ให้ส่งมอบแก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งต้อง จัดทำบันทึกการรับมอบข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและความเห็นนั้นๆ จาก หน่วยงานดังกล่าวไว้เพื่อดำเนินการต่อ หากจะ ไม่มีการดำเนินการใดๆ อีก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะชี้แจงเหตุผลต่อหน่วยงานดังกล่าว

3.1.4 หากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคดีค้าเด็กและหญิง มากกว่าหนึ่ง หน่วยงานขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน ไม่ว่าจะเป็น การรับแจ้งเหตุ หรือสืบค้นข้อเท็จจริงก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

สามารถริเริ่มจัดประชุมปรึกษาหารือ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติเฉพาะกรณี
นั้นๆ ในการสืบค้นข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน การคุ้มครองพยาน และ
การดำเนินกระบวนการยุติธรรมร่วมกัน”

“4. การติดตามประเมินผล

4.1 คณะอนุกรรมการที่ดั่งขึ้นตามข้อ 2.3 จะทำการติดตามประเมินผล
การปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงนี้และแนวทางการปฏิบัติงานที่ได้จัดทำขึ้น โดย
ให้คำนึงถึงแนวทางการปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทาง
ปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็ก
และหญิง พ.ศ. 2546 และบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางการดำเนินงานขององค์
กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546”

ในกรณีที่การปฏิบัติงานตาม “บันทึกข้อตกลงฯ” มีปัญหา ปฏิบัติไม่ได้ มีทางออกคือ

“4.2 ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงนี้
และแนวทางการปฏิบัติงานที่คณะอนุกรรมการได้จัดทำขึ้น ให้หน่วยงาน ดัง
กล่าวแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะแก่คณะ
อนุกรรมการเพื่อแก้ไขบันทึกข้อตกลง

4.3 ในกรณีที่หน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน แต่ไม่
ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงนี้ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งคณะอนุกรรมการ
เพื่อติดตามหาสาเหตุและหาแนวทางแก้ไขต่อไป”

ตามบันทึกข้อตกลงนี้ องค์กรเอกชนที่ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงฯ สามารถจะดำเนินการ
ต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ในบันทึกนั้น

การดำเนินงานที่ผ่านมาและปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาประสบการณ์การทำงานของมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิ
เด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน และศูนย์
พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชนในการเข้าร่วมช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์และในกระบวนการ
การดำเนินคดีผู้กระทำผิด พบว่าปัจจุบันการให้การช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของ
การค้ามนุษย์มีกระบวนการที่ชัดเจนและส่งผลให้เด็กและหญิงได้รับความคุ้มครองมากขึ้น แต่การ
ดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดความผิดยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก แม้ว่าจะมีการจับ
กุมและลงโทษผู้กระทำผิดที่อยู่ในกระบวนการค้าหญิงได้บ้าง แต่การดำเนินคดีก็ทำได้เฉพาะกับ
ผู้กระทำผิดที่สามารถจับกุมได้ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งปรากฏการกระทำผิดอย่างชัดเจนเท่านั้น
เช่น ถ้ามีการเข้าไปในสถานค้าประเวณี โดยทั่วไปจะสามารถจับกุมได้เฉพาะคนเชียร์แขก คนคุม คนเก็บ
เงิน ไม่สามารถขยายผลจับกุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ๆ ได้ โดยเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดในลักษณะ
องค์กรอาชญากรรม

คณะผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าไปสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยการทำงานกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น และจากการจัดการประชุมหลายครั้งเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งและปัญหาอุปสรรคที่ต้องเผชิญในการปฏิบัติงาน สรุปข้อมูลจากการประชุมเสวนาเหล่านั้นได้ ดังนี้

ในขั้นตอนของการปฏิบัติการเข้าช่วยเหลือหญิงและเด็กในสถานประกอบการ บางกรณีแม้จะมีการวางแผนอย่างรัดกุมแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานก็ไม่ได้สัมฤทธิ์ผลตามที่ได้วางแผนไว้ มีปัญหาอุปสรรคในหลายประการ เช่น

- (1) การที่ผู้ต้องสงสัยปิดสถานบริการก่อนที่จะมีการปฏิบัติการ
- (2) มีการเคลื่อนย้าย คนซึ่งอาจเป็นเหยื่อของการค้าเด็กและหญิงก่อนที่จะชุดปฏิบัติการจะเข้าไปถึงจุดเป้าหมาย
- (3) การดำเนินการไม่เป็นไปตามแผน
- (4) การเก็บและรวบรวมพยานหลักฐานขาดตกบกพร่อง การขาดการประสานงานกับหัวหน้าสถานีตำรวจกรณีที่ต้องมีปฏิบัติการช่วยเหลือเด็กและหญิงเพื่อจัดให้มีพนักงานสอบสวนซึ่งรับผิดชอบคดีโดยเฉพาะเข้าไปในสถานบริการเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานพร้อมกับชุดจับกุม เมื่อพนักงานสอบสวนมักจะไม่ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการ อันมีผลทำให้ไม่ได้เห็นสถานที่เกิดเหตุรวมทั้งดูแลการเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุให้ครบถ้วนอันอาจทำให้มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะตั้งข้อหา รวมทั้งการขยายผลการจับกุมเพื่อหาผู้ร่วมกระทำความผิด
- (5) ปัญหาการพิจารณาและจำแนกว่าคนไหนเป็นเหยื่อของการค้าเด็กและหญิง ในกรณีที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายคนมีปัญหาการคัดเลือกพยาน
- (6) ปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหายในการให้การเป็นพยาน
- (7) การตั้งข้อหาไม่ครบถ้วน โดยตั้งเฉพาะข้อหาที่เห็นว่าเห็นความผิดที่ชัดเจน (เช่น ผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพราะอยู่ในประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต) หรือตั้งสถานบริการ โดยไม่ได้รับอนุญาต

นอกจากประสบการณ์การทำงานแล้ว ผู้ศึกษายังได้เข้าร่วมในการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทำงานด้านต่อต้านการค้าหญิงและเด็ก หลาย ๆ ครั้ง สรุปสาเหตุที่ส่งผลทำให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดไม่ประสบความสำเร็จ ดังนี้

- (1) ปัญหาการพิจารณาและจำแนกว่าคนไหนเป็นเหยื่อของการค้าหญิงและเด็กเพื่อจะได้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม

สาเหตุของ ปัญหานี้น่าจะมาจากการไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนซึ่งส่งผลให้ยากแก่การจำแนกว่าผู้ใดเป็นเหยื่อหรือไม่

- (2) ปัญหาการเก็บและรวบรวมพยานหลักฐาน

สาเหตุของปัญหานี้น่าจะมาจาก การไม่ได้ ศึกษาและวางแผนล่วงหน้าว่าจะมีความคิดใคร่รวมอยู่บ้าง ตลอดจนการขาดทักษะและเครื่องมือในการเก็บพยานหลักฐาน (ทั้งนี้โดยมีสมมติฐานว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้เป็นพวกเดียวกับนักธุรกิจที่เปิดสถานบริการ)

การที่พนักงานสอบสวนไม่ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการ ส่งผลให้ไม่เห็น สถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งไม่ได้ดูแลการเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุให้ครบถ้วน อาจทำให้ไม่ได้พยาน หลักฐานเพียงพอที่จะตั้งข้อหาให้ครบถ้วน ทั้งการขยายผลการจับกุมเพื่อหาผู้ร่วมกระทำผิดซึ่งอาจทำงานในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ในกรณีที่เป็นการค้าเด็กและหญิงข้ามประเทศ หรือพนักงานสอบสวนไปสถานที่เกิดเหตุล่าช้า โดยเฉพาะ เมื่อไปหลังจากวันเกิดเหตุหลายวัน ทำให้ไม่สามารถหาหรือเก็บหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องได้ เพราะอาจมีการเคลื่อนย้ายพยานหลักฐานดังกล่าว

ปัญหานี้ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการขาดบุคลากร ซึ่งควรต้องจัดกำลังคนเพิ่มเติมให้แก่หน่วยงาน สำหรับการบริหารบุคลากร น่าจะแก้ไขได้ด้วยการไม่มอบหมายงานซ้ำซ้อน เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ใด ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่สอบสวนคดี ก็ไม่ควรมอบหมายให้ เข้าเวรด้วย ในขณะที่มีการปฏิบัติการช่วยเหลือ

(3) การไม่ได้รับความร่วมมือจากพยานผู้เสียหายเกี่ยวกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ปัจจัยที่ทำให้พยานไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดมีหลายประการ เช่น พยานคิดว่าตัวเองและครอบครัวไม่ได้รับความปลอดภัยจึงไม่ให้ความร่วมมือ

(4) ในการดำเนินคดีเมื่อพบว่า มีบุคคลหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด พบว่า มีจำนวนน้อยที่มีการขยายผลจับกุมบุคลากรในประเทศต้นทาง แม้ว่าจะมีการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศอยู่บ้างแต่ยังไม่มีการจัดระบบของความร่วมมือให้ชัดเจน

(5) กรณีการสอบปากคำผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ไม่ค่อยได้ใช้เทปที่บันทึกการสอบปากคำพยานและเสียงในชั้นสอบสวนเท่าที่ควร ทำให้พยานต้องบอกความซ้ำซ้อน

(6) หน่วยงานราชการควรมีการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เช่น ในช่วงที่ผ่านมา มีการขอให้ผู้อื่นมาแจ้งเหตุแล้วจึงค่อยปฏิบัติการช่วยเหลือ

(7) การขาดความรู้และทักษะ บางกรณีอาจแก้ไขได้โดยการอบรมให้ความรู้เพื่อเปิดมุมมองทัศนคติใหม่ ๆ ให้กับผู้ปฏิบัติงาน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การค้ำมนุษย์

เมื่อวันที่ 13 – 14 พฤษภาคม 2547 มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การค้ำมนุษย์ ครั้งที่ 1 ที่ จังหวัดเชียงราย²¹ ในการประชุมครั้งนี้มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในระยะเร่งด่วน ผู้ศึกษาได้อยู่ในกลุ่ม 2 หัวข้อ การบังคับใช้กฎหมายและการนำ

²¹ รายงานสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การค้ำมนุษย์ ซึ่งจัดโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ณ โรงแรมดุสิตไอส์แลนด์ รีสอร์ท จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ 13-14 พฤษภาคม

ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ผลการประชุมกลุ่มย่อยสรุปปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายและการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ได้ดังนี้

ด้านข้อกฎหมาย

1. ปัญหาด้วยบทกฎหมายปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยตรง ซึ่งการดำเนินการในขณะนี้ใช้กฎหมายที่ข้างเคียง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 มาใช้ในการดำเนินการ และขาดคำนิยามที่ชัดเจนของคำว่า “ ค้ามนุษย์ ” ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานของทางกระบวนการยุติธรรมยังไม่แน่นอนว่าการกระทำใดเป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และเนื่องจากได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. และได้มีการกำหนดคำนิยามคำว่า “ ค้ามนุษย์ ” ลงในร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งคำนิยามคำว่า “ ค้ามนุษย์ ” น่าจะมีการระบุให้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษที่หนักเพียงพอสำหรับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

2. หลักเกณฑ์การพิจารณาจำแนกว่าบุคคลใดมีสถานะเป็นเหยื่อหรือผู้ต้องหา ยกตัวอย่างเช่นเรื่องการปราบปรามยาเสพติด ผู้ที่เสพยาเสพติดนั้นจะมีข้อหา คือ เสพยาเสพติดซึ่งเป็นผู้ต้องหา แต่มองอีกมุมหนึ่งคือเป็นผู้ป่วย เช่นเดียวกับการค้ามนุษย์ กรณีผู้หญิงต่างชาติเข้ามาเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ นั้นซึ่งเขาอาจจะได้เป็นทั้งเหยื่อ หรือเป็นผู้ต้องหาในคดีเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งบางกรณีเขาอาจมีสองสถานะพร้อมกัน ซึ่งมีปัญหาว่าจะมองเขาในฐานะเหยื่อหรือผู้ต้องหา เพราะว่าถ้ามองเป็นเหยื่อแล้วการปฏิบัติจะไปอีกทางหนึ่ง หรือถ้ามองเป็นผู้ต้องหาการปฏิบัติก็จะไปอีกทางหนึ่ง ดังนั้น กรณีที่คนๆ หนึ่งคนเดียวมีทั้งสองสถานะพร้อมกัน คือ เป็นทั้งเหยื่อและผู้ต้องหา จะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร ซึ่งตรงนี้ก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่

3. การบรรยายพฤติการณ์กระทำความผิดในสำนวนการสอบสวน ทั้งชั้นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ยังขาดการบรรยายว่าการกระทำผิดนั้นเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องลงโทษหนัก คือ หลังจากที่ถูกจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้แล้ว การบรรยายฟ้องในสำนวนการสอบสวนชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือการพิจารณาของชั้นศาล ก็จะมีการบรรยายว่ามีการกักขัง หน่วงเหนี่ยว มีการทำร้ายร่างกาย มีการค้าประเวณี ซึ่งถ้าเป็นการกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือทำร้ายร่างกาย สภาพของข้อหาที่จะเบา ซึ่งการบรรยายนั้นถ้ามีการบรรยายชัดเจนว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ภาพรวมของข้อหาที่จะหนักขึ้น

4. ระยะเวลาสอบสวนคดีที่นานเกินไป พยานหรือเหยื่อที่เป็นผู้หญิง หรือเด็กอาจจดจำข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือติดตามพยานบุคคลไม่ได้ หรืออาจจะถูกข่มขู่ ทำให้เกิดความหวาดกลัว หรือเกิดความไม่แน่ใจในความปลอดภัยตนเองแล้วหลบหนีไป ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้

5. กรณีที่ศาลยกฟ้องคดีเกี่ยวกับความผิดฐานค้ามนุษย์ ยังไม่มีหน่วยใดรับผิดชอบในการวิเคราะห์หาสาเหตุของการยกฟ้องนั้นว่าศาลยกฟ้องเพราะเหตุใด ในชั้นตอนใด เช่น เพราะความบกพร่องของหน่วยงานใด หรือเพราะการสืบสวนพยานหลักฐานนั้นหล่นหายไปหรือไม่ หรือเพราะเรื่องการดูแลพยานไม่ดีเพียงพอ ทำให้พยานเบิกหรือหวาดกลัว เป็นต้น เพราะฉะนั้น น่าจะมีการวิเคราะห์ว่าถ้ามีการฟ้องคดีเรื่องการค้ามนุษย์ขึ้นมาแล้ว การที่ศาลยกฟ้องนั้น ยกฟ้องเพราะอะไร รวมไปถึงกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องควรพิจารณาว่าเป็นเพราะเหตุใด

6. การยึดทรัพย์คดีแพ่งในความผิดฐานค้ามนุษย์ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งหลังจากที่มีการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการฟอกเงิน เพื่อดำเนินการยึดทรัพย์ในทางแพ่ง ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้ดำเนินการให้เสร็จภายในกำหนด 90 วัน ซึ่งบางกรณีทรัพย์สินนั้นอยู่คนละพื้นที่ จึงทำให้การดำเนินการยึดทรัพย์ในบางกรณีอาจจะกระทำไม่ได้ทันตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจยึดทรัพย์ของตัวการได้แล้ว ให้ดำเนินการประสานกับเจ้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อดำเนินการยึดทรัพย์ ให้ทันภายในกำหนด 90 วัน

7. เรื่องการบันทึกวิดีโอ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 เรื่องการสืบพยานเด็ก กำหนดให้มีการบันทึกวิดีโอเทปในกรณีที่มีการสอบสวนพยานผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ซึ่งพนักงานสอบสวนได้มีการบันทึกไว้ทุกครั้ง ซึ่งตามกฎหมายนั้นให้ใช้วิดีโอประกอบการพิจารณาอยู่แล้ว แต่ในการใช้นั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ทำให้ในการพิจารณาของศาลนั้นใช้วิดีโอประกอบการพิจารณาน้อยมาก

8. เรื่องการคุ้มครองพยาน ในกรณีที่พยานเป็นเด็กหรือผู้หญิง ซึ่งได้ประสบเหตุที่วิกฤติในชีวิตมา เพราะฉะนั้น การดูแลต้องปฏิบัติต่อเด็กหรือผู้หญิง เป็นพิเศษกว่าความผิดฐานอื่น เช่น กรณีที่เด็กถูกละเมิดทางเพศอยู่ในโรงเรียนและมีการดำเนินคดีผู้ต้องหา ก็ต้องมีการเปลี่ยนโรงเรียนเพื่อให้เด็กไปอยู่อีกที่หนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้พยานรู้สึกอบอุ่นขึ้นและให้การกับทางตำรวจดีขึ้น

ด้านการประสานงาน

9. การทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพยังไม่คล่องตัวและมีความต่อเนื่อง ซึ่งการประสานงานแบบสหวิชาชีพนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่ง จึงควรจัดให้มีหลักสูตรการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องกันมากขึ้น

ด้านข้อมูล

10. ขณะนี้ข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ยังอยู่กระจัดกระจาย ยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามความผิดฐานค้ามนุษย์

แนวทางการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและมาตรการเร่งด่วน/ระยะเวลาในการดำเนินการ

ข้อ 1 เร่งรัด ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ... เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และมีการกำหนดค่านิยมที่แน่นอน ของคำว่า “การค้ามนุษย์” คืออะไร เพียงไหน อย่างไร

ข้อ 2 การกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาจำแนกบุคคลว่า “เหยื่อ” หมายถึงบุคคลใด และ “ผู้ต้องหา” หมายถึง บุคคลใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีสองสถานะพร้อมกัน คือทั้งเหยื่อและผู้ต้องหา จะมีวิธีดำเนินการอย่างไร

ข้อ 3 จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษาและราชทัณฑ์ เพื่อปรับทัศนคติและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งจะทำให้สามารถลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดและตัวการได้อย่างจริงจัง

ข้อ 4 ให้มีการกำหนดค่านิยม คำว่า “สคบ” ให้ชัดเจนว่าหมายถึงอะไร เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการเพิ่มโทษกับผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งการที่ไม่มีค่านิยมที่ชัดเจน อาจทำให้การพิจารณาของพนักงานสอบสวน หรืออัยการ คลาดเคลื่อนได้

ข้อ 5 จัดทำหลักสูตรการสอบสวนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของสหวิชาชีพ

ข้อ 6 ให้มีการแก้ไขกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีผู้หญิงเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยให้มีเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพเข้าไปทำการร่วมดำเนินการเช่นเดียวกับเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เนื่องจากหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์นั้นได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจเช่นเดียวกับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

บทที่ 4

กรณีศึกษาการค้าหญิงและเด็ก

กรณีศึกษาทั้ง 6 กรณีนั้น เป็นเพียงตัวอย่างที่หยิบยกมาเป็นกรณีศึกษา และชี้ให้เห็นปัญหาเท่านั้น การเลือกกรณีศึกษานี้พยายามให้เป็นตัวแทนของมิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ในกระบวนการค้าหญิงและเด็ก ทั้งในมิติที่ประเทศไทยเป็น

- ประเทศต้นทาง - กรณีนางศรี, นางจุ่ม, และนางผิว
- ประเทศปลายทาง - กรณีหญิงและเด็กลาว - อาบ อบ นวด และกรณีหญิงและเด็กพม่าในโรงงานผลิตปากกา
- ประเทศทางผ่าน - กรณีหญิงจีนถูกพาไปมาเลเซีย

นอกจากนี้ยังมีมิติการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่างๆ

- กรณี นางศรี, นางจุ่ม (ญี่ปุ่น), นางผิว (อังกฤษ) เป็นการค้ามนุษย์โดยนำหญิงและเด็กไทยไปยังต่างประเทศ เพื่อให้ค้าประเวณีและเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศอื่นๆ ได้แก่การบังคับถ่ายภาพเพื่อผลิตสื่อลามก
- กรณีอาบ อบ นวด ที่จ. ชลบุรี เป็นการหลอกลวง นำพาหญิงและเด็กต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยเพื่อบังคับค้าประเวณีเช่นกัน
- กรณีโรงงานผลิตปากกา เป็นการกดขี่ขูดรีดแรงงานหญิงและเด็กต่างด้าวและปฏิบัติต่อเหยื่อเยี่ยงทาสในประเทศไทย
- กรณีหญิงจีน 4 คน ถูกพาไปประเทศมาเลเซีย ก็เพื่อกรณีเพื่อการค้าประเวณี

จากกรณีศึกษาทั้ง 6 กรณี เป็นกรณีการค้าหญิงและเด็กที่มีเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมทั้งต้น ไม่ใช้การที่ปัจเจกบุคคลหลอกลวงหญิงและเด็กมาแสวงประโยชน์ แต่เป็นการกระทำที่เป็นกระบวนการ มีเครือข่ายล่อลวง ส่งและรับ แม้จะมีการจับกุมและลงโทษผู้กระทำความผิดบางรายได้บ้าง แต่ก็ไม่สามารถจัดการได้ทั้งเครือข่าย และไม่ได้มีการขยายผลอย่างจริงจังเพื่อติดตามผู้ต้องหา อื่นๆ ทั้งๆ ที่หลายรายมีหมายจับด้วยแล้ว

ด้วยเวลาอันจำกัดในการเขียนงานศึกษา คณะผู้ศึกษาจึงเสนอกรณีศึกษาเพียง 6 กรณีเท่านั้น กรณีที่เป็นคดีเกี่ยวกับการบังคับค้าประเวณี และบังคับให้หญิงและเด็กให้บริการทางเพศ รูปแบบอื่นๆ เป็นประเภทที่มีความสลับซับซ้อน และเครือข่ายโยงใยกว้างขวาง เป็นองค์กรอาชญากรรมอย่างชัดเจนมากกว่ากรณีแรงงาน แม้จะโหดร้ายทารุณพอๆ กันกับการบังคับใช้แรงงานเด็ก ทบตี ทำร้าย อย่างกดขี่ทารุณ และโหดเหี้ยม ก็ตาม นอกจากนี้ หน่วยงานของผู้ศึกษาหลัก คือ มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก และมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ถูกบังคับในธุรกิจทางเพศ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กซึ่งมีกรณีช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นกรณีแรงงานเด็กมีข้อจำกัดเรื่อง

เวลาที่จะมาทำงานร่วมกัน กรณีศึกษาที่น่าเสนอ จึงจะมีเรื่องที่แสดงให้เห็นกรณีการค้าหญิงและเด็กเพื่อการค้าประเวณีเป็นส่วนใหญ่

กรณีศึกษาการค้าหญิงและเด็กไปประเทศญี่ปุ่น : นางศรี

ข้อมูลเกี่ยวกับคดี

ทางมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็กได้พบผู้เสียหายรายแรกในคดีที่นางศรีเป็นผู้ต้องหา คือ นางสาวจันอายุ 17 ปี ได้รับการช่วยเหลือและส่งกลับโดยสถานกงสุลไทยในกรุงโตเกียว จากนั้นได้เข้าไปพักและรับการดูแลที่บ้านเกร็ดตระการของกรมพัฒนาสังคมฯ นางสาวจันได้ให้ข้อมูลว่า โดยก่อนหน้านี้ถูกล่อลวงไปบังคับค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่นนั้น มีเอเย่นต์คนไทย ชื่อนายจู มาพูดจาชักชวนว่าจะให้ไปทำงานร้านอาหารที่ประเทศญี่ปุ่น โดยจะมีรายได้เดือนละประมาณ 50,000-60,000 บาท เมื่อนางสาวจันตกลงใจที่จะไปทำงาน นายจูจึงได้ให้เงินไว้สำหรับค่าใช้จ่ายในการทำหนังสือเดินทาง 1,000 บาท จากนั้นนายจูได้ไปปรับตัวนางสาวจันมากรุงเทพฯ โดยนั่งรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ เมื่อถึงสถานีขนส่งหมอชิต ได้มีนางสาวสอน ทราบภายหลังว่าเป็นบุตรสาวนายจู มารับไปพักอยู่ที่บ้านของนางสาวสอนเองซึ่งตั้งอยู่ จังหวัดปทุมธานี จากนั้นนายจูและนางสาวสอนได้พานางสาวจันไปส่งให้กับนางศรีที่ใน จังหวัดปทุมธานี เช่นกัน แล้วทั้งสองพ่อลูกซึ่งอยู่จังหวัดเดียวกับนางสาวจันก็ กลับไป

ในระหว่างที่ นางสาวจันพักอยู่ที่บ้านนางศรีประมาณ 1 สัปดาห์ ได้พบว่าที่บ้านหลังดังกล่าว มีหญิงสาวที่เตรียมตัวจะไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นพักอยู่ด้วยกันประมาณ 10 ราย จากนั้นในวันที่ 8 ธันวาคม 2545 สามีนางศรีได้ขับรถเป็นขบวนนางศรี นางสาวจันพร้อมกับหญิงสาวอีก 3 คนไปส่งที่สนามบินดอนเมืองเพื่อเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น เมื่อมาถึงประเทศญี่ปุ่นนางศรีได้ส่งตัวนางสาวจันต่อให้กับนายยูโกะ แล้วจากนั้นนางสาวจันจึงถูกบังคับให้ค้าประเวณี และได้หลบหนีออกมาได้ในวันรุ่งขึ้น จนกระทั่งได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่กงสุลไทยในกรุงโตเกียวและช่วยส่งกลับประเทศไทยมาเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2545

นักสังคมสงเคราะห์ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านเกร็ดตระการได้รับตัว นางสาวจันไว้ในความดูแลและต่อมา นางสาวจันได้เข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนกองปราบปรามให้ดำเนินคดีต่อกลุ่มบุคคลที่กระทำผิด เพราะทราบมาว่าเพื่อนคนหนึ่งของเธอกำลังจะถูกพาไปญี่ปุ่นในวันรุ่งขึ้น จากนั้นได้มีการขยายผลจับกุมตัวนางศรี โดยตำรวจกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน (กก.สค) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมได้ยึดหนังสือเดินทางที่อยู่ที่นางศรีได้ จำนวน 16 เล่ม รวมทั้งหลักฐานอื่นๆ อีก ต่อมาได้มีการออกหมายจับคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก ข้อหา ระบุเป็นประเภทความผิด คือ

“ร่วมกันเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจาร ซึ่งชายหรือหญิงโดย

ใช้อุบายหลอกลวงเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น, ร่วมกันเป็นธุระจัดหา ล่อไป

เพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี, ร่วมกัน

พรางผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีไปเสียจากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเพื่อหากำไร

หรือเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย, ร่วมกันพาหรือส่งคน

ออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อรับจ้างให้เขาทำเมณกรรม”

กรณีเด็กหญิง อายุ 13 ปี มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดพะเยา ครอบครัวเด็กหญิงมีฐานะยากจน เด็กหญิง เรียนหนังสือจบเพียงแต่ชั้นประถมศึกษา 6 เมื่อถูกนายหน้าที่คนแถวบ้านเรียกว่า “แม่หลวง” ชักชวนไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นซึ่งครอบครัวเด็กหญิงทราบเพียงว่า “แม่หลวง” เป็นเพียงคนจัดหาคนไปทำงานโรงงานทำขนมปังที่ประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ทั้งเด็กหญิงและบิดาจึงเข้าใจว่า จะให้ไปทำงานโรงงานทำขนมปัง เมื่อตกลงใจแล้วได้มาทราบก่อนวันเดินทางว่า เด็กหญิงจะต้องทำงานขายบริการ ก็ไม่กล้าปฏิเสธเนื่องจากบิดาเด็กหญิงได้รับเงินค่าใช้จ่ายบางส่วนจากนายหน้าและเดินทางไปทำหนังสือเดินทางแล้วเกรงว่าจะถูกตามทวงหนี้ในภายหลัง

บิดาของเด็กหญิงจึงได้พาเด็กหญิงไปส่งที่บ้านนายหน้า ที่ชื่อว่า “ป้าศรี” หรือนางศรี และเมื่อถึงวันเดินทางเด็กหญิงได้ใช้หนังสือเดินทางของตนเอง เดินทางพร้อมกับผู้ร่วมเดินทาง 4 คน ประกอบด้วยป้าศรี ตนเองและหญิงไทยอีก 1 คน ที่ถูกพามาทำงานเช่นกัน โดยทั้งหมดออกเดินทางจากสนามบินดอนเมือง ไปอเมริกา และบินต่อไปบราซิล หลังจากนั้นได้มาแวะที่สนามบินนาริตะ ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2545 และในวันเดียวกันนั้น ทันทีที่ถึงสนามบิน ได้มีนายหน้าอีกคนไม่ทราบชื่อมารอรับตัวเด็กหญิง ไปทำงานที่สถานบริการค้าประเวณี เขตโยโกฮาม่า จังหวัดคานางาวะ และให้เด็กหญิง ใช้ชื่อว่า “เกโกะ” อยู่ภายใต้ผู้ดูแลชื่อ ยูโกะและหญิงไทยชื่อหนู

ต่อมาเด็กหญิงได้หลบหนีขณะที่ผู้คุมคนไทยไม่อยู่ จนได้เข้าไปขอความช่วยเหลือที่สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียวและได้เข้าไปพักอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉิน (HELP) ในกรุงโตเกียว ในระหว่างนั้นทางสถานเอกอัครราชทูตไทยได้ประสานกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประเทศญี่ปุ่น จนสามารถส่งตัวเด็กหญิงกลับประเทศไทยได้ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546

กรณีนางสาวพร อายุ 16 ปี ยังเรียนหนังสือไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่จำเป็นต้องลาออกกลางคัน เนื่องจากพ่อแม่ซึ่งมีอาชีพทำไร่ ฐานะยากจน ต่อมามีนางนง ไม่ทราบนามสกุล (เป็นญาติห่างๆ กับพ่อ) ซึ่งไปทำงานอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น กลับมาเที่ยวบ้านที่จังหวัดพะเยา ได้ชักชวนให้นางสาวพรไปทำงานร้านอาหารที่ประเทศญี่ปุ่น โดยอ้างว่ามีรายได้ดี เมื่อนางสาวพรตกลงใจ นางนงจึงมารับตัวนางสาวพรไปส่งให้กับ “ป้าศรี” หรือนางศรี กับสามีคือนายอรุณ ซึ่งนางศรีได้พาตัวนางสาวพรไปพักอยู่ที่บ้านตนเองก่อนที่จะเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นในวันที่ 21 มิถุนายน 2545 โดยบินตรงไปที่สนามบินนาริตะเลย

ในการเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นครั้งนั้น นางสาวพร เดินทางไปพร้อมกับนางสาวสอน และเพื่อนของป้าศรี (ไม่ทราบชื่อ) พร้อมกับลูกชาย 2 คน (ไม่ทราบชื่อ) โดยป้าศรีไม่ได้เดินทางไปด้วย ไปถึงสนามบินนาริตะ เวลา 16.00 น. นางสาวสอน ได้พาทุกคนนั่งรถบัสไปยังเมืองโยโกฮาม่าเพื่อนัดพบกับคนซื้อค็อกกีที่หน้าร้านมินิมาร์ท โดยนางสาวพรไปกับนางตึกและนางสาวสอน ส่วนที่เหลือก็แยกตัวไป

นางตึก กับนางสาวสอน ได้พานางสาวพร ไปพักที่อพาร์ทเมนต์ของตนเอง ซึ่งมีหญิงไทยมาทำงานค้าประเวณีอยู่ประมาณ 4-5 คน ขณะนั้นนางสาวพร ทราบแล้วว่าตนเองต้องถูกนำมาทำงานอะไร

นางด้กพานางสาวพรมาอยู่ในช่องเมืองโยโกฮาม่าเพื่อทำงานค้าประเวณี แต่นางสาวพรถูกบังคับทำงานอยู่ได้ประมาณ 5-6 เดือน จึงตัดสินใจหนีออกมาเมื่อเดือนธันวาคม 2545 โดยการติดต่อขอความช่วยเหลือจากลูกค้าประจำชาวญี่ปุ่นที่มาเที่ยวทุกคืน ให้พาตัวออกมา และนำมาส่งที่สถานกงสุลไทย ที่กรุงโตเกียว จนได้เข้าไปพักอยู่ที่บ้านฉุกเฉิน (HELP) และถูกส่งตัวกลับประเทศไทย เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2546 นางศรี หรือ “ป้าศรี” ซึ่งอยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีอยู่แล้ว ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานดอนเมืองจับกุมอีกครั้ง ในข้อหา

1. แจ้งความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน
2. จัดหางานให้คนไปทำงานต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนจัดหางานกลาง
3. หลอกลวงผู้อื่นว่าสามารถหางานให้ทำในต่างประเทศได้
4. ปลอมแปลงเอกสารทางราชการ

เนื่องจากนางศรี ขณะนั้นใช้หนังสือเดินทางปลอม (เป็นชื่อผู้อื่น) และสวมใส่วิกผมเพื่อปิดตาเจ้าหน้าที่ให้ตนเองดูคล้ายรูปถ่ายในหนังสือเดินทาง ในการนำชายและหญิงคนหนึ่งเดินทางไปทำงานประเทศเกาหลีใต้โดยอ้างว่า ตนเองแต่เพียงผู้รับจ้าง นางใหญ่ หรือนางจัน ให้พาแรงงานไปส่งที่ประเทศเกาหลีใต้ ในราคาหัวละ 20,000 บาทเท่านั้น และยอมรับว่าตนเองได้นำพาคนไปส่งต่างประเทศประมาณ 10 ครั้งแล้ว ส่วนชายหญิงทั้งสองที่เดินทางไปพร้อมกับนางศรีให้การว่าเดินทางมาจากจังหวัดพะเยา อาศัยอยู่ในตำบลเดียวกันอยู่กันคนละหมู่บ้าน ได้รับการติดต่อจากเอเจนต์ในหมู่บ้านชักชวนให้ไปทำงานต่างประเทศ โดยเอเจนต์ดังกล่าวได้ติดต่อผ่านมายังนายหน้าชื่อ “ป้าศรี” หรือ นางศรี ซึ่งทั้งสองยังไม่เคยรู้จัก “ป้าศรี” มาก่อน และได้มารู้จักป้าศรีที่กรุงเทพในวันที่ไปรับสองคนไปสนามบิน จนกระทั่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมในที่สุด (นางศรี ปฏิเสธว่าตนเองไม่ใช่ “ป้าศรี”)

กรณีนางสาวกุล อายุ 16 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ จังหวัดพะเยา นางสาวกุลมีพี่น้อง 3 คน พ่อและแม่มีอาชีพรับจ้างทำไร่, ทำนา และรับจ้างทั่วไป นางสาวกุล เรียนหนังสือจบชั้น ป. 6 แล้วได้ตัดสินใจเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นเมื่อประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 เพื่อต้องการไปขายบริการทางเพศ ขณะนั้นนางสาวกุลฯ มีอายุประมาณ 13-14 ปี และเรียนจบ ป. 6 มาได้ประมาณ 2 ปี แต่ยังไม่มีการทำงานและไม่มีรายได้

ในขณะที่เดินเรื่องทำหนังสือเดินทางเพื่อจะเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นนั้น พ่อและแม่ของนางสาวกุลได้เลิกกันแล้ว (แม่ไปมีสามีใหม่ แต่ไม่มีลูก) แม่จึงพานางสาวกุล ไปหาพ่อเพื่อขออนุญาตให้นางสาวกุลเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น แต่พ่อไม่ยอมลงชื่อรับรองให้ไป ต่อมาแม่จึงพานางสาวกุล ไปหานางดาว ซึ่งเป็นญาติของพ่อเลี้ยง เนื่องจากก่อนหน้านั้นมีญาติของนางสาวกุล (ยังไม่ทราบชื่อ) เดินทางไปขายบริการที่ประเทศญี่ปุ่นโดยผ่านนางดาว ซึ่งนางดาวให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อกับเจ็ทรี ที่กรุงเทพฯ นางสาว

กุลและแม่ได้ติดต่อกับเจ็ศรี อยู่ประมาณ 2-3 เดือน ต่อมาจึงได้เดินทางมาทำหนังสือเดินทางที่กรุงเทพ โดยมาพักอยู่ที่บ้านเจ็ศรี หรือ ป้าศรี

ในวันเดินทาง มีผู้ร่วมเดินทางไปด้วยกันทั้งหมด 5 คน นางสาวกุลรู้จักผู้หนึ่งซึ่งเดินทางไปด้วยกันเพียงคนเดียว ชื่อนางสาวแววอายุ 21 ปี การเดินทางครั้งนั้นเจ็ศรีไม่ได้ไปแต่ได้จ้างผู้ดูแล เป็นผู้หนึ่ง 1 คน และผู้ชาย 1 คน (ไม่ทราบชื่อ) พร้อมเด็กผู้ชาย 1 คน ในการเดินทางครั้งนั้นเครื่องบินลงที่เมืองนาริตะ ประเทศญี่ปุ่น จากนั้นเปลี่ยนเครื่องแล้วบินต่อไปที่เมืองลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา อยู่ที่ประเทศดังกล่าว 5 วัน จึงบินกลับมาที่เมืองนาริตะ ประเทศญี่ปุ่น ผู้ดูแลทั้งสองจึงพานางสาวกุล และนางสาวแววเข้าประเทศญี่ปุ่นได้ จากนั้นได้มีการนัดหมายให้คนซื้อตั๋ว มารับตัวนางสาวกุลเพื่อพาไปเมืองโยโกฮาม่า คนซื้อตั๋วได้พานางสาวกุล ไปพักอยู่ที่ อพาร์ทเมนต์แห่งหนึ่งประมาณ 1 อาทิตย์ จากนั้นนางด้กได้หางานให้นางสาวกุลทำ ที่เมืองโตเกียวเป็นร้านคาราโอเกะชื่อร้าน ชิอวาเซ ส่วนนางสาวแววถูกส่งไปทำงานที่เมืองโยโกฮาม่า

วันที่ 4 เมษายน 2547 เวลา ประมาณ 1 ทุ่ม นางสาวกุลกับ นางสาวอร อายุ 27 ปี ซึ่งทำงานอยู่ร้านคาราโอเกะเดียวกันได้ลงมาจากอพาร์ทเมนต์ เพื่อไปหาซื้อกับข้าว ทั้งสองได้ถูกตำรวจจับ แล้วนำตัวไปสอบปากคำที่สถานีตำรวจจนถึงเที่ยงคืน นางสาวกุลฯ ถูกฝากขัง 1-2 วัน จากนั้นได้ถูกพาตัวไปพบอัยการ แล้วถูกนำตัวไปฝากขังต่ออีก 20 วัน ต่อมาศาลตัดสินให้เข้าไปอยู่ในสถานพินิจฯ อีก 3 อาทิตย์ แล้วถูกส่งตัวไปที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จากนั้นอีก 1 เดือน จึงถูกส่งตัวกลับมาประเทศไทย ในวันที่ 23 มิ.ย. 47

นอกจากนี้ยังมีคดีเกี่ยวข้องกับนางศรีกรณีค้าหญิงและเด็กข้ามชาติในคดีอื่น ซึ่งพบว่ามีผู้เสียหายเป็นหญิงและเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี อีกจำนวน 2 คน ที่ได้รับความช่วยเหลือกลับมาจากประเทศญี่ปุ่น เช่นเดียวกัน ซึ่งถูกล่อลวงไปโดยนางศรีและกลุ่มเอเย่นต์ในขบวนการเครือข่ายของนางศรีทั้งในปริมาณหลายและต่างจังหวัด โดยศาลได้อนุมัติหมายจับตัวผู้ต้องหาแล้ว จำนวน 4 ราย

สถานภาพคดี

หมายจับยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ ส่วนในคดีแรกของนางศรี (กรณีนางสาวจัน) ศาลอาญาได้พิพากษาเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2546 จำคุก 20 ปี 16 เดือน นางศรี ขึ้นอุทธรณ์อยู่ ส่วนในคดีอื่น (นางสาวภาและนางสาวพร) ที่นางศรียังตกเป็นจำเลยในความผิดประเภทเดียวกันนี้ยังอยู่ในระหว่างพิจารณาคดี

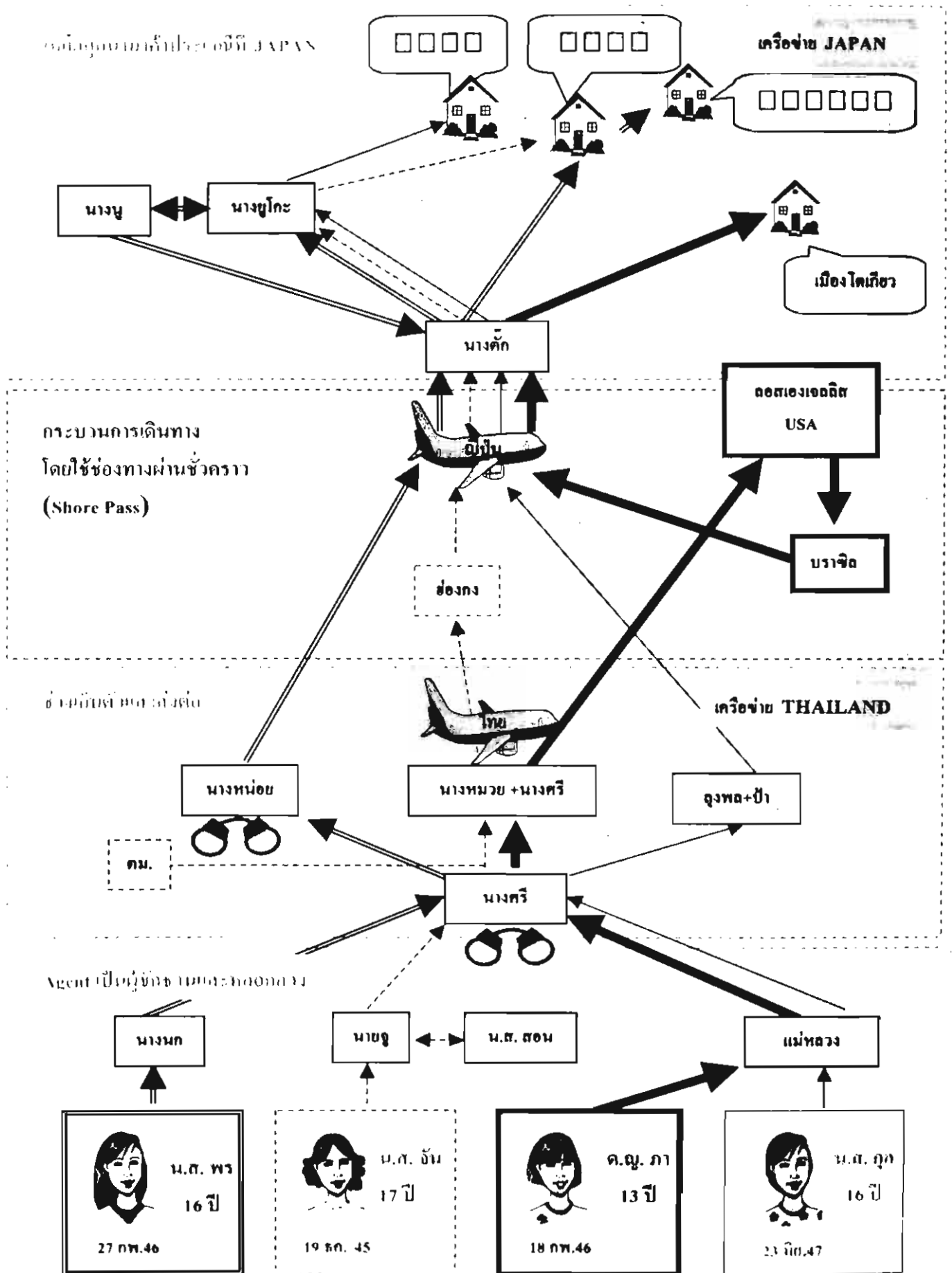
ในกรณีของนางศรี เห็นได้ชัดเจนว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการค้ามนุษย์นั้น มีจำนวนมาก ทั้งในระดับหมู่บ้าน ที่ชักชวนหญิงและเด็กที่มีการศึกษาไม่สูงนัก และมีปัญหาความยากจน หาเลี้ยงชีพให้พอเพียงๆ ได้ยาก - ในระดับเมือง หรือระดับประเทศ ที่มีเครือข่ายกว้างขวางโยงใยกับกลุ่มที่เป็นมิถิลลาชีพด้วยกัน จัดการและดำเนินการทุกอย่างที่จำเป็นในการเดินทาง ตั้งแต่การทำบัตรประชาชนปลอม (จริงๆ แล้ว เป็นบัตรจริงที่ออกให้โดยสำนักงานเขตต่างๆ แต่ข้อมูลที่ใช้ทำบัตรไม่ใช่ของผู้นั้น

จริงๆ) หนังสือเดินทางปลอม หรือหนังสือเดินทางจริงโดยมีข้อมูลปลอม (โดยใช้ตามข้อมูลบัตรประชาชนที่มีการปลอมแปลงแล้ว) การขอวีซ่าไปประเทศญี่ปุ่น เครือข่ายโยงใยกรณีนางศรี ยังโยงถึงบริษัทขายตัวเครื่องบิน เจ้าหน้าที่ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองในประเทศไทย (และอาจจะในญี่ปุ่นด้วย) เครือข่ายที่คอยรับเหยื่อที่ประเทศปลายทาง ซึ่งมีการส่งต่อเป็นทอดๆ

แต่กระบวนการที่เกิดขึ้นที่ประเทศไทย ในด้านการดำเนินคดี การจับกุม และการขยายผล นั้น คดีนี้ทำได้แต่การลงโทษอย่างหนักผู้ที่เป็นผู้ต้องหาหลัก ก็นางศรีเอง ซึ่งถูกศาลตัดสินลงโทษ จำคุกถึง 21 ปี (ขณะนี้อยู่ระหว่างอุทธรณ์) ทั้งจับผู้เป็นธุระจัดหาอีกผู้หนึ่งได้ รวม 2 คนเท่านั้นเอง ทั้งๆ ที่เครือข่าย มีผู้ร่วมขบวนการมากมาย แม้มีการออกหมายจับไว้อีก 3-4 คน แต่ก็ไม่ได้มีการติดตามเรื่องนี้อย่างจริงจัง ทั้งๆ ที่รู้จักภูมิสำเนาของบุคคลเหล่านั้นด้วยแล้ว ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้ ดูเหมือนจะพอใจแล้วที่ผู้ต้องหาหลักถูกลงโทษหนัก ทั้งๆ ที่จริงแล้วเครือข่ายยังคงดำเนินธุรกิจอยู่อย่างเดิม นางศรีเอง ก็ยังคงทำธุรกิจส่งออกคนไทยออกไปต่างประเทศ ในขณะที่คดีของตนก็ยังไม่เสร็จสิ้น เพราะตนเองได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ตั้งแต่ศาลชั้นต้น และแม้ขณะนี้ก็ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวอยู่

ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางเข้า - ออก ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่สงสัยว่าจะเกี่ยวข้อง ก็ไม่มีการตรวจสอบหาข้อมูลให้ชัดเจนขึ้น หนังสือเดินทางของนางศรี 6 เล่ม ที่ถูกยึดได้ มีข้อมูลพอที่จะสืบสาวกลับไปทั้งนั้น ภูมิสำเนาของนางศรี เลขทะเบียนประจำตัวประชาชน 13 หลัก ต่างๆ กันไป 4 อย่าง ภูมิสำเนาที่เกิด - ในทะเบียนระบุจังหวัดต่างๆ กัน เอกสารเหล่านี้ผลิตขึ้นมาได้อย่างไร ไม่มีการสืบสาวต่อ

ชื่อของตัวละครนั้น เป็นเพียงการสมมติขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

กรณีศึกษาการค้าหญิงไทยไปประเทศญี่ปุ่น : เฮียตุ๋

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ประสานมายังมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก ให้ช่วยดูแล กรณีรับตัวหญิงไทยจากประเทศญี่ปุ่นที่ถูกนำไปค้าประเวณี ที่ถูกส่งกลับมา

จากการติดตามสอบถาม มูลนิธิฯ ได้รับข้อมูลว่าหญิงไทยทั้ง 2 คนถูกล่อลวงโดยบอกจะให้ไปทำงานร้านอาหารไทยในประเทศญี่ปุ่นจะได้รายได้ดีกว่าที่ได้รับในปัจจุบัน กลุ่มผู้เป็นนายหน้าจัดหาหญิงไทย ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือเดินทางปลอม และดำเนินการทุกอย่างให้แก่หญิงทั้งสอง ตั้งแต่เรื่องการทำหนังสือเดินทาง สอนวิธีการพูด ได้ตอบเจ้าหน้าที่เมื่อถูกถาม และการเดินทางว่าต้องผ่านเข้าไปทางช่องตรวจใจของด่านตรวจคนเข้าเมืองคอนเมือง

กรณีนางพิม อายุ 25 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้องสองคน บิดามารดาประกอบอาชีพทำไร่ นางพิมมีสามีแล้ว ก่อนนั้นเคยมีอาชีพเป็นพนักงานในห้างสรรพสินค้าในกรุงเทพฯ มีรายได้วันละประมาณ 200 บาท เหลือเดือนละประมาณ 6,000 บาท ต่อมาได้รู้จักกับนางจา ซึ่งมาเสนอขายประกัน แต่นางพิมปฏิเสธ เพราะรายได้น้อยใช้แทบไม่พอ นางจา จึงแนะนำให้ไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่น โดยบอกว่ารายได้ดี และอ้างว่ามีเพื่อนรุ่นพี่ที่รู้จักกันชื่อนางไก่อเคยไปทำงานญี่ปุ่นมาแล้ว 4 ปี กลับมาแล้วมีฐานะดีมาก และเสนอว่าจะแนะนำให้นางพิมรู้จักกับนางไก่อโดยได้ให้หมายเลขโทรศัพท์ของตนเองไว้ จากนั้นประมาณเดือน พฤศจิกายน 2545 นางพิมได้ให้นางจาพาไปพบนางไก่อที่บ้าน เมื่อนางไก่อพบนางพิมก็ได้โทรศัพท์ไปประเทศญี่ปุ่นเพื่อติดต่อนางจุ่ม และพูดกับนางจุ่มว่า “ได้พบเด็กแล้วเห็นเด็กแล้ว คิดว่าหน้าตาผ่าน” นางไก่อแจ้งว่านางจุ่มจะเดินทางกลับมาดูตัวนางพิมที่เมืองไทย ต่อมาในเดือนธันวาคม 2545 นางจุ่มได้เดินทางมาดูตัวนางพิมที่เมืองไทย และให้นางพิมถ่ายรูปไว้ให้ จากนั้นมีผู้ชายชื่อเฮียตุ๋ติดต่อมาเพื่อขอพบนางพิม ครั้งแรกได้มีการนัดพบกับเฮียตุ๋และพี่ตุ้ม(ภรรยา) ที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งย่านลาดพร้าว โดยเฮียตุ๋ได้นำหนังสือเดินทางของผู้อื่น มาเปรียบเทียบกับหน้าตาคล้ายคลึงกับนางพิมหรือไม่ ก่อนการเดินทาง 1 สัปดาห์ เฮียตุ๋ได้พานางพิมไปพักเก็บตัวที่โรงแรมแห่งหนึ่งย่านบางกะปิ ระหว่างนั้นได้ให้นางพิมฝึกปลอมลายเซ็นให้เหมือนกับในหนังสือเดินทาง และให้จดจำข้อมูลในหนังสือเดินทางของบุคคลนั้นด้วย ซึ่งได้อ้างว่าจะใช้เป็นข้อมูลที่จะพานางพิมเดินทางไปญี่ปุ่น โดยมีพี่ตุ้ม เป็นผู้สอนว่าให้พูดอย่างไร เดินเข้าช่องทางไหนที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองคอนเมือง และต้องทำอะไรบ้าง ในวันเดินทางได้ให้นางพิมเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น โดยผ่านออกไปทางช่องของเจ้าหน้าที่ผู้ชาย ชื่อ พี่คำซึ่งเป็นคนของเฮียตุ๋ และมี “ม้า” หรือคนพาเดินทางไปเป็นชายชาวญี่ปุ่น ชื่อนายทานา (ผ่านเข้าไปคนละช่องของด่านตรวจคนเข้าเมือง) และให้นางพิมแสดงตัวเป็นคู่รักกันกับนายทานา ในตอนที่ผ่านเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ญี่ปุ่น

วันที่ 9 ธันวาคม 2545 เดินทางถึงสนามบินนาริตะที่ประเทศญี่ปุ่นในตอนค่ำ จากนั้นนายทานาได้พานางพิมมุ่งไปที่เมืองโยโกฮาม่า ระหว่างทางได้ส่งต่อตัวนางพิมให้กับชายชาวญี่ปุ่นอีกคนหนึ่งพาเดินทางต่อไป เพื่อส่งให้นางแมว แล้วชายญี่ปุ่นคนนั้นได้หายไป นางแมวได้ขับรถพานางพิมต่อไปเมืองโยโกฮาม่าเพื่อส่งต่อให้กับนางจุ่ม นางจุ่มให้ไปทำงานล้างจานในร้านอาหารแห่งหนึ่ง โดยให้เริ่ม

ทำงานตั้งแต่เช้าวันที่ 10 ธันวาคม 2545 หลังจากทำงานดังกล่าวได้ 10 วัน นางจุ่มได้มารับตัวนางพิมไปทำงานขายบริการที่ช่อง (ไม่มีชื่อ) ในเมืองมาซิคะ ให้อยู่ในความดูแลของนางยูโกะ โดยนางยูโกะบังคับให้นางพิมรับแขกทุกวัน วันละ 8-10 คน ครั้งละ 15-20 นาทีต่อคน ซึ่งในเดือนแรก นางยูโกะได้ให้เงินแก่นางพิมส่งกลับบ้าน 5,000 บาท จากนั้นก็ไม่ได้ให้อีกเลย นางพิมจึงตัดสินใจหลบหนีออกจากช่อง พร้อมกับนางแววดาว (ซึ่งได้พบและรู้จักกันในสถานที่ทำงานและถูกหลอกลวงมาขายบริการเช่นกัน) เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2546 ทั้งสองได้รับความช่วยเหลือจากแขกที่มาใช้บริการเป็นประจำ แยกให้เงินเป็นค่ารถแท็กซี่และวางแผนที่ทางไปสถานทูตไทยให้ นางพิมและนางแววดาวจึงนั่งรถแท็กซี่ไปขอความช่วยเหลือที่สถานทูตไทย ทางสถานทูตทราบเรื่องแล้วได้ประสานกับบ้านพักฉุกเฉินของชาวญี่ปุ่น เพื่อให้หญิงสาวทั้งสองเข้าพัก ระหว่างรอการส่งตัวกลับประเทศไทย ในวันที่ 30 กุมภาพันธ์ 2546

กรณีนางแววดาวอายุ 31 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดชัยนาท เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้องสองคน ปัจจุบันแยกทางกับสามี มีบุตร 2 คน โดยมารดาเป็นผู้ดูแลให้ เดิมนางแววดาวมีอาชีพขายเสื้อผ้าอยู่กับสามี และครอบครัวสามีที่เมืองชลบุรี หลังจากแยกทางกับสามี จึงไม่ได้ขายเสื้อผ้าอีก วันหนึ่งนางแววดาวเดินทางไปหาเพื่อน ชื่อนางคุ่ม ที่จังหวัดลำปาง ได้มีนางมาเพื่อนบ้านของนางคุ่มมาชักชวนให้เดินทางไปทำงานร้านขายอาหารที่ประเทศญี่ปุ่น นางแววดาวเห็นว่าตนเองไม่มีรายได้เลี้ยงบุตรและมารดา เพราะมีฐานะยากจน จึงตกลงใจที่จะทำงานดังกล่าว วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2546 นางมาจึงได้นัดให้นางแววดาวไปพบที่โรงแรมแห่งหนึ่งย่านงามวงศ์วาน จากนั้นได้ให้มาพักเก็บตัวที่ห้องพักโรงแรมย่านรัชดา รวมกับหญิงอีกกลุ่มหนึ่งประมาณ 4-5 คน ซึ่งพักอยู่ในห้องดังกล่าวก่อนแล้ว วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2546 ได้มีชายคนหนึ่งเรียกว่า “เสียบ” เป็นผู้ดำเนินการทำหนังสือเดินทางให้ โดยได้ถ่ายสำเนาบัตรประชาชนของนางแววดาวไป จากนั้นได้นำหนังสือเดินทางที่มีชื่อของนางแววดาวมาให้ ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2546 “เสียบ” ได้พาชายชาวญี่ปุ่น (ไม่ทราบชื่อ) มาที่โรงแรม ย่านรัชดา ชายญี่ปุ่นซึ่งเสียบให้เรียกว่า “อาจารย์” เป็นผู้พานางแววดาวเดินทางออกจากประเทศไทยไปญี่ปุ่น โดยมีหญิงไทยไม่ทราบชื่อ (ซึ่งนางแววดาวรู้ว่าเป็นคนในขบวนการเดียวกัน) บอกให้เดินเข้าผ่านเฉพาะช่องทางออกที่มีเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองซึ่งเป็นพวกของตน และเดินกันคนละช่องกับอาจารย์ชาวญี่ปุ่น ทั้งสองเดินทางถึงกรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่นในเวลาเช้า ของวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 ได้มีหญิงไทยชื่อนางนัม มารับและพาไปพักที่เมืองมาซิคะ 1 คืน ต่อมานางนัมได้พา นางแววดาวไปส่งต่อให้กับหญิงไทย (ไม่ทราบชื่อ) และหญิงไทยคนดังกล่าวได้ส่งต่อนางแววดาวให้ มาฆ่าสังชาวญี่ปุ่นชื่อยูโกะ นางแววดาวจึงเริ่มทำงานที่ช่องเมืองมาซิคะเป็นต้นมา จนกระทั่งได้ตัดสินใจหลบหนีออกมาพร้อมกับนางพิมเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2546 และได้รับความช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ส่งกลับมายังประเทศไทย วันที่ 30 กุมภาพันธ์ 2546

เมื่อถึงประเทศไทย เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้รับตัวเข้ารับการดูแลที่บ้านเกร็ดตระการ นักสังคมสงเคราะห์ของบ้านพักได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้เสียหาย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในขบวนการที่พาเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น จากนั้นได้พาผู้เสียหายเข้าร้องทุกข์ที่กองปราบปราม

เพื่อดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมขบวนการในการกระทำความผิดครั้งนี้ ขณะนั้นนางแววดาวยังไม่ร่วมมือให้ข้อมูลในการดำเนินคดี ส่วนนางพิน ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบปากคำขยายผลเพิ่มเติม จึงพบว่ามีส่วนร่วมกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องในขบวนการนี้ ทั้งหมด จำนวน 7 คน ได้แก่ นางไก่, นางจุ่ม, เขียวคู่, นางคุ่ม, นางจา, นายกร (สามีนางจุ่ม), นางด้อย ภายหลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 2 คน คือ นางจุ่ม และนายกร ในความผิดฐาน “ร่วมกันเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารฯ, ทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ, เป็นธุระจัดหาล่อไปหรือพาไปซึ่งบุคคลเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีไม่ว่าได้กระทำภายในหรือนอกราชอาณาจักร และขู่เชิญด้วยประการใดๆว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นหรือเพื่อข่มขืนใจให้ผู้นั้นกระทำการค้าประเวณี”

คดีของนางจุ่มกับพวก 7 คน ยังมีผู้ต้องหาที่ร่วมอยู่ในขบวนการฯ อีกหลายคนที่ยังไม่ถูกดำเนินคดีแต่อย่างใด ได้มีการพยายามติดต่อจะจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายและครอบครัวและข่มขู่ด้วยและผู้ต้องหากลุ่มนี้ อีกทั้งกลุ่มผู้ต้องหาในเครือข่ายนี้เป็นกลุ่มใหญ่และมีอิทธิพล มูลนิธิฯ ได้ประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจในการขอให้มีการยื่นคำร้องสืบพยานไว้ก่อน แม้กระนั้นพยานผู้เสียหายที่เกรงกลัวกลุ่มผู้ต้องหามากต้องการหลบหนี ไม่กล้าให้ความร่วมมือขึ้นให้การสืบพยานในชั้นศาล จนทางมูลนิธิฯ ต้องประสานตำรวจภูธร ภาค 2 ขอความคุ้มครอง โดยให้จัดเจ้าหน้าที่เดินทางมากับพยาน ซึ่งมีที่พักอาศัยที่ จ.ชลบุรี ในวันขึ้นสืบพยานที่ศาลอาญาด้วย

กรณีนี้ยังพบว่า นางจุ่มซึ่งเป็นผู้ต้องหานั้น หลังจากได้รับการประกันตัวชั้นศาลแล้ว ยังสามารถเดินทางออกนอกประเทศได้โดยปกติ และให้เหตุผลต่อศาลขอเลื่อนนัดการสืบพยานซึ่งกำหนดอีก 2 เดือน อ้างว่าตนเองจะต้องเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นเพื่อขอต่อวีซ่า ศาลจึงใช้ “ดุลพินิจ” ให้เลื่อนคดีนัดสืบพยานครั้งต่อไปเป็นปลายปี 2546

ในกรณีของนางแววดาว และนางพินซึ่งถูกกลุ่มของเขียวคู่ หลอกไปค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่น ก็มีเครือข่ายของนางโยโกะ ที่ญี่ปุ่น เป็นผู้รับหญิงสาวจากไทย และเป็นเครือข่ายเดียวกันที่รับหญิงจากนางศรี

กรณีนี้ ผู้เสียหายมีข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่สนามบินดอนเมือง ทำตัวเป็นพรรคพวกของผู้ที่ค้าหญิงไทยไปญี่ปุ่น ซึ่งควรจะได้มีการสืบสวนหาตัวได้โดยไม่ยากเกินไปนัก

กระบวนการพาดำเนินคดีตรวจคนเข้าเมืองขาออก ของนางพิน และนางแววดาว มีการใช้ “ม้า” ที่เป็นชาวญี่ปุ่นซึ่งเอเย่นต์ให้เรียก “อาจารย์” เป็นผู้พาไปส่งถึงมือหญิงไทย ใกล้เมืองโยโกฮาม่าเลยทีเดียว กระบวนการจัดทำหนังสือเดินทาง วีซ่าเข้าญี่ปุ่น และการจัดตัวเครื่องบินไม่ต่างจากกรณีนางศรีมากนัก

ประเด็นหนึ่ง ที่ได้พบในกรณีของนางแววดาวและนางพินคือ การที่จัดให้มีการสืบพยานไว้ก่อนนั้น ปรากฏว่านางแววดาวมีความเกรงกลัวกลุ่มของเอเย่นต์มาก ที่อยู่ของนางแววดาว อยู่ที่จังหวัดชลบุรี และต้องมาสืบพยานที่ศาลรัชดา ทางมูลนิธิฯ ต้องประสานกองบังคับการตำรวจภูธรภาค 2 เพื่อขอให้ช่วยจัดตำรวจคุ้มครองพยานในช่วงการเดินทางมาศาล โดยทางมูลนิธิฯ จัดการเช่ารถตู้ ให้ตำรวจมากับพยาน และอยู่ดูแลพยานตลอดเวลา

ปัญหาเกิดตรงกระบวนการพิจารณาคดีที่พยาน (อายุราว 30 ปี) ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาคือ นางจุ่ม (ซึ่งถูกจับพร้อมสามี) พยานเกรงกลัวมาก ตัวสั่นเทา และคอยบังหลังนักสังคมสงเคราะห์ ระหว่างที่อยู่ในห้องพิจารณา ปัญหาต่อมาคือ การพิจารณาคดีเลื่อนออกไป ทำให้นางแววดาวไม่ได้ขึ้นสืบพยาน ในวันนั้น สอง สามวันต่อมา นัดมาอีกทีไม่ได้สืบอีก มีแต่นางพินที่ได้สืบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

หลังจากนั้น อัยการก็ต้องสั่งฟ้อง เพราะหมุดกำหนดแล้ว เป็นอันว่านางแววดาว ยังไม่ได้ขึ้นสืบพยาน หลังจากอัยการสั่งฟ้อง ศาลนัดออกไปอีกหลายเดือน เพราะจำเลยซึ่งอยู่ระหว่างประกัน อ้างว่าต้องเดินทางไปญี่ปุ่น และศาลมี “ดุลพินิจ” ให้เลื่อนไปตามที่จำเลยต้องการ

จากการที่ได้พูดคุยกับพยานผู้เสียหาย หลังจากนั้นก็มีแนวโน้มว่าพยานผู้นี้จะไม่มาให้การในศาล ด้วยเหตุผลหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความเกรงกลัวที่จะเผชิญหน้ากับผู้ที่เคยเป็นผู้ควบคุมบังคับให้ทำประเวณีมาก่อน จนต้องหนีมา

การรวบรวมข้อมูลคดี

ในกรณีนี้ซึ่งถูกกลุ่มของเฮียตุ๋ หลอกไปค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่น ก็มีเครือข่ายของ

กรณีนี้ นางดาวและนางพินผู้เสียหายมีข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่สนามบินดอนเมือง ทำตัวเป็นพรรคพวกของผู้ที่ค้าหญิงไทยไปญี่ปุ่น ซึ่งควรจะได้มีการสืบสวนหาตัวได้โดยไม่ยากเกินไปนัก แต่กลไกที่จะรับเรื่องนี้ไปดำเนินการคือใคร

กระบวนการพาดผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองขาออก ของนางพิน และนางแววดาว มีการใช้ “ม้า” ที่เป็นชาวญี่ปุ่นซึ่งเอเจนต์ให้เรียก “อาจารย์” เป็นผู้พาไปส่งถึงมือหญิงไทย ใกล้เมืองโยโกฮาม่าเลขที่เคียว กระบวนการจัดทำหนังสือเดินทาง วีซ่าเข้าญี่ปุ่น และการจัดตัวเครื่องบิน ไม่ต่างจากกรณีนางศรีมากัน นอกจากนี้นางโยโกะ ที่ญี่ปุ่น เป็นผู้รับหญิงสาวจากไทย และเป็นเครือข่ายเดียวกันที่รับหญิงจากนางศรี

การสืบพยาน

ประเด็นหนึ่ง ที่ได้พบในกรณีของนางแววดาวและนางพินคือ การที่จัดให้มีการสืบพยานไว้ก่อน นั้น ปรากฏว่านางแววดาวมีความเกรงกลัวกลุ่มของเอเจนต์มาก ที่อยู่ของนางแววดาว อยู่ที่จังหวัดชลบุรี และต้องมาสืบพยานที่ศาลรัชดา ทางมูลนิธิฯ ต้องประสานกองบังคับการตำรวจภูธรภาค 2 เพื่อขอให้ช่วย จัดตำรวจคุ้มครองพยานในช่วงการเดินทางมาศาล โดยทางมูลนิธิฯ จัดการเช่ารถตู้ ให้ตำรวจมากับพยาน และอยู่ดูแลพยานตลอดเวลา

ปัญหาเกิดตรงกระบวนการพิจารณาคดีที่พยาน (อายุราว 30 ปี) ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาคือ นางจุ่ม (ซึ่งถูกจับพร้อมสามี) พยานเกรงกลัวมาก ตัวสั่นเทา และคอยบังหลังนักสังคมสงเคราะห์ ระหว่างที่อยู่ในห้องพิจารณา ปัญหาต่อมาคือ การพิจารณาคดีเลื่อนออกไป ทำให้นางแววดาวไม่ได้ขึ้นสืบพยานในวันนั้น สอง สามวันต่อมาศาลนัดมาอีกครั้งหนึ่งก็ไม่ได้สืบอีก มีแต่นางพินที่ได้สืบพยานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

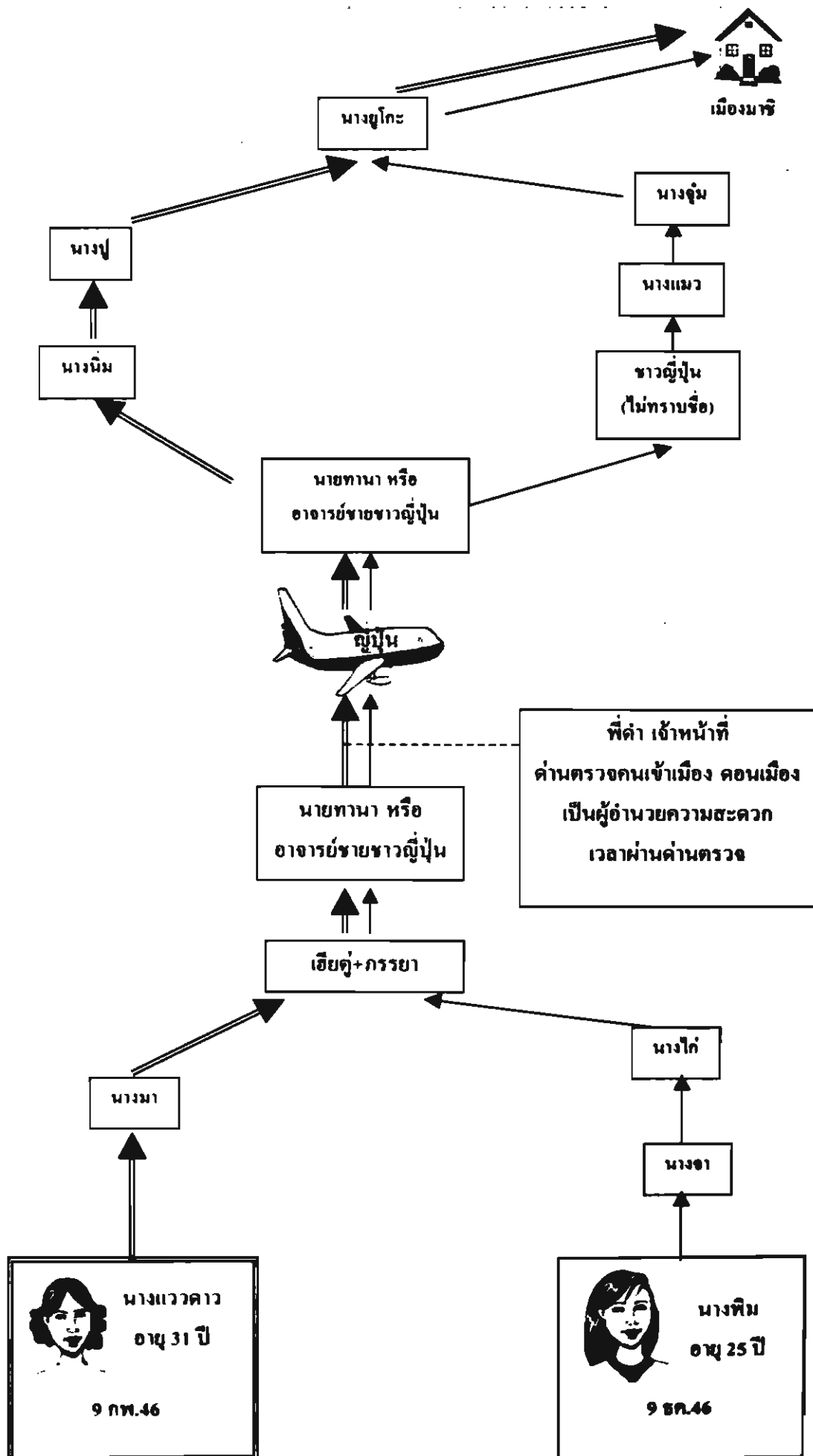
หลังจากนั้น อัยการก็ต้องสั่งฟ้อง เพราะครบกำหนดแล้ว เป็นอันว่านางแววดาว ยังไม่ได้ขึ้นสืบพยาน หลังจากอัยการสั่งฟ้อง ศาลนัดสืบพยานนัดถัดไปอีกหลายเดือน เพราะจำเลยซึ่งอยู่ระหว่างประกัน อ้างว่าต้องเดินทางไปญี่ปุ่น และศาลมี “ดุลพินิจ” ให้เลื่อนไปตามที่จำเลยต้องการ

จากการที่ได้พูดคุยกับพยานผู้เสียหายหลังจากนั้น มีแนวโน้มว่าพยานผู้นี้จะไม่มาให้การในศาล ด้วยเหตุผลหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความเกรงกลัวที่จะเผชิญหน้ากับผู้ที่เคยเป็นผู้ควบคุมบังคับให้ค้าประเวณีมาก่อน

ประเด็นสำคัญของกรณีนี้ อยู่ตรงที่ว่า การสืบพยานผู้เสียหายที่เป็นบุคคลอายุ 18 ปี ขึ้นไป ไม่มีกฎหมายคุ้มครอง พยานผู้เสียหายต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) นั้น คุ้มครองเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เท่านั้น ในการสืบพยานในศาลเด็กไม่ต้องเผชิญหน้าผู้ต้องหา ไม่ต้องกลัวที่จะเห็นผู้ต้องหา จึงคาดหมายอย่างขมขื่น

ข้อนี้เป็นประเด็นที่ควรต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป หากไม่ก็จะไม่มีพยานคนใดกล้าให้การอันจะนำไปสู่การดำเนินคดีพวกองคร์อาชญากรรมที่น่าหึงไปค้าในต่างประเทศได้

ชื่อของตัวละครนั้น เป็นเพียงการสมมติขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

กรณีศึกษาการค้าหญิงและเด็กไทยไปประเทศอังกฤษ : นางผิ

ข้อมูลเบื้องต้น

นางสาวรัตน์ อายุ 17 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพี่น้อง 3 คน นางสาวรัตน์เป็นคนสุดท้อง เรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ออกจากโรงเรียนมาช่วยครอบครัวทำสวน ทำนา ประมาณ 2 ปี ต่อมานางสาวรัตน์ไปทำงานขายขนมจีนกับญาติที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งรู้จักเพื่อนชื่อนางสาวอุ้ย คบกันอยู่ราว 1 เดือน นางสาวอุ้ยมักนัดไปเดินเที่ยวห้างสรรพสินค้าต่างๆ ด้วยกันเพื่อสร้างความคุ้นเคย ในช่วงที่ทางบ้านของนางสาวรัตน์มีปัญหาารถไถจะถูกยึด นางสาวรัตน์มักจะปรับทุกข์กับนางสาวอุ้ย นางสาวอุ้ยจึงชักชวนให้ไปทำงานเป็นคนรับใช้ที่เมืองนอกเงินดีกว่าขายขนมจีน โดยบอกว่ามีให้เลือกหลายประเทศ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อังกฤษ เป็นต้น นางสาวรัตน์ไม่รู้เรื่องอะไรเลยจึงขอให้นางสาวอุ้ยแนะนำ นางสาวอุ้ยบอกว่าอย่างนางสาวรัตน์นี้ไปอังกฤษดีกว่า ได้เงินเดือน เดือนละ 3 หมื่น เมื่อนางสาวรัตน์ตกลงใจ นางสาวอุ้ยได้พา นางสาวรัตน์ไปถ่ายรูปเพื่อทำหนังสือเดินทาง โดยจัดให้นางสาวรัตน์แต่งตัวเป็นผู้ใหญ่น้อย ไม่ใช่หน้าเด็กๆ อายุ 17 นางสาวอุ้ยบอกว่านางสาวรัตน์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำหนังสือเดินทาง วีซ่าไปประเทศอังกฤษ และค่าตัวเครื่องบิน 40,000 บาท

นางสาวรัตน์กลับไปปรึกษากับแม่ที่เพชรบูรณ์ แม่ลูกคำนวณกันว่าเสียค่าใช้จ่าย 40,000 บาท หากลูกไปทำงาน 2 เดือน ได้ 60,000 บาท ก็ส่งกลับมาใช้หนี้ที่จะกู้ยืมเพื่อนบ้านไป พอทำเดือนที่ 3 ก็มีเงินส่งมาให้แม่จ่ายนางสาวอุ้ยอีก 40,000 แม่ของนางสาวรัตน์ก็จะตามไปทำงานเป็นคนรับใช้ที่ประเทศอังกฤษด้วย คำนวณอย่างนั้นแล้วสองแม่ลูกก็กู้เงินเพื่อนบ้านโดยใช้บ้านและที่ดินของตนเป็นหลักประกัน ค่าประกัน นางสาวอุ้ยยังขอให้นางสาวรัตน์นำสำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้านของพ่อแม่มาให้นางสาวอุ้ยด้วย

นางสาวรัตน์เองบอกนางสาวอุ้ยว่าจะจ่ายเงินให้นางสาวอุ้ยเมื่อได้หนังสือเดินทาง วีซ่า และตัวเครื่องบินแล้วเท่านั้น นางสาวรัตน์ติดต่อนางสาวอุ้ยได้โดยทางโทรศัพท์มือถือซึ่งนางสาวอุ้ยเพิ่งซื้อ

ก่อนวันเดินทาง 2 วัน ดันเดือนกรกฎาคม 2545 นางสาวอุ้ยพานางสาวรัตน์ไปจัดซื้อเสื้อผ้า 3-4 ชุด และกระเป๋าเดินทาง แล้วแนะนำให้นางสาวรัตน์รู้จักกับชายคนหนึ่ง ชายนั้นไม่ยอมบอกชื่อโดยให้เรียก “พี่” เท่านั้น “พี่” เป็นคนขับรถพานางสาวรัตน์กลับไปเพชรบูรณ์โดยบอกว่า การจะไปทำงานที่อังกฤษต้องมีสัญญาทำงานกับผู้ปกครอง “พี่” ได้พบกับพ่อแม่ของนางสาวรัตน์ และให้เซ็นชื่อรับรอง หากว่ามีปัญหาอย่างใดเกิดขึ้น พ่อแม่จะรับผิดชอบการเดินทางครั้งนี้ของนางสาวรัตน์เอง เมื่อเซ็นสัญญาแล้ว “พี่” ก็พานางสาวรัตน์กลับกรุงเทพฯ แม่ของนางสาวรัตน์ตามมาด้วย และกินนันทักบ้านญาติ ที่ขายขนมจีนในกรุงเทพฯ รุ่งขึ้นเป็นวันเดินทาง นางสาวอุ้ยมารับนางสาวรัตน์ไปท่าหมอช้างบ้าย เพื่อให้ดูเป็นผู้ใหญ่น้อย เมื่อไปสนามบิน-พร้อมแม่ของนางสาวรัตน์ นางสาวรัตน์ได้มอบเงินให้นางสาวอุ้ย 40,000 บาท นางสาวอุ้ยให้หนังสือเดินทาง และตัวบิน โดยบอกว่ายังไม่จำเป็นต้องคืนตอนนั้น ทุกอย่าง

เรียบร้อย พร้อมทั้งให้โทรศัพท์มือถือ 1 เครื่อง บอกให้ไปที่เคาเตอร์เช็คอินเลข นางสาวอุ้ยกลับออกไปจากสนามบิน พร้อมแม่ของนางสาวรัตน์ เมื่อนางสาวรัตน์เช็คอิน จึงเห็นว่ารูปในหนังสือเดินทางเป็นหน้าของตนที่ดูเป็นผู้ใหญ่กว่าอายุ แต่ในหนังสือเดินทางเป็นชื่อคนอื่นเหมือนกับในตัวเครื่องบิน

สักพักหนึ่ง นางสาวอุ้ยโทรเข้ามาหาเพื่อแนะนำว่าต้องทำอะไรบ้างเมื่อจะผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง นางสาวรัตน์ถามถึงเรื่องหนังสือเดินทางที่ไม่ใช่ชื่อตน นางสาวอุ้ยบอกว่าต้องทำเช่นนั้น ไม่งั้นจะเดินทางไม่ได้ เพราะนางสาวรัตน์อายุยังน้อย นางสาวรัตน์เห็นว่าคนเพิ่งจ่ายเงินไป 40,000 จึงตัดสินใจเช็คอิน ระหว่างนั้นนางสาวอุ้ยจะโทรบอกให้ทำอะไรๆ เป็นระยะๆ โดยทางโทรศัพท์มือถือที่ให้ไว้ นางสาวอุ้ยให้เงินปอนด์อังกฤษ นางสาวรัตน์ติดตัวไป 10 ปอนด์ เพื่อเป็นค่าเดินทางไปบ้านของนางผิว หญิงไทยที่ลอนดอน บนเครื่องบินมีชายไทยคนหนึ่งมาขอแลกที่นั่งกับฝรั่งข้างๆนางสาวรัตน์ และชวนคุยเหมือนเพิ่งบังเอิญมารู้จักกันบนเครื่องบิน ช่วยกรอกเอกสารภาษาอังกฤษ เครื่องบินเป็นสายการบินศรีลังกา ไปแวะจอดที่โคลัมโบ 1 คืน จึงเดินทางต่อไปลอนดอน ชายคนนั้นถามว่าจะไปที่ไหน นางสาวรัตน์ให้ดูที่อยู่ที่ได้จากนางสาวอุ้ย ชายนั้นบอกว่าอยู่ไม่ไกลจากบ้านเขา เขาจะพาไปส่งให้ก่อนไม่ลำบากอะไร

ถึงสนามบินที่ลอนดอน นางสาวรัตน์โทรศัพท์หานางผิว นางผิวแนะนำให้นั่งรถไฟดินไปลงสถานีนั้นๆ ชายคนนั้นเป็นผู้พาไปส่ง และได้เข้าไปในบ้านคุยกับนางผิวสักพัก นางสาวรัตน์เห็นชายคนนั้นรับของของหนึ่งจากนางผิว ก่อนจะลากลับไป

ที่บ้านนางผิว นางสาวรัตน์พบผู้หญิงไทยอยู่ประมาณ 20 คน นางผิวอยู่กับนายราชาสามี ชาวศรีลังกา นางผิวให้นางสาวรัตน์พักผ่อน 1 วัน หลังจากนั้นได้บังคับให้ขายบริการ โดยขู่ว่าหากไม่ทำงานครอบครัวจะเดือดร้อน

จากนั้น นางสาวรัตน์ก็ถูกนางผิวบังคับให้รับแขก โดยมีคนรับโทรศัพท์แล้วสั่งให้ไปที่บ้านโน้น บ้านนี้ เปลี่ยนที่ทำงานรับแขกไปหลายที่ โดยมีคนพานางสาวรัตน์ไปตลอด นางสาวรัตน์อยากกลับบ้านและไม่อยากทำงานนี้ จนถึงเดือนกันยายน ตำรวจอังกฤษบุกเข้าทุกที่ที่เป็นจุดที่นางผิวส่งผู้หญิงไปทำงานค้าบริการทางเพศจำนวน 5 แห่งด้วยกัน และจับผู้หญิงไทยราว 25 คน ส่งกลับประเทศไทย นางสาวรัตน์เป็นคนเดียวที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และถูกหลอกไปโดยไม่รู้ว่าเป็นงานค้าประเวณี หลังสอบปากคำแล้วตำรวจและเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองอังกฤษ 3 คนได้พาหญิงไทย 25 คนกลับจากอังกฤษถึงไทยวันที่ 19 กันยายน 2545

การดำเนินการ

กรณีนี้มูลนิธิฯ ได้เข้าไปช่วยเหลือ โดยได้เดินทางไปรับตัวผู้เสียหายที่สนามบินดอนเมือง และประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจากอังกฤษ สำหรับนางสาวรัตน์ ซึ่งอายุ 17 ปี ทางมูลนิธิฯ ได้เข้าไปช่วยเหลือในฐานะผู้เสียหายที่จะเป็นพยานในคดีมีการแจ้งความที่กองปราบปราม คดีนี้ในประเทศไทยเมื่อเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเปลี่ยนตำแหน่งไป ก็ไม่การสืบสาวราวเรื่องและขยายผลต่อต่างๆ ที่ผู้ดูแลคดีจัดว่าเป็น “มือหนึ่ง” ของกองปราบปราม และมีนายพลตำรวจระดับสูงเป็นผู้สั่งการให้ดูแลคดี

ส่วนที่ประเทศอังกฤษ เจ้าหน้าที่ตำรวจของอังกฤษได้ประสานขอความร่วมมือให้ทางมูลนิธิฯ พานางสาววรรณ์ไปขึ้นศาลเป็นพยานในคดีของนางผิ และพวก ที่ศาลกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อเวลาผ่านไป 1 ปี จนในที่สุดศาลอังกฤษตัดสินจำคุกผู้ต้องหาทั้งหมด โดยศาลกรุงลอนดอน พิพากษานางผิ เป็นเวลา 5 ปี นางมน (น้องสาวนางผิ) จำคุก 3 ปี 6 เดือน และนายรายา (สามีนางผิ) จำคุก 2 ปี ขณะนี้ศาลกรุงลอนดอนให้ตำรวจอังกฤษตรวจสอบสินทรัพย์ของผู้ต้องหาที่ส่งมาจากอังกฤษเข้าบัญชีธนาคารหลายบัญชีที่ประเทศไทยโดยมีการประสานงานผ่านสำนักงานต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด

กรณีนี้ เป็นคดีที่เห็นชัดเจนว่า ไม่มีผู้สนใจตามเรื่อง สืบสวนและขยายผล ทั้งๆ ที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และถูกหลอกลวงไป การสืบสวนทำเพียงระยะแรกๆ และได้พบข้อมูลว่าหมายเลขโทรศัพท์ของนางสาวอยู่ซึ่งชักชวนนางสาววรรณ์ไปอังกฤษนั้น เป็นโทรศัพท์ที่จดทะเบียนในนามพ่อของนางสาววรรณ์ เจ้าหน้าที่ก็สรุปว่า “พ่อของนางสาววรรณ์ร่วมมือด้วยนี้ แล้วก็วางมือ ไม่ได้สนใจคดีนี้ต่อ” ในขณะที่นางสาววรรณ์ได้แจ้งว่ามีใบเสร็จค่าโทรศัพท์ เกือบ 2 หมื่น เรียกเก็บมาที่พ่อ ซึ่งพ่อไม่เคยรู้เรื่องโทรศัพท์นั้นเลย นางสาววรรณ์สงสัยว่า นางสาวอยู่นำสำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้านของพ่อนางสาววรรณ์ ไปซื้อโทรศัพท์แล้วให้นางสาววรรณ์ติดต่อนางสาวอยู่หมายเลขโทรศัพท์เครื่องนั้น โดยนางสาววรรณ์ไม่รู้เลยว่านี่เป็นชื่อพ่อของตน และจะมีใบเรียกเก็บเงินด้วย

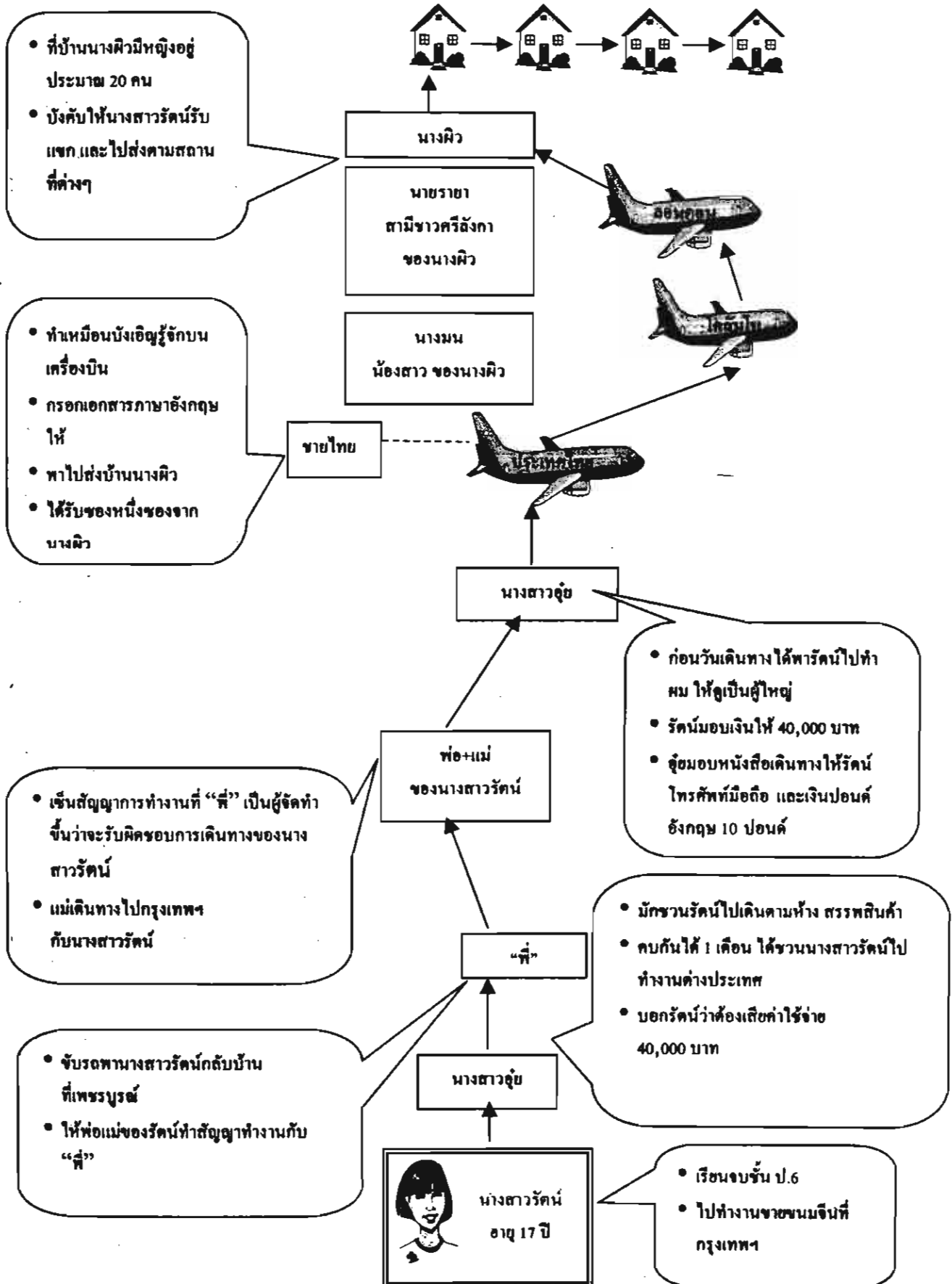
ดังนั้นคดีนี้ในประเทศไทยจึงไม่มีความคืบหน้าใด ๆ ทั้ง ๆ ที่นางสาววรรณ์ได้มีการแจ้งความและสอบปากคำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) แล้ว

สำหรับทางประเทศอังกฤษ หลังจากที่นางสาววรรณ์ไปให้การเป็นพยานในศาลที่กรุงลอนดอน จนนางผิและนางมน สองพี่น้องพร้อมสามีนางผิถูกพิพากษาจำคุกแล้ว ทางอังกฤษต้องการตรวจสอบทรัพย์สินของทั้งสองพี่น้อง ซึ่งมีการโอนเงินมาเข้าบัญชีธนาคารในประเทศไทย หลายบัญชี โดยทางตำรวจอังกฤษมีรายละเอียด ชื่อบัญชี หมายเลขบัญชี ธนาคาร วันโอนเงิน จำนวนเงินและได้ทำหนังสือประสานงานมาทางสำนักงานอัยการสูงสุด แต่ก็ไม่สามารถทำได้ง่ายๆ และรวดเร็วเท่าที่ควร มีปัญหาอยู่หลายขั้นตอน โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535 ไม่มีการเอ่ยถึงสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเพิ่งตั้งขึ้น จึงเกิดความขลุกขลักในการประสานงาน อีกทั้งมีประเด็นปลีกย่อยอื่นๆ ในการจัดการทรัพย์สินที่ยึดได้ ว่าควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้อย่างไร หรือไม่ เรื่องการยึดทรัพย์สินเป็นประเด็นหนึ่งในนั้น

คดีนี้ยังมีประเด็นความเสียหายที่เกิดแก่เด็กเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ กรณีของนางสาววรรณ์ซึ่งต้องกู้ยืมเงิน 40,000 บาท โดยใช้บ้านและที่นาของครอบครัวเป็นหลักประกันค้ำประกันเมื่อการฉ้อโกงไม่เป็นไปตามที่คาด นางสาววรรณ์กลับมาโดยไม่มีเงินมาใช้หนี้ บ้านและที่นาก็จะต้องถูกยึด ในกรณีนี้ แม้มีการยึดทรัพย์สินของนางผิ และนางมนในประเทศไทยได้จริงๆ นางสาววรรณ์ก็จะไม่ได้ทรัพย์สินนั้นไป ย้ายคืนเจ้าหน้าที่หรือชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง

แม้ปัจจุบันจะมี พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 แต่ก็คงยังไม่มีจัดการอย่างใดได้ เพราะยังไม่มีกฎหมายออกมาจำกัดการใช้พระราชบัญญัติ

ชื่อของตัวละครนั้น เป็นเพียงการสมมติขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

กรณีศึกษาการค้าเด็กและหญิง : โรงงานผลิตปากกาไวท์บอร์ด

ข้อมูลเบื้องต้น

เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน เข้าตรวจค้นและช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็กชาวพม่า 8 คน อายุระหว่าง 14-24 ปี ที่ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง และใช้แรงงานเย็บทาสที่โรงงานผลิตปากกาเขียนไวท์บอร์ด แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ พร้อมทั้งจับกุม นายหยางชาวไต้หวัน และนางวิซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานดังกล่าวโดยตั้งข้อหาให้ที่พักพิงคนต่างด้าวฯ และได้ตั้งข้อหา หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแก่หญิงพม่าทั้ง 8 คนนี้ด้วย จากนั้นได้ส่งตัวผู้ต้องหาทั้งหมดให้ สถานีตำรวจนครบาล ดลสังคนาคำนัดคดี โดยเบื้องต้นทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินคดีกับนางวิ ภรรยา นายจ้างเพียงผู้เดียวในข้อหา ตามพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และปล่อยตัวนายหยางไป

เมื่อทางมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก ได้คุยกับเด็กผู้เสียหายแล้ว เห็นว่านายหยางก็กระทำผิดด้วย จึงได้ขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำเด็กผู้เสียหายเพิ่มเติม ตำรวจจึงแจ้งข้อกล่าวหาแก่นายหยาง ในข้อหาเดียวกันกับนางวิ อีกทั้งจากการสอบปากคำฯ พบว่า นายหยางมีพฤติกรรมอนาจารผู้เสียหาย จึงมีการเพิ่มข้อหาอนาจาร ด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลดลสังคนาคำนัดคดี ส่ง เด็กและหญิงพม่าทั้ง 8 คน ไปอยู่ในความดูแลของบ้านเกร็ดกระการในฐานะที่เป็นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยไม่ได้ส่งไปที่ห้องกักของ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่สวนพลู ต่อมาวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2545 เจ้าหน้าที่นักสังคมฯ บ้านเกร็ดกระการได้นำตัวผู้เสียหายทั้ง 8 คน ไปสอบปากคำเพิ่มเติมที่ สถานีตำรวจนครบาลดลสังคนาคำนัดคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งให้กับเจ้าหน้าที่นักสังคมฯ ทราบว่าจะต้องดำเนินคดีอาญากับเด็กทั้ง 8 คน ในข้อหา หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายฯ เนื่องจากทาง สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้แจ้งข้อหาดังกล่าวกับเด็กทั้ง 8 คนแล้ว ตั้งแต่วันที่จับกุมนายจ้าง แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ควบคุมตัวหญิงพม่าผู้เสียหาย 3 คนในจำนวนผู้เสียหายทั้งหมดไว้ที่ สถานีตำรวจนครบาลดลสังคนาคำนัดคดี ส่วนเด็กพม่าที่เหลืออีก 5 คน ถูกส่งตัวเข้าสถานพินิจฯ กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีอายุต่ำกว่า 18 ปี

การดำเนินการ

มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก ได้ร่วมกับบ้านเกร็ดกระการประสานไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถานพินิจฯ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือเด็กหญิงชาวพม่าทั้ง 8 คน ในฐานะผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ตาม “บันทึกข้อตกลงฯ” ในที่สุดได้รับความร่วมมือจากทั้งทางสถานพินิจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่จะไม่ดำเนินคดีแก่เด็กและหญิงพม่า ทั้ง 8 คน และยังผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาล ที่รับผิดชอบคดี มีความเห็นไม่ฟ้องผู้เสียหาย จากนั้นได้มีการส่งมอบตัวผู้เสียหายทั้ง 8 คน กลับเข้ามาอยู่ในความดูแลของบ้านเกร็ดกระการ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545

ขณะเดียวกัน มูลนิธิฯ ได้สอบถามเด็กทั้ง 8 คน ถึงวิธีการเข้ามาในเมืองไทย จึงได้ทราบว่าเด็กทั้งหมดเข้ามาโดยผ่านนายหน้าผู้หญิงคนเดียวกัน ชื่อนางเก ที่อยู่เมืองพะอานฝั่งพม่า และเป็นผู้จัดส่งเด็ก

เหล่านี้ไปยังนางมะฆานายหน้าอยู่ที่อำเภอแม่สอด นางมะฆารับเด็กจากนางเค เพื่อส่งไปตาม “ออคเคอร์” คือการสั่งว่าให้ส่งแรงงานไปที่ไคบัง มุลนิธิฯ ประสานกับผู้กำกับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ แม่สอด ขยายผลจับกุมตัวนางมะฆา ที่แม่สอด จนได้มีการนำผู้เสียหายไปชี้ตัวและสามารถจับกุมนายหน้ารายนี้ดำเนินคดีได้ในที่สุดในการนำเด็กผู้เสียหาย 2 คนไปที่อำเภอแม่สอด เพื่อจับกุมนางมะฆานั้น ได้มีข้อมูลเพิ่มเติมจากเด็กถึงกระบวนการที่ถูกนำต่อจากอำเภอแม่สอด เข้ามากรุงเทพฯ ว่านางมะฆาได้ให้เด็กพักที่บ้านตนระยะหนึ่ง วันจะเดินทางลงกรุงเทพฯ ได้พาเด็กเข้าไปในบ้านของตำรวจผู้หนึ่ง ซึ่งอยู่เยื้องกับบ้านนางมะฆา และซ่อนในบ้านนั้น 1 คืน จนรุ่งเช้ามีนายด้อมมาจัดเด็กแอบอยู่ในช่องพิเศษของรถกระบะ ใช้แผ่นเหล็กปิดไว้ แล้วพาออกจากแม่สอด เด็กถูกบังคับให้นอนนิ่งๆ อย่างนั้น เกือบ 1 ชั่วโมง จึงถูกนำออกจากรถกระบะ ไปขึ้นรถทัวร์ที่จะเข้ากรุงเทพฯ โดยนายด้อมให้เด็กถือเงิน 2,000 บาท เพื่อให้คนขับรถทัวร์เป็นค่ารับเด็ก 4 คน ไปขึ้นรถไป

สำหรับคดีของนายหยางและนางวิ ทางมุลนิธิฯ ได้ประสานให้มีการสืบพยานผู้เสียหายไว้ก่อน เมื่อวันที่ 19, 26 และ 29 เมษายน 2545 พร้อมทั้งช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าจ้างแรงงานให้แก่ผู้เสียหายทั้ง 8 คนด้วย

ในส่วนคดีที่เด็กและหญิงทั้ง 8 คนเช่นผู้ต้องหาเข้าเมืองไทยผิดกฎหมายนั้น ต่อมาอัยการฝ่ายคดีอาญาธนบุรี สั่งฟ้องหญิงพม่าทั้ง 3 คน ที่มีอายุเกิน 18 ปี ตามที่เจ้าหน้าที่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองตั้งข้อหา และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวเด็กและหญิงทั้ง 8 คน ไปพบอัยการเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย ศาลตัดสินปรับหญิงคนละ 6,500 บาท ส่วนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทั้ง 5 คน ไม่ได้ถูกดำเนินคดีเพราะเดินทาง กลับภูมิลำเนาไปก่อนแล้ว

ผลของคดี

คดีนางวิ กับนายหยาง ศาลอาญาธนบุรีพิพากษาว่า จำเลยผิดตามพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติของการทำงานต่างด้าว พ.ศ. 2521 จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้คนละกึ่งหนึ่ง ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 คงลงโทษจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 1 ปี 6 เดือน ปรับ 25,000 บาท จำเลยที่สอง จำคุก 1 ปี และปรับ 15,000 บาท จำเลยทั้งสองไม่เคยถูกจำคุกมาก่อน โทษจำคุกให้รอการลงโทษตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 56 มีกำหนด 2 ปี ส่วนที่โจทก์ขอให้ปรับโทษจำเลยที่สอง ต่อจากโทษของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขคำที่ 6247/45 ของศาลนี้ เนื่องจากศาลมิได้มีคำพิพากษาให้ดังกล่าว คำขอในส่วนนี้ให้ยก

คดีอนาจาร (นายหยาง) ศาลอาญาธนบุรี ตัดสินวันที่ 26 พฤศจิกายน 2546 เนื่องจากจำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ให้จ่ายเงินค่าปรับ 6,000 บาท รอลงอาญา 2 ปี ส่วนคดีนางเค ศาลตัดสินวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 จำคุก 6 เดือน ปรับ 30,000 บาท โทษจำคุกรอลงอาญา 2 ปี

กรณีนี้ เจ้าของคคี่ซึ่งเป็นนายตำรวจที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด ประสบอุบัติเหตุ รถกระชชนในตัวจังหวัดตาก และพนักงานสอบสวนเสียชีวิตพร้อมกัน 3 คน จากนั้นก็ไม่มีใครตามดูแลคคี่นี้อีก โดยเฉพาะกรณีที่ตำรวจที่อยู่ในอำเภอแม่สอดเองเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ (แต่เป็นตำรวจที่ทำงานอยู่อำเภออื่น) หรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น นายค้อม คนขับรถทัวร์ ที่ลักลอบพาเด็กและหญิงต่างด้าวเข้ามาในกรุงเทพโดยรับค่าตอบแทน 500 บาท ต่อคน จากผู้ที่เป็นผู้จัดหา

กรณีนี้ เป็นกรณีเด็กถูกเออาร์เคเอเปรียบแรงงาน เป็นกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเห็นไม่ตรงกันนักว่าเป็น “คคี่ค้ำมนุษย์” หรือไม่ เพราะช่วงแรก เด็กๆ เข้ามาในเมืองไทย เพราะอยากทำงาน จึงไปหานางคให้ช่วยหางานให้ เพราะนางคมีชื่อเสียงในประเทศพม่าว่าเป็นผู้หางานในประเทศไทยให้เด็กพม่าทำได้นางคก็เป็นผู้จัดส่งให้นางมะชา หญิงพม่าอยู่ฝั่งไทย แต่งงานกับคนไทย นางมะชามีใบสั่งงาน- คือรับ “ออเคอร์” จากผู้ที่ต้องการจ้างแรงงาน แต่เมื่อเด็กเข้าไปทำงานก็ถูกเออาร์เคเอเปรียบแรงงาน บังคับให้ทำงานหนักมาก ให้อาหารน้อย จนต้องหนีออกมาขอความช่วยเหลือ ผู้ปฏิบัติงานบางคนก็เห็นว่านี่คือกรณีเหยื่อการค้ามนุษย์ บางคนก็เห็นว่าไม่ใช่ แต่เป็นคคี่แรงงานเฉยๆ ข้อถกเถียงนี้ยังไม่ยุติ

ชื่อของตัวละครนั้น เป็นเพียงการสมมติขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

กรุงเทพฯ

- เจ้าของโรงงานสามีกรรรอาหาร
ได้หัววัน ถูกตัดสินจำคุก
1 ปี 6 เดือน โทษจำคุก
รอลงอาญา

กรุงเทพฯ

- ทำงาน 9 เดือน
- ถูกนายจ้างกลั่นแกล้ง
อนาจาร

- พบเด็กหญิงชาวกะเหรี่ยงและชาว
พม่าที่โรงงานอีก 4 คน
- เด็ก 1 คนหนีจากโรงงานและให้
ตำรวจไปช่วยเด็กอีก 7 คน

คนขับรถ

- คนขับรถทัวร์รับเงิน
จำนวน 2,000 บาท จาก
นายค้อม
- ซ่อนตัวเด็กไว้ในที่พัก
พนักงานขับตำรวจ
พม่า

- เจ้าของบ้าน ที่เด็กซ่อน 1
คืน รอดกระบะจากบ้านนี้
ตอนขมดึก 6 คนออกจาก
แม่สอด โดรนาคค้อม

นายค้อม

ตำรวจ

- จัดซ่อนเด็กในรถกระบะ
พม่าจากบ้านตำรวจ ไปส่งขึ้นรถทัวร์
กลางทางใกล้ จ.ตาก

นางมะชา

อำเภอแม่สอด

- เป็นผู้จัดส่งคนไปทำงานตาม
สถานที่ต่างๆ
- นางมะชา ส่งเด็กไปซ่อนใน
บ้านตำรวจ

นางเค

- รักษาคนทำงาน
- พาข้ามน้ำมอ
- พาไปสิ่งที่บ้านนางมะชา
แม่สอด

หญิงพม่า และกะเหรี่ยง
อายุระหว่าง 14-24 ปี จำนวน 4 คน

เมืองพะเยาน
ประเทศพม่า

กรณีการค้าหญิงและเด็กจากประเทศลาว : ฟอรัมฯ อาบ อบ นวด

ข้อมูลเบื้องต้น

เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2544 ได้มีพลเมืองดีติดต่อขอให้ช่วยเหลือหญิงสาวลาวหลายคนที่ถูก ล่อลวงมาบังคับค้าประเวณี ในสถานอาบ อบ นวด แห่งหนึ่ง ตั้งแต่ปี 2543 ทางมูลนิธิพัฒนาการ กู้มครองเด็ก ได้ประสานกับ กองบังคับการตำรวจภูธร ภาค 2 ซึ่งสั่งการให้ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ บางละมุง ไปช่วยเหลือ ปรากฏว่าสามารถช่วยหญิงและเด็กลาวมาได้ 6 คน อายุระหว่าง 15 และ 16 ปี 2 คน อายุ 20-23 ปี 4 คน จับกุมผู้ต้องหาที่เป็นผู้จัดการสถานบริการได้เพียง 1 คน ส่วนผู้บงการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำหญิงสาวลาวทั้งหมด 6 คนมาค้าประเวณี ไม่มีใครถูกจับเลย ทั้งหมด 6 คน ทราบเพียง ชื่อเล่น คือ

1. นางไก่	2. นางกาน
3. นางนุช	4. นายเล็ก
5. นางพิน (ลาว)	6. นายมุ

เด็กและหญิงลาวซึ่งไม่ได้มาพร้อมกันทั้งหมด ต่างคนต่างถูกนางพินชวนมา ในเวลาต่างกัน ทั้ง 6 คน เล่าว่าต้องการมาหางานทำในประเทศไทย นางพินผู้ชักชวนบอกว่าเป็นงานรับจ้างธรรมดา เช่น ร้าน อาหาร งานรับใช้ที่บ้าน ทั้ง 6 คน จึงตกลงใจมา

มูลนิธิฯ ได้ช่วยประสานในการขอสืบพยานหญิงลาวล่วงหน้า เมื่อวันที่ 1, 2 กุมภาพันธ์ 2544 จากนั้นส่งเข้าพักที่บ้านเกร็ดกระการ เพื่อรอการติดต่อกับครอบครัวที่ลาว โดยผ่านสถานทูตลาว และส่ง กลับภูมิลำเนา ภายในไม่กี่วันหลังจากนั้น

ส่วนผู้ต้องหาที่เหลือ และยังคงหลบหนีอยู่อีกจำนวน 6 คน พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวน เสนอส่งฟ้องผู้ต้องหาทั้งหมด และได้มีการออกหมายจับผู้ต้องหาทุกคน แต่จนกระทั่งปัจจุบัน ยังจับตัว ผู้ต้องหาไม่ได้

กรณีการค้าหญิงและเด็กจากประเทศลาว เข้ามาในประเทศไทย กรณีนี้ มีลักษณะเป็น กระบวนการนางพินที่เป็นผู้ชักชวนจากหมู่บ้านในประเทศลาว เป็นผู้พามาที่จังหวัดอุดรธานี แล้วมีนาย เล็กเป็นคนขับรถพาไปให้นางกาน ที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีบ้านในตัวจังหวัดชลบุรี และมีสถานอาบ อบ นวด อยู่ที่บางละมุง เด็กและหญิงลาวหลายคนถูกบังคับให้เสริมดังจุมก พร้อมทั้งเพิ่มหนี้สินเป็น 15,000 บาท ต่อการทำจุมก 1 ครั้ง ซึ่งเด็กไม่ยอมทำ และกลัวเจ็บ บางรายถูกบังคับให้ทำใหม่ถึง 3 ครั้ง เพราะ นางกานบอกว่าทำแล้วไม่สวย แล้วเพิ่มค่าทำจุมก 3 ครั้ง เป็นเงิน 45,000 บาท สถานพยาบาลที่เสริมจุมก ให้เด็กเหล่านั้น ก็เป็นเครือข่ายนางกานด้วย

น้องสาวของนางกาน คือนางนุชมีสถานบริการอีกแห่งหนึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ ย่านธนบุรี มีการส่ง เด็กแลกเปลี่ยนกัน ระหว่างสถานบริการสองแห่งนี้คือที่นางกานดูแลอยู่ที่บางละมุง และนางนุชดูแลอยู่ที่ กรุงเทพฯ

นายกเล็กเป็นผู้พาหญิงและเด็กลาวชุดแล้วชุดเล่ามาจากจังหวัดอุดรธานีมาถึงสถานบริการของพี่น้องคู่นี้

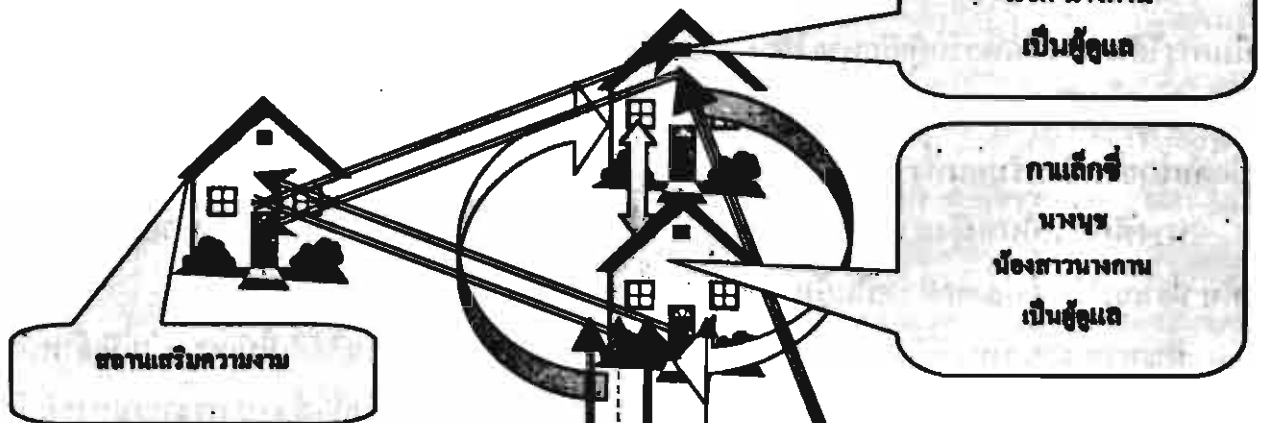
“พลเมืองดี” เป็นผู้แจ้งข่าวให้ไปช่วยเหลือหญิงและเด็กลาวกลุ่มนี้ กระบวนการทางกฎหมายดำเนินการได้ จนถึงสืบพยานผู้เสียหายไว้ก่อนตามมาตรา 12 ของ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก 2540 แต่จับกุมผู้ร่วมขบวนการส่วนใหญ่ไม่ได้ และไม่มีผู้รับผิดชอบการดำเนินการต่อ มีแต่หมายจับสำหรับคนทั้ง 6 คน

นางพินซึ่งเป็นหญิงลาว และอยู่ฝั่งลาวนั้น ก็ไม่ได้มีการประสานกับทางฝ่ายลาวเพื่อจับกุม ชื่อ นางพิน ปรากฏในคดีหลายคดีว่าเป็นผู้พาหญิงและเด็กลาวมายังไทย

ปัญหาหลักของกรณีนี้ที่ยังไม่สามารถปราบปรามกลุ่มของนางกานไต่ก็เป็นเพราะไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายที่สนใจตามคดี ไม่สนใจเรื่องหมายจับ ออกหมายจับแล้วก็แล้วไป กระบวนการที่ต้องปรับเปลี่ยนหมายจับที่มีอยู่ เช่น ให้เป็นหมายจับที่ศาลเป็นผู้ออก ก็ยังคงมีปัญหาอยู่ในบางคดี

ชื่อของตัวละครนั้น เป็นเพียงการสมมติขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

ประเทศไทย

นายโต

นายหนู

นางคิ

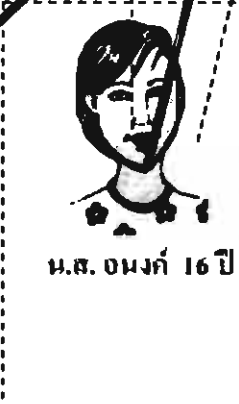
ประเทศลาว

นางปู

นางพิน

น.ส. ฤ 23 ปี
สุวรรณเขต

น.ส. อนงค์ 16 ปี

น.ส. ยา 20 ปี
เวียงจันทน์

น.ส. เกียง 23 ปี

น.ส. มัย 15 ปี

กรณีศึกษาการค้าหญิงจีนไปประเทศมาเลเซีย และถูกส่งกลับผ่านประเทศไทย

เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2547 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย นำโดย ร.ต.อำเภอ สิทธา มันดี ร่วมกันจับกุมตัวนางสาวลี่ หญิงจีน อายุ 18 ปี ที่ลักลอบเดินทางข้ามแดนโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่า หญิงจีนคนดังกล่าวตกเป็นผู้เสียหายที่ถูกขบวนการค้าหญิงข้ามชาติล่อลวงไปบังคับค้าประเวณีที่ประเทศมาเลเซีย จึงประสานและส่งตัวผู้เสียหายเข้ารับการช่วยเหลือไปที่เครือข่ายศูนย์พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

นางสาวลี่ อายุ 18 ปี เกิดวันที่ 1 ธันวาคม 2529 มาจากหมู่บ้านหนึ่งในมณฑลเสฉวน ประเทศจีน จบการศึกษาชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นบุตรสาวคนเดียว บิดามารดามีอาชีพ ค้าขาย

กรณีนี้มี นางสาวเชียน อายุประมาณ 30 ปี เป็นเพื่อนรุ่นพี่ของนางสาวลี่ และพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงกับหมู่บ้านของนางสาวลี่ เป็นผู้ชักชวนนางสาวลี่กับเพื่อนๆ อีก 3 คน ไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในประเทศมาเลเซีย โดยนางสาวเชียนเป็นผู้พาหญิงจีนทั้งสี่คนไปทำหนังสือเดินทาง พร้อมทั้งออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้แก่หญิงจีนทั้งสี่คน ได้แก่

1. นางสาว ฉี	อายุ 20 ปี	2. นางสาว ดัน	อายุ 21 ปี
3. นางสาว ฮัว	อายุ 24 ปี	4. นางสาว ลี่	อายุ 18 ปี

วันที่ 9 มีนาคม 2547 หลังจากหญิงจีนทั้งสี่คนได้หนังสือเดินทาง ได้มีการนัดพบกันเพื่อโทรศัพท์ไปหานางสาวเชียนให้เป็นผู้มารับตัวพาเดินทางไป โดยขึ้นเครื่องบินจากเมืองเฉิ่นตู ไปเมืองกวางโจว เมื่อถึงเมืองกวางโจว มีผู้หญิงชาวเชียงไฮ้ ชื่อ นางไค่ มารับหญิงจีนทั้ง 4 คน พาไปพักที่เมืองกวางโจวโดยให้ทั้งสี่คนนอนพักรวมอยู่ในห้องเดียวกัน ซึ่งนางสาวเชียนไม่ได้พักรวมอยู่กับเด็กด้วย จากนั้นนางไค่และนางสาวเชียนได้พาหญิงจีนทั้งสี่คนขึ้นเครื่องบินจากเมืองกวางโจวต่อไปประเทศมาเลเซีย เมื่อเครื่องถึงสนามบินมาเลเซีย นางสาวเชียนได้หายตัวไป จากนั้นมีชาย 4 คน มารับตัวเด็กที่สนามบินด้วยรถยนต์ 2 คัน และพานางไค่พร้อมกับเด็กจีนทั้ง 4 คน เดินทางไปที่พักลักษณะคล้ายแฟลตหรือคอนโดมิเนียม โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ซึ่งขณะลงจากเครื่องบิน นางไค่ได้ยืมหนังสือเดินทางของหญิงจีนทั้งสี่คนไว้

ในวันเดียวกันนั้นหญิงจีนทั้งสี่คนถูกพาไปพักอยู่รวมกันที่แฟลต ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องสี่เหลี่ยมเล็กๆ หน้าต่างเป็นเหล็กดัด เว้นแต่ห้องน้ำเท่านั้นที่มีหน้าต่าง เป็นที่ระบายอากาศ หญิงจีนเหล่านั้นถูกกักขังไว้ในห้องพักโดยมีการใส่กุญแจไว้ด้านนอก

วันต่อมานางไค่กลับมาอีกครั้ง ได้บอกให้หญิงจีนเปลี่ยนเสื้อผ้าเพื่อเตรียมตัวไปทำงาน และเน้นให้ใส่กระโปรงไปทำงาน เมื่อหญิงจีนเหล่านั้นสอบถามว่า “ไม่ได้พาไปทำงานร้านอาหารหรือ?” นางไค่ตอบว่า “ได้ยังไง ฉันอุตส่าห์จ่ายเงินค่าตัวพวกเธอมาแล้ว พวกเธอไม่มีสิทธิ์ปฏิเสธไม่ทำงานตามที่สั่ง” หญิงจีนเหล่านั้นพยายามต่อรองเพื่อขอพบกับนางสาวเชียนก่อน แต่ก็ไม่ได้พบกับนางสาวเชียน และในคืนนั้นก็ยังไม่ได้รับทำงานแต่อย่างใด

วันที่สอง นางไค่มาบอกให้หญิงจีนไปทำงานอีกครั้ง แต่หญิงจีนเหล่านั้นปฏิเสธ จากนั้นได้มีชายสองคนเข้ามาทำร้ายทรมาน โดยการมัดมือมัดเท้า และเอากันบูหรี่จี้ที่เท้าและน่องของหญิงจีน

วันที่สาม เมื่อนางไค่กลับมาอีก นางสาวลี่กับเพื่อนคนหนึ่ง ได้เข้าไปในห้องน้ำพร้อมกับถีมิด และบอกแก่นางไค่ว่า หากบังคับให้พวกเธอขายตัวหรือไปนอนกับผู้ชาย พวกเธอจะฆ่าตัวตาย ซึ่งหากจะให้ทำงาน พวกเธอยอมทำงานอะไรก็ได้ ยกเว้นขายตัว ซึ่งการกระทำดังกล่าวของหญิงจีนไม่เป็นผลแต่อย่างใด ในวันเดียวกันนั้นหญิงจีนทั้งสี่คนถูกพาไปค้าประเวณีที่ร้านคาราโอเกะ ตั้งแต่เวลาประมาณ 20.00 น. จนถึงเวลา 15.00 น. ของอีกวัน จึงถูกส่งกลับที่พัก ซึ่งหากหญิงจีนคนใดไม่ยอมทำงานจะถูกผู้ควบคุมนำบูหรี่ไปจี้ที่ขา และถูกบังคับให้กินยาเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งหญิงจีนเหล่านี้ไม่ได้กิน แต่แอบอมไว้ใต้ลิ้นแล้วคายออกมาภายหลัง ผลจากการถูกบังคับค้าประเวณีด้วยการทำร้ายทรมาน และใช้บูหรี่ทำให้เกิดความเจ็บปวดและทรมานนั้น ทำให้หญิงจีนเหล่านี้ต้องสูบบุหรี่เพื่อบรรเทาความเจ็บปวด จนมีผลให้ทั้งสี่คนติดบุหรี่ด้วย

สภาพการทำงานที่ร้านคาราโอเกะดังกล่าว ในระยะเวลา 15 วัน หญิงจีนไม่เคยได้รับเงินเลย เพราะนางไค่จะเป็นผู้เก็บไว้ทั้งหมด อีกทั้งการร้องเพลงและคำตลกตลกกับแขกลูกน้องของนางไค่ก็เอาไปทั้งหมด หนังสือเดินทางก็ถูกนางไค่ขโมยไป หญิงจีนเหล่านี้จึงคิดหลบหนีโดยการช่วยกันหาผ้ามาผูกตอๆ กัน แล้วห้อยลงมาจากทางช่องระบายอากาศในห้องน้ำ จากนั้นได้โดยสารรถแท็กซี่ซึ่งมีคนขับเป็นชาวจีนพาไปหลบอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่สักการบูชาของชาวมาเลเซีย และเป็นสถานที่ท่องเที่ยว 1 คืน พอถึงรุ่งเช้านางสาวหลี่จึงพาเพื่อนๆ ไปโทรศัพท์หาแขกที่เคยให้เบอร์ไว้ ชื่อ นายหลิง อายุประมาณ 30 ปี เศษ แขกคนดังกล่าวได้มารับ ซื้อข้าวให้กิน และซื้อเสื้อผ้าให้ จากนั้นพาไปพักที่โรงแรม แล้วพาไปพักที่กระต๊อบของนายหลิง เป็นเวลา 1 เดือน

ในระหว่างพักอาศัยอยู่บ้านนายหลิง ได้มีการปรึกษาหารือเรื่องที่ส่งหญิงจีนกลับบ้าน แต่ด้วยเหตุที่หญิงจีนเหล่านี้ไม่มีหนังสือเดินทาง นายหลิงจึงปรึกษากับเพื่อนและได้ข้อมูลว่าจะต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากประมาณ 10,000 หยวนต่อคน นางสาวลี่ จึงโทรกลับบ้านที่ประเทศจีน เพื่อให้ทางบ้านส่งเงินมา แต่ไม่ได้บอกว่าถูกหลอกมาทำงาน ด้วยความที่อยากให้ลูกกลับบ้าน พ่อแม่ของนางสาวลี่จึงได้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของนายหลิง เป็นเงินจำนวน 40,000 หยวน

กระบวนการเดินทางกลับของหญิงจีนหลังจากนั้น ได้มีการนั่งรถจากมาเลเซียไปลงที่เมืองกัวลาลัมเปอร์ จากนั้นนั่งรถยนต์ต่อไปที่ อาโพลีซิดา เมื่อถึงที่ดังกล่าวแล้ว มีชายชาวจีนคนหนึ่งมารับ ชายคนนั้นได้โทรศัพท์พูดคุยกับนายหลิงว่า “ใช่หญิงจีน 4 คนหรือไม่” เมื่อทราบจากปลายสายแล้ว จึงแจ้งกับหญิงจีนว่าด่านยังไม่เปิด จึงได้พาหญิงจีนทั้งหมดไปพักที่บ้านที่สะใภ้ของตนเอง ก่อนที่จะส่งต่อให้ชายไทยอายุประมาณ 30 ปี มารับตัวไปเพื่อเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยทางอำเภอสุโขทัย โดยรถยนต์ระหว่างทางไม่ได้มีการพูดจาใดๆ กันเลย ใช้ระยะเวลาประมาณ 10 ชั่วโมง หลังจากนั้นมิหญิงไทยคนหนึ่งมารับไปพักที่โรงแรมแห่งหนึ่ง (ที่ใดหญิงจีนไม่ทราบ) เป็นเวลา 2 คืน ต่อมาเช้าวันที่สาม หญิงไทยคนดังกล่าวได้พาหญิงจีนกลุ่มนี้เดินทางเข้ากรุงเทพ เมื่อถึงกรุงเทพฯ มีหญิงชาวจีนอีกคนมารับตัว

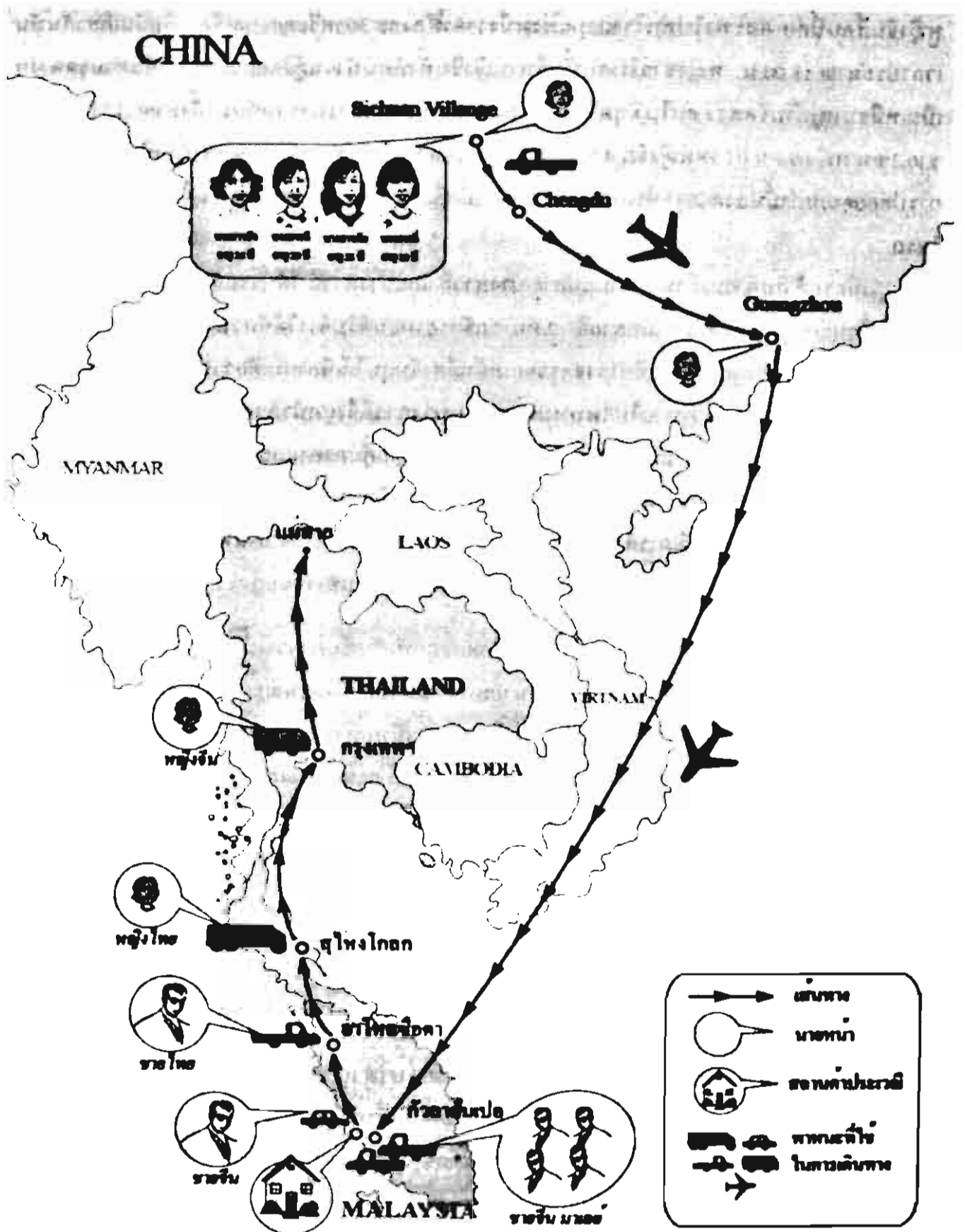
หญิงจีนสี่คนนี้ต่อ และพาไปพักโรงแรมแห่งหนึ่งราคาห้องละ 30 เหรียญมาเลเซีย เป็นวันเดียวกันนั้น เวลาประมาณ 18.00 น. หญิงชาวจีนคนนั้นก็พาหญิงจีนทั้งสี่คนนั่งรถตู้โดยแวะรับคนขึ้นตามจุดต่างๆ เป็นเหมือนหมู่บ้านจัดสรร จนในที่สุดในรถตู้คันดังกล่าวมีผู้โดยสารนั่งรวมกันมาทั้งหมด 12 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 9 คน (รวมหญิงจีน 4 คน) ซึ่งหญิงจีนเหล่านั้นไม่ทราบว่าคนเหล่านั้นเป็นใคร แต่ได้มีการปล่อยคนเหล่านั้นลงตามจุดต่างๆ บนเส้นทาง เมื่อถึงแม่สายมีเพียงแค่หญิงจีน 4 คนจากมาเลเซียอยู่ในรถ

เมื่อรถตู้เดินทางมาถึงหน้าด่านแม่สาย นางสาวลี และนางสาวฉี ได้นั่งรถจักรยานยนต์รับจ้าง ในขณะที่เพื่อนอีก 2 คนเดินตามมากับชายอีก 2 คน รถจักรยานยนต์รับจ้างได้ขับวนไปวนมา แล้วมาจอดที่หน้าด่าน นางสาวลีจึงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจับกุมได้เพียงคนเดียว และไม่เห็นเพื่อนๆ อีก 3 คนที่มาด้วยกันไม่ทราบว่าหายไปไหนหมด จากนั้นนางสาวลีจึงถูกนำตัวส่งเข้ามาที่ ศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน และถูกส่งต่อเข้ารับการช่วยเหลือคุ้มครองและบำบัดฟื้นฟู ที่โครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่าลุ่มน้ำโขง เพื่อส่งกลับถิ่นภูมิลำเนาประเทศต้นทาง

ปัจจุบันกรณีนี้ยังไม่มีมีการดำเนินคดีใดๆ กับใครเลย ส่วนนางสาวฉี บ้านพิทักษ์ฯ รอผลการค้นหาครอบครัวของนางสาวฉี โดยสถานกงสุลจีนกำลังประสานข้อมูลกับทางจีนอยู่

กรณีของหญิงจีน 4 คน ที่ถูกพาไปมาเลเซียและถูกบังคับค้าประเวณีนั้น เป็นกรณีที่มีการส่งผ่านประเทศไทยเฉพาะจากลับ แต่กระบวนการมีนายหลังช่วยเหลือ ก็มีลักษณะแปลกๆ มีการเรียกเงินจากทางบ้านของหญิงจีนเหล่านี้ กรณีนี้ยังไม่มีมีการแจ้งความดำเนินคดี เพราะยังอยู่ในช่วงของการสืบค้นข้อมูล ณ ขณะนี้ยังไม่มีข้อมูลเพียงพอ ที่จะวิเคราะห์ได้อย่างถี่ถ้วน แต่ที่คณะผู้วิจัยนำมาเสนอก็เพราะเป็นกรณีตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นเส้นทางการค้ามนุษย์ที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน

ในการทำงานของมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก ยังมีคดีที่ใครเอ่ยถึงโดยสังเขป คือการนำพาเด็กชายชาวจีน 2 คน เข้ามาในประเทศไทย เพื่อผ่านไปยังประเทศอื่น โดยมีกระบวนการทำเอกสารปลอม เปลี่ยนสัญชาติจากจีนเป็นสัญชาติอื่น โดยหญิงจีนที่พาเดินทางใช้เอกสารที่แสดงว่าเป็นแม่ของเด็กชายทั้งสอง จากนั้นพาเดินทางเพื่อไปประเทศแคนาดา แต่ถูกจับที่ญี่ปุ่น แล้วเนรเทศกลับมาไทย จึงถูกจับทั้ง 3 คน เด็กชายอายุ 11 และ 13 ปี ถูกส่งเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก หญิงจีนถูกส่งไปที่ห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้รับการประกันตัว 150,000 บาท แล้วหนีไป ทั้งเด็กชาย 2 คน นั้นไว้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก หลายเดือน จนมีการฟ้องคดี นี่เป็นอีกรูปแบบหนึ่งและก็ไม่มีการสืบสวนปราบปรามอย่างจริงจัง อีกเช่นเคย ทางมูลนิธิฯ ได้ส่งต่อข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ที่มีหน้าที่เฉพาะสองหน่วยงานแต่ก็ยังคงไม่ได้เห็นผลสืบหน้าแต่อย่างใด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรในช่วง ยี่สิบปีที่ผ่านมา เกี่ยวกับปัญหาการค้าหญิงและเด็ก พบปัญหามากมายหลายมิติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบัน เมื่อการค้าหญิงและเด็กเป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมทั้งข้ามชาติและไม่ข้ามชาติ และผู้มีอิทธิพล ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ- ซึ่งมีอำนาจหน้าที่- และองค์กรเอกชน- ซึ่งมีใจอาสาและอยากช่วยเหลือหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ก็ยังคงมีความลำบากมากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานต่อต้านปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งกลายเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งของมนุษยชาติ ในโลกปัจจุบันอันไร้พรมแดน เป็นปัญหาที่มีอำนาจเหนือกว่า กระทำต่อผู้ไร้อำนาจ และด้อยโอกาสในสังคม

งานการศึกษาทั้งสิบเอ็ดหัวข้อ ที่กำหนดใน โครงการประชุมวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2 เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และผู้มีอิทธิพลครั้งนี้ ประเด็นการค้าหญิงและเด็ก มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาดังกล่าวเกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคอร์รัปชัน การฟอกเงิน ยาเสพติด การคุ้มครองพยาน กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน ความร่วมมือระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชน การพัฒนากฎหมายสาระบัญญัติ และนโยบายของรัฐ ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และผู้มีอิทธิพล

คณะผู้ศึกษามีอาจนำเสนอข้อมูลและปัญหาที่ประสบได้หมด ในการทำงานศึกษาชั้นนี้ซึ่งมีเวลาและเนื้อที่จำกัด จึงใคร่ขอสรุปปัญหา และให้ข้อเสนอแนะ แต่พอสังเขป กับทั้งเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไปด้วย

สรุปปัญหาการดำเนินคดีค้าหญิงและเด็ก

1.) ปัญหาตัวบทกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายค้ามนุษย์โดยตรง ดังนั้นฐานความผิดที่ใช้ตั้งข้อหา ก็ไม่มีข้อหาค้ามนุษย์ แต่ต้องใช้ข้อหาอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็น “เป็นธุระจัดหาฯ” หรือใช้ข้อหาในพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 ซึ่งต้องไปอิงกับความผิดตามกฎหมายอื่นๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ 2539 เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้บังคับใช้ ใช้กฎหมายนี้ไม่ค่อยจะได้หยิบมาใช้

ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไปบ้างแล้ว กฎหมาย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2542) ซึ่งเกี่ยวกับการสืบพยานเด็ก เป็นตัวอย่างของกฎหมายที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงขึ้นมาจากการเสนอปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการทางคดีค้าหญิงและเด็ก และคดีอื่นๆ ที่เด็กเกี่ยวข้องในคดี โดยสามารถแก้ปัญหาค่าสืบพยานไว้ก่อน สำหรับเด็กไทย ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และเด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากศาล ‘อันยากแก่การนำมาสืบ’ การมีผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ร่วมดูแลเด็กระหว่างการดำเนินคดี รวมถึงการที่เด็กผู้เสียหายไม่ต้องเผชิญหน้ากับ

ผู้ต้องหาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เด็กเกรงกลัว โดยสามารถให้การเป็นพยานในศาล ในห้องที่จัดแยกไว้จากห้องจากห้องพิจารณา แต่สำหรับหญิงที่อายุเกิน 18 ปี ไม่อาจรับสิทธิประโยชน์นี้ได้ ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองหญิงอายุเกิน 18 ปี ที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ได้

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไข อย่างเช่น พ.ร.บ. ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทำให้การดำเนินการทางคดีชักช้า ไม่ทันการ เพราะกระบวนการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญายังใช้เวลายาวนานมากเกินไป

ส่วน กฎหมาย พระราชบัญญัติฟอกเงิน กระบวนการที่ล่าช้า ทำให้ผู้ต้องหามีการถ่ายเททรัพย์สิน หรือมีวิธีการทำให้ตนเองอยู่สภาพเป็น ลูกหนี้ สถาบันการเงินต่างๆ จึงไม่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองที่จะถูกยึดได้

2.) ปัญหาด้านกระบวนการทางกฎหมายในการดำเนินคดี ด้านกลไกในกระบวนการยุติธรรม และด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

ยังมีปัญหาย่อยมาก ในแง่ของการบังคับใช้กฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมายส่วนใหญ่มองไม่เห็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมในความผิดประเภทนี้ จึงมักมุ่งทำคดีที่ได้ผู้ต้องหาเฉพาะหน้าโดยไม่ขยายผลไปถึงผู้อื่น โดยเฉพาะผู้บังคับการแต่ละส่วนดูแลเฉพาะส่วนของตนไม่ได้มองโยงใยทั้งกระบวนการขาดการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่มีกลไกที่ดูแลประเด็นปัญหานี้เป็นการเฉพาะ ไม่มี Case manager หรือคนวางแผนในทางคดี ได้แต่ทำคดีไปอย่างปกติธรรมดา แม้เรื่องหมายจับที่ออกไว้แล้วไม่มีการตามเรื่องต่อ

ปัญหาการคุ้มครองพยานบุคคล และชดเชยความเสียหาย

พยานส่วนใหญ่ในกรณีการค้ามนุษย์ หรือการค้าหญิงและเด็กไม่เป็นผู้เสียหายเองหรือไม่ก็ตาม มักจะเกรงกลัวผู้ต้องหาและเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม และหากไม่มีระบบและกระบวนการคุ้มครองพยานให้ปลอดภัยได้จริงแล้วละก็ การจะดำเนินคดีให้ได้ผลคงเป็นไปได้ยาก

ในปัจจุบัน แม้ว่าประเทศไทย จะมี พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 แต่ในทางปฏิบัติ กระบวนการที่จะดำเนินการทั้งด้านการคุ้มครองพยาน และการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายยังไม่มีประสิทธิภาพ และจริงๆ แล้วก็ยังไม่มียกลไกทำงาน ยังไม่มีกฎกระทรวง จึงถือว่าการคุ้มครองพยานยังไม่เป็นจริง

กรณีการชดเชยความเสียหาย ค่าตอบแทนผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ามนุษย์ ต้องมีกระบวนการที่สะดวกรวดเร็ว และตัดสินใจพร้อมกันไปกับการตัดสินใจคดีความ โดยไม่ต้องให้ผู้เสียหายมาฟ้องร้องทางแพ่งอีกครั้ง ซึ่งจะกินเวลามาก การที่ให้พยานได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายโดยไม่ล่าช้านัก อาจเป็น

แรงจูงใจประการหนึ่ง ให้พยายามมาเริ่มดำเนินคดีเอง หรืออย่างน้อยก็ได้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการรวมทั้งศาลด้วย

การสืบพยาน และการดำเนินคดีโดยรวดเร็ว อาจถือเป็นการดูแลพยานได้ระดับหนึ่ง แต่หลังจากนั้นแล้ว จะมีกลไกและกระบวนการที่จะยังคงคุ้มครองพยานนั้นให้ปลอดภัยอยู่ในทางปฏิบัติจริงๆ อยู่ตลอดไปหรือไม่ หากไม่สามารถทำได้ การจะปราบปรามการค้าหญิงและเด็กให้ถึงผู้มีอิทธิพลและทำลายองค์กรอาชญากรรมคงจะสำเร็จได้ยาก

3.) ปัญหาด้านบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน และมีเครือข่ายโยงใยกว้างขวางในปัญหาการค้าหญิงและเด็กนั้น จากประสบการณ์การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่ายังขาดแคลนบุคลากรทั้งในแง่ปริมาณ และแง่ความมีทักษะเฉพาะในการจัดการกับปัญหาการค้าหญิงและเด็ก รวมถึงทัศนคติและความสนใจในประเด็นปัญหานี้ด้วย เจ้าหน้าที่จำนวนไม่น้อย มักจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ “คดีอุกฉกรรจ์” เป็นแค่ “คดีช่อง” หรือเรื่อง “เด็กๆ”

3.1 ปัญหาทัศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ก. ทัศนคติต่อประเด็นปัญหาการค้าหญิงและเด็ก

คนทั่วไปมักมองประเด็นปัญหาการค้าหญิงและเด็ก ปะปนกับปัญหาธุรกิจค้าประเวณี จริงแล้วก็มีแรงงานและผู้ค้าประเวณีที่สมัครใจ และเลือกทำอาชีพนั้นๆ ซึ่งกลุ่มนี้ไม่นับว่าเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ แต่ขณะเดียวกันผู้ที่อยู่ในธุรกิจค้าประเวณีและแรงงานก็มีกลุ่มที่ถูกบังคับกักขังหรือมีนายหน้าหลอกลวงมาแล้วขายต่อให้เจ้าของกิจการเหล่านั้นด้วย จึงต้องพิจารณาให้ถ่องแท่ว่าเป็นประเภทใด เพื่อจะได้จัดการคดีและดูแลผู้เสียหายได้อย่างถูกต้อง

การมองเห็นเพียงว่าเป็น “ปัญหาโสเภณี” “ปัญหาการค้าประเวณี” หรือเป็น “ปัญหาแรงงาน” เท่านั้น เมื่อไม่คิดว่ากรณีเหล่านั้น เป็นกรณี “การค้ามนุษย์” ก็มองไม่เห็น “เหยื่อของการค้ามนุษย์” กลุ่มที่มีทัศนคติเช่นนี้ ก็จะไม่สนใจฟังข้อมูลด้านสังคม ที่นักสังคมสงเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนเสาะหาเพิ่มเติม

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งประกาศให้ปัญหาการค้าหญิงและเด็กเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ศกนี้ ก็ได้เอ่ยถึงประเด็นนี้ ในรายการเช้าวันเสาร์ ในหัวข้อ “อย่ามองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อว่าเป็นอาชญากร” ด้วยว่า

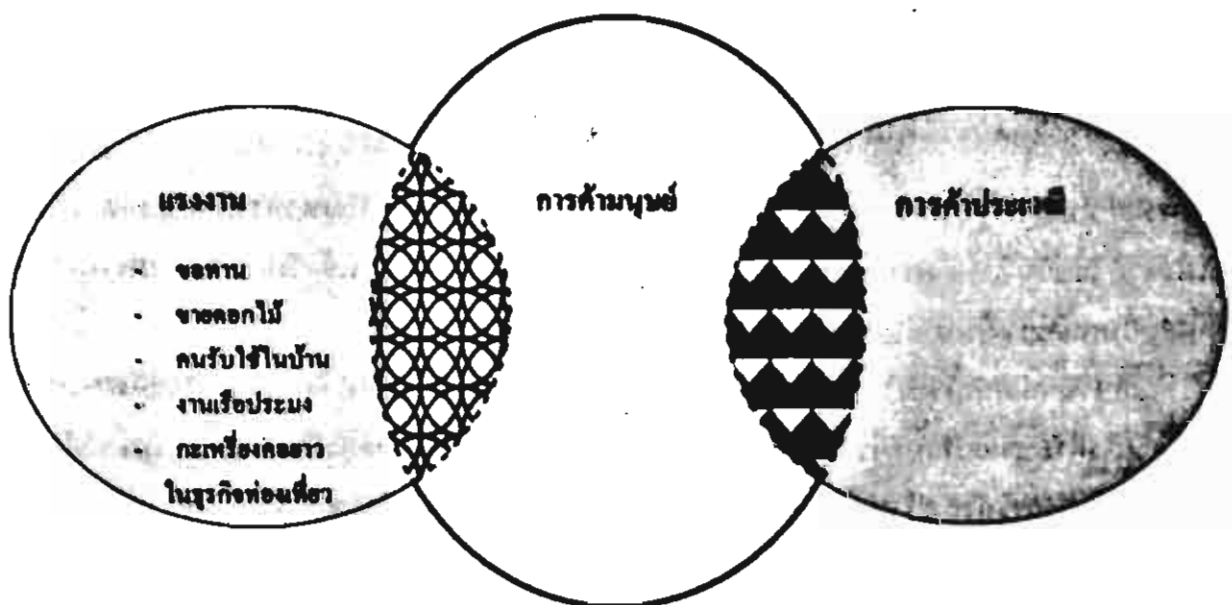
“เมื่อวานนี้ (6 ส.ค.) ผมได้ไปเป็นประธานเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติเรื่องการค้ามนุษย์ เรื่องการค้ามนุษย์เป็นอะไรที่ผมถือว่าป่าเถื่อน มนุษย์ทุกคนเกิดมาต้องมีความเอื้ออาทรต่อกัน การค้ามนุษย์เลวยิ่งกว่าการค้าสัตว์ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเป็นอาชญากรรมที่ถือว่าเลวร้าย ผมจะใช้วิธีการอย่างนี้ เหมือนกับเรื่องของยาเสพติดว่า เราจะแยกออกกระหว่างผู้ค้ากับผู้เป็นเหยื่อ ผู้เป็นเหยื่อนั้นเราต้องไม่

ดำเนินคดีกับผู้ตกเป็นเหยื่อ เราต้องดำเนินคดีกับผู้ค้า ที่ผ่านมาระดำเนินคดีกับผู้เป็นเหยื่อ ซื้อหาเข้าเมือง มาไม่ถูกต้องบ้าง เขาโดนหลอกมา อันนี้จะไปคิดอย่างนั้นไม่ได้ เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าถ้าเรามองว่าผู้เป็นเหยื่อคือผู้เป็นเหยื่อ อย่างมองว่าเขาเป็นอาชญากร ต้องเอาผู้ค้าเป็นอาชญากร กรณีอย่างนี้ถึงจะเอาอยู่ แล้ว ต้องให้รู้ว่าคนเหล่านี้ชีวิตแย่มาก ถูกบังคับให้ค้าประเวณี บางคนไปอยู่ต่างประเทศนึกว่าไปได้ดิบได้ดี ที่ไหนได้ถูกบังคับให้ค้าประเวณีวันหนึ่ง 15 ครั้ง แม้กระทั่งมีประจำเดือนยังถูกบังคับให้ค้าประเวณี เพราะว่าต้องใช้นี้ที่เขาเอามาจากประเทศ ฉะนั้น วันนี้ต้องเด็ดขาด เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องมานั่งถามนโยบาย จัดการเด็ดขาดกับผู้ค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ ไม่ต้องมานั่งถามนโยบายเลยครับ ท่านมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย แต่่นโยบายที่ชัดเจนคือ เหยื่อคือเหยื่อ อย่าดำเนินคดีกับเหยื่อ แล้วท่านจะได้พยานหลักฐานที่ดำเนินคดีกับผู้ค้า แต่เมื่อไหร่ ถ้าท่านดำเนินคดีกับเหยื่อ เหยื่อจะไปร่วมมือกับผู้ค้าเพื่อให้ตัวเองหลุดพ้นคดีด้วย ท่านก็ไม่สามารถลงโทษผู้ค้าได้

ต้องจัดการกับพวกค้ำมนุษย์อย่างเด็ดขาด

ปัญหาทั้งหมดเรื่องคอร์รัปชันเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าตราบใดที่มีการคอร์รัปชัน การค้ำมนุษย์ไม่มีหยุดยั้ง และแน่นอนปัญหาการฐานเรื่องความยากจนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่เรื่องที่ต้องเผชิญหน้าวันนี้ ต้องไม่ให้เจ้าหน้าที่คอร์รัปชัน เรื่องการค้ำมนุษย์ถือว่าเป็นเรื่องรุนแรง แล้วทำให้เสียหายเสียภาพพจน์ของประเทศ นอกจากเสียศีลธรรม เสียความมีอารยธรรมของประเทศแล้ว เราอาจจะถูกต่อต้านการค้า ในที่ สุดเกษตรกร ทั้งหลายขายสินค้าไม่ได้ เพราะเขาไม่อยากจะซื้อของประเทศเรา เนื่องจากว่าประเทศเราไม่เอาจริงเอาจ้งกับการค้ำมนุษย์ อย่างนี้ไม่ได้ การค้ำมนุษย์มีหลายแบบ เอาเด็กมาขอราน เด็กจากเขมรถูกตัดแขนตัดขา มาขอราน เอาแรงงานไปค้าแรงงานทาส เอาผู้หญิงไปขายตัว สารพัด ต้องเด็ดขาดกันแน่นอน"

ขอเสนอภาพ เพื่อความเข้าใจประเด็นความแตกต่างระหว่างการเป็นแรงงานทาสไป และการ ทำงานในธุรกิจทางเพศ+ค้าประเวณี กับการค้ำมนุษย์ที่มีทั้งสองส่วนนั้น คือด้านแรงงานและการค้า ประเวณีดังนี้

3.2 ปัญหาจำนวนบุคลากรไม่พอเพียงกับจำนวนคดี

ปัญหานี้ คนในกระบวนการยุติธรรมเข้าใจดีกันอยู่แล้ว เมื่อคนทำงานน้อย คดีมาก ก็ย่อมไม่สามารถให้เวลากับคดีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมจึงทำให้การทำงานในคดีนั้นๆ ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การรู้จักบริหารคดี (case management) จัดการคดีอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ของบุคลากรในระดับต่างๆ (ตำรวจ อัยการ ศาล รวมถึง ทนายความ) มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในคดีที่ทางมูลนิธิต่างๆ เข้าไปทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย จะพบว่า มีพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเพียงคนเดียวที่ต้องทำทุกอย่างในขณะที่มีคดีอื่นๆ อีกหลายคดีซึ่งเข้ามาระหว่างที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นอยู่เวร และต้องดูแลต่อเนื่องเช่นเดียวกับคดีค้าหญิงและเด็ก

3.3 ปัญหาประสิทธิภาพของบุคลากร

บุคลากรบางส่วนขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้ มีทั้งส่วนที่เป็นเรื่องของตัวบุคลากรเอง และส่วนที่อยู่เหนือการควบคุม ที่อาจมีผลทำให้บุคลากรขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น ขาดอุปกรณ์ทำงานที่เหมาะสม และไม่เพียงพอ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่นการเดินทางไปติดตามรวบรวมพยานหลักฐานในคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเรื่องนโยบาย กฎระเบียบ และข้อจำกัดบางอย่างของหน่วยงานที่ไม่เอื้อกับการทำงานของบุคลากรในองค์กร เป็นต้น ในส่วนที่เป็นเรื่องของตัวบุคลากรเอง ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความรอบรู้ กรอบความคิด และการมองปัญหา มองกว้าง มองลึก ความใส่ใจในงานและความขยัน เป็นต้น รวมถึง ศักยภาพส่วนบุคคลในการจัดการบริหารคดี ความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งวิธีคิดวิธีมองปัญหา และวิธีจัดการปัญหาอุปสรรคในงาน เป็นส่วนสำคัญยิ่งในมิติประสิทธิภาพของบุคลากร

ในการติดตามดูแลประสานงานคดีค้าหญิงและเด็ก พบว่าบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมจำนวนมาก ทำงานอย่างไม่มี “ใจ” ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นกลไกหนึ่งที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ความที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ถ้าดีหน่อย ก็มุ่งดูแลงานส่วนของตนให้ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุด ถ้าระดับไม่ดี ก็คือ แม้แต่ส่วนที่รับผิดชอบของตน ก็ “เพียงแต่ทำไปวันๆ” เพราะเป็นแค่ “หน้าที่” มิได้ทำงานอย่างมี “ใจ” ในงาน พบว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ได้มีความภาคภูมิใจ (pride) หรือ “ใส่ใจ” (care) กับอาชีพของตนๆ จึงไม่สนใจจะรักษาชื่อเสียงของสถาบันอาชีพของตน จนถึงกับทำให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันของตนได้ จะโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม

อย่างไรก็ดี ก็ยังมีกลุ่มบุคลากรที่ทำงานอย่างมีใจและใช้ศักยภาพ ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ทำงานอย่างเอาใจใส่กับคดีความที่ตนรับผิดชอบอยู่ บุคลากรเหล่านี้มีความเป็น “มืออาชีพ” ในหน้าที่การงานที่ตนทำ มิใช่เป็นแค่เพียงคนที่มืออาชีพเป็นตำรวจเป็นอัยการเป็นศาล เป็นนักสังคมสงเคราะห์ หรือเป็นอาชีพแพทย์ เท่านั้น

ประสิทธิภาพของงาน ผลของงานของคนสองกลุ่มนี้ จะแตกต่างกันมาก

4.) ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ

ก. งบประมาณสำหรับการดำเนินงานปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก

เท่าที่ผ่านมางบประมาณส่วนนี้ ค่อนข้างจำกัด และไม่คล่องตัว เป็นผลให้การติดตามคดีมีปัญหาไปด้วย ทั้งจากส่วนกลางและการประสานงานกับท้องถิ่น ต่างจากงบประมาณที่จัดให้สำหรับการปราบปรามกรณีอื่นๆ เช่น ยาเสพติด ซึ่งมีงบประมาณมหาศาล ใช้ในการปราบปราม ทั้งงบประมาณของรัฐบาลเองและที่เป็นความช่วยเหลือจากต่างประเทศ หรือการปราบปรามน้ำมันเถื่อน ซึ่งก็มีงบประมาณจากรัฐกิจค้าน้ำมันที่เสียประโยชน์ หรืองบประมาณจากรัฐกิจในการปราบปรามจีดีเอช เป็นต้น ส่วนปัญหาการค้าหญิงและเด็ก เป็นปัญหาสังคม ภาครัฐกิจที่เกี่ยวข้อง กลับเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์และผลกำไรจากการที่หญิงและเด็กเป็นเหยื่อ ในขณะที่ผู้ที่ต้องการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อและให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษกลับเป็นฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้รักษากฎหมาย ที่ต้องหางบประมาณมาสนับสนุน ช่วยเหลือเหยื่อเหล่านั้น การจะหางบประมาณมาช่วยสนับสนุนการปราบปราม จึงทำไม่ได้ง่าย ดังเช่นภาครัฐกิจเอกชนที่มีบทบาทสนับสนุนในการปราบปรามน้ำมันเถื่อน หรือจีดีเอช

ในการปราบปรามอาชญากรรม การค้าหญิงและเด็ก ที่จะให้ได้ผลดี จำเป็นต้องมีงบประมาณพอเพียงที่จะให้เจ้าหน้าที่เดินทางไปทำงานด้านสืบสวน ขยายผล รวบรวมข้อมูล และพยานหลักฐานและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองพยานซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายหรือเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เอง

นอกจากนี้ การใช้งบประมาณในระบบราชการสำหรับบางกิจกรรมโดยเฉพาะการสืบสวนและการติดตามคดีมักจะมีปัญหาเพราะระบบราชการมีกฎระเบียบที่ทำให้ไม่คล่องตัวไม่ทันการณ์ในการจะปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

ข. งบประมาณสำหรับการพัฒนาบุคลากร อบรม และเสริมสร้างศักยภาพและทักษะในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี เท่าที่เป็นอยู่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการค้าหญิงและเด็ก ยังใช้งบประมาณในการอบรมบุคลากรอย่างแยกส่วน ซ้ำซ้อน ต่างฝ่ายต่างทำ โดยมีได้มีการประสานแผนงานการอบรมหลักสูตรการอบรม ประสานงบประมาณ ที่ใช้ในการอบรม โดยเฉพาะกรณีที่เป็นการอบรม สหวิชาชีพ มิใช่การอบรมเฉพาะหน่วยอย่างแต่ก่อน ที่เป็นอยู่คือ หากมีการอบรมนักสังคมสงเคราะห์ ก็จะเชิญตำรวจและอัยการมาร่วมอบรมบ้าง ทางตำรวจจัดอบรมก็เชิญนักสังคมสงเคราะห์มาร่วมบ้าง โดยที่ผู้ที่อบรมส่วนใหญ่เป็นตำรวจ นักวิชาชีพต่างๆ เหล่านั้นหากเป็นผู้มีทัศนคติดี มีทักษะ มีใจ และมีฝีมือ ก็มักได้รับเชิญ โดยหน่วยงานต่างๆ หลากหลายที่ทำงานเกี่ยวข้องกันให้เข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนานับอ้อ ๆ อบรมซ้ำ ๆ ในหลักสูตรเดียวกันหลายครั้ง

งบประมาณที่ใช้ในการอบรมเหล่านี้ หากได้นำมาใช้อย่างมีการประสานแผนกัน น่าจะเป็นการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าที่เป็นอยู่ และอาจกระจายการอบรมไปถึงเจ้าหน้าที่จำนวนมากขึ้น โดยที่หลักสูตรและวิธีการอบรมก็ต้องถูกพัฒนาให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และเพิ่มศักยภาพได้จริง

5.) ปัญหาด้านข้อมูล

5.1 ข้อมูลในคดี

ในการจะได้ข้อมูลมาดำเนินคดีผู้กระทำความผิดนั้น ข้อมูลจากพยานผู้เสียหาย เป็นข้อมูลสำคัญมาก แต่การจะได้ข้อมูลจากผู้เสียหายนั้น ต้องให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าเป็นมิตร และพร้อมจะช่วยเหลือ ให้พยานรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ดังนั้นกระบวนการต่างๆ ที่ใช้จึงมีความสำคัญ เช่น การจัดให้มีนักสังคม อยู่กับผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ในช่วงการสอบปากคำ และในช่วงการขึ้นให้การในศาล เป็นต้น

การคุ้มครองดูแลพยานด้วยวิธีการต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการดำเนินคดี ทั้งก่อนที่ อัยการจะสั่งฟ้องผู้ต้องหา และกระบวนการหลังจากที่สั่งฟ้องแล้ว

อย่างไรก็ดี มีหลายกรณีที่พยานผู้เสียหายเองก็ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด และเครือข่าย ขบวนการค้าหญิงและเด็กที่เกี่ยวข้องกับตน เพราะธรรมชาติขององค์กรอาชญากรรมพยายามตัดตอน ข้อมูลแต่ละช่วงๆ ไม่ให้ผู้ใดรู้หมดทั้งกระบวนการ เพื่อความปลอดภัยของกลุ่มอาชญากร ในองค์กร อาชญากรรมเอง ดังนั้นผู้ที่รู้ข้อมูลได้ ก็คือผู้ที่อยู่ภายในองค์กรอาชญากรรมนั่นเอง ซึ่งน่าที่จะ พิจารณาความจริงข้อนี้ แล้วนำไปช่วยปรับวิธีการที่จะให้ได้ข้อมูลในคดีให้มากขึ้นและแน่นขึ้น

5.2 ฐานข้อมูล

คณะผู้จัดทำพบว่าไม่มีการจัดทำฐานข้อมูล สำหรับคดีค้าหญิงและเด็ก ปัจจุบันทางสำนักงาน คาร์วแห่งชาติได้เริ่มมีการเก็บข้อมูลประเภทนี้ แต่ก็ยังไม่มีรายละเอียดมากพอ ที่จะนำมาใช้ได้ อย่าง สมบูรณ์ และกำลังอยู่ในระหว่างปรับปรุงในส่วนสำนักงานอัยการและศาลยังไม่มี การเก็บรายละเอียด ของคดี ประเภทนี้เลย และไม่อาจจัดทำสถิติคดีได้ เป็นเหตุให้ประเทศไทยไม่สามารถตอบคำถามนานาชาติได้ว่า เราสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดคดีค้าหญิงและเด็กได้ จำนวนเท่าใดต่อไป

จึงเห็นความจำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลในเรื่องนี้โดยด่วน

ข้อเสนอแนะ

1. จัดให้มีหน่วยปฏิบัติเป็นแกนหลัก (Function unit) ที่มีทั้งอำนาจหน้าที่ มีงบประมาณ และ บุคลากร ที่จะปฏิบัติงานได้อย่างได้ผลโดยต้องคิดถึงโครงสร้างการบริหารจัดการและการปฏิบัติ อย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์อันจะเกิดจากงานของหน่วยนี้
2. ในแต่ละหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ ควรจัดตั้ง Focal point ในเรื่องการค้าหญิงและเด็ก เพื่อจะได้มีการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลในระหว่าง หน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น
3. จัดให้มีการจัดทำระบบข้อมูล (data base) ปัญหาการค้าหญิงและเด็กให้เพื่อใช้ประโยชน์ในการ แก้ไขปัญหาทุกด้านครบวงจร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการดำเนินคดี ผลจากข้อมูลนี้ ย่อม นำไปใช้ในงานป้องกันและระงับคดีได้ด้วย

4. ตรวจสอบหาช่องโหว่ของกลไกการทำงาน ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กองหนังสือเดินทาง การทำบัตรประชาชน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และระบบการตรวจตราผู้โดยสารทั้งขาเข้าและขาออก
5. ปรับปรุงระบบควบคุม black list และ 'watch list' ของเครือข่ายอาชญากรรมปรับปรุงระบบการตรวจสอบข้อมูล ตามด่านตรวจคนเข้าเมือง
6. ผลักดันร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ แทนฉบับเดิมโดยเร็วที่สุด ; แก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา 2535 ในประเด็นที่เป็นปัญหา; พระราชบัญญัติฟอกเงินให้ครอบคลุมฐานความผิดค้ามนุษย์ ที่ไม่จำกัดแต่เฉพาะเรื่องการค้าประเวณี หรือโสเภณีเด็กเท่านั้น ; ปรับปรุงวิธีพิจารณาความอาญาให้หญิงแม่อายุเกิน 18 ปี

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

- a. พัฒนางานวิจัยที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามกระบวนการค้ามนุษย์ และมีข้อเสนอแนะ ทั้งในด้านกฎหมายและมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ โดยเน้นกระบวนการที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชีย
- b. ให้มีการวิจัยสถิติและสัมฤทธิ์ผลโดยเป็นเงินวิจัยร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม ในประเด็นปัญหานี้ โดยเฉพาะคดีที่ไม่สามารถลงโทษได้ คดียกฟ้องโดยศาล หรือสั่งไม่ฟ้องโดยอัยการ เพื่อหาข้ออ่อนจุดบกพร่องของการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ และของการรวบรวมพยานหลักฐาน
- c. วิจัย หรือเสวนา เพื่อหารูปแบบ และโครงสร้างที่เหมาะสม สำหรับหน่วยงานแบบ Function Unit จะเป็นหน่วยอิสระออกมาเลย โดยมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ มานั่งทำงานด้วยกันหรือจะเป็นในรูปแบบคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานนี้ด้วยกัน
- d. วิจัยหาข้อมูลกลไก กฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นเรื่ององค์กรอาชญากรรม เป็นกระบวนการยุติธรรม หรือในหน่วยงานต่างๆ ก็ตาม

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร. (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime = Palermo Convention 2000). ฉบับแปลอย่างไม่เป็นทางการ

งานวิจัยและเอกสารอื่น

พิศวาท สุคนธ์พันธุ์. รายงานการวิจัยเรื่องมาตรการในการแก้ไขปัญหากลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น โดยทางบก ทะเล และอากาศ. กรุงเทพฯ : สถาบันกฎหมายอาญาแห่งประเทศไทย สำนักงานอัยการสูงสุด, 2547. (ยังไม่ตีพิมพ์)

วันชัย รุจนวงศ์. รายงานการวิจัยองค์กรอาชญากรรม : ผลกระทบต่อสังคมและความมั่นคงและมาตรการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ , 2547. (ยังไม่ตีพิมพ์)

รายงานสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การค้ามนุษย์ ระหว่างวันที่ 13-14 พฤษภาคม 2547. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2547.

สรรพสิทธิ์ กุมพ์ประพันธ์. รายงานการวิจัยเรื่องมาตรการในการแก้ไขปัญหากลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น โดยเฉพาะสตรี และเด็ก. กรุงเทพฯ : สถาบันกฎหมายอาญาแห่งประเทศไทย สำนักงานอัยการสูงสุด, 2547. (ยังไม่ตีพิมพ์)

สุภารัตน์ เสรีวัฒน์ และคณะ. รายงานการศึกษาเรื่อง การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า ประเวณี พ.ศ.2539. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม , 2543.

สุทธิพล ทวีชัยการ. รายงานการวิจัยเรื่องการกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย. กรุงเทพฯ : สถาบันกฎหมายอาญาแห่งประเทศไทย สำนักงานอัยการสูงสุด, 2547. (ยังไม่ตีพิมพ์)

อุทัย อาทิวะ และ ศศิน สุขจรัส. รายงานการวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2547. (ยังไม่ตีพิมพ์)

เอกสารผลการเสวนา เรื่อง “ความเข้าใจต่อกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหากลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิผล” จัดโดยมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน มูลนิธิเอเชีย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อวันที่ 13-14 มีนาคม 2547 ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ. (ยังไม่ตีพิมพ์.)

บรรณานุกรม

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พุทธศักราช 2539

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540

เอกสาร

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 139/2546 เรื่องการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2546.

บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้า
เด็กและหญิง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546

บันทึกข้อตกลง เรื่อง การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนกรณีการค้าเด็กและหญิง
พ.ศ.2546

บันทึกข้อตกลง เรื่อง การดำเนินงานขององค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง
พ.ศ.2546

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญา
สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร. ฉบับแปลอย่างไม่เป็น
ทางการ.

พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเลและอากาศ เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อ
ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร. ฉบับแปลอย่างไม่เป็นทางการ.

กลุ่มที่ 3

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกี่ยวกับ องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย

ความไม่บรรลุผลสำเร็จในการแก้ปัญหการฉ้อราษฎร์บังหลวงของประเทศไทยเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายประการ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำต้องอาศัยมาตรการต่างๆ ประกอบกันและดำเนินการอย่างจริงจัง การศึกษาวิจัยนี้จะเป็นศึกษาและนำเสนอมาตรการทั้งในด้านกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงมีประสิทธิภาพสูงสุด

ประธาน

นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

อดีตรองอธิบดีกรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ผู้วิพากษ์

1. พล.ต.ท.ดร.วิเชียร โชติ สุกโชติรัตน์

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

2. ดร.จิรนิติ หะวานนท์

เลขานุการศาลฎีกา

ผู้นำเสนอ

รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ

รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

**มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกี่ยวกับ
องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย**

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

เรียบเรียงโดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์

รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	3 : 1
	1.1 ความสำคัญของปัญหา	3 : 1
	1.2 สมมุติฐาน	3 : 2
	1.3 ขอบเขตแห่งการศึกษา	3 : 2
	1.4 วัตถุประสงค์แห่งการศึกษา	3 : 3
บทที่ 2	ความเบื้องต้นเกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 5
	2.1 ความหมายของการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 5
	2.2 ลักษณะของการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 6
	2.3 รูปแบบของการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 12
	2.4 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 13
	2.5 ความเสียหายของการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 14
	2.6 มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงตาม อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กร	3 : 17
	2.6.1 การกำหนดให้การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นความผิดอาญา ข้อ 8	3 : 17
	2.6.2 มาตรการต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง ข้อ 9	3 : 18
บทที่ 3	การป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงในต่างประเทศ	3 : 19
	3.1 เขตการปกครองพิเศษฮ่องกง (สาธารณรัฐประชาชนจีน)	3 : 19
	3.1.1 Independent Commission Against Corruption	3 : 21
	3.1.2 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์ บังหลวง	3 : 25
	3.2 ประเทศสิงคโปร์	3 : 26
	3.2.1 กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง	3 : 26
	3.2.2 Corrupt Practice Investigation Bureau	3 : 29

	หน้า
3.2.3 การใช้มาตรการทางปกครอง	3 : 32
3.2.4 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์ บังหลวง	3 : 33
บทที่ 4 การป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงในประเทศไทย	3 : 35
4.1 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติจัดตั้งที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กร ข้อ 8 การกำหนดให้การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็น ความผิดอาญา	3 : 35
4.1.1 การกำหนดให้การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นความผิดอาญา	3 : 35
4.1.2 การฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่างประเทศหรือข้าราชการพลเรือนระหว่างประเทศ	3 : 36
4.1.3 การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็น ความผิดอาญา	3 : 37
4.1.4 คำนิยามของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”	3 : 42
4.2 มาตรการต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวงตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 9 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542	3 : 42
4.3 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงตาม กฎหมายไทย	3 : 50
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	3 : 57
บรรณานุกรม	